Hs. 909

INCIPIT OMELIA EUSEBII · DE CORPORE ET SANGUINE DNI

MAGNITUDO CELESTIUM BENEFICIORUM ANGUSTIAS HUMANE MENTIS EXCEDIT
Et propterea ita ordinauit diuina prouidentia · ut quod in nobis ratio rerum
mole ducta non poterat · fidei deuota conciperet · et intellectu credulitas robusta
nutriret · Cuius ergo per primam transgressionem in adam · originem mortis uenerem
obnoxii · prospicions deus exalto in quo esse mus genere debitores · ut ex qualitate
capturarum · reparauit munus redemptionis · id est ut pro debita morte offerret
indebitus · quia nec nos habebamus unde uiueremus · nec ille unde moreretur ·
Mortem igitur dei tam mortalitate suscepit · ut de sua immortalitate collata · mori posset
uita pro mortuis · Et ideo quo carpas assumpturus erat ex oculis suis et
fideribus illaturus · Necessarium erat · ut nobis in hac die sacramentum corporis
et sanguinis consecraret · ut coleret iugiter misterium · quod semel offerebatur
in primum · ut quotidiana esset defessa curabat pho minus salute redempto ·
perpetua esset · et iam redemptionis oblatio · et per nisi illa nos cotidiana uiueret in
memoria · et sepe presens esset ingratis · Vere unica et perfecta hostia · fide
estimanda non specie · nec exterioris censenda · effectu · sed interioris affectu ·
Quid emerito celestis confirmat auctoritas · quia caro mea uere est cibus · et
sanguis meus uere est potus · Non ergo dubitare ergo omne infidelitatis ambiguum ·
quando quidem qui auctor est muneris · ipse idem testis est ueritatis · Nam inuisibilis sacerdos · uisibiles creaturas · in substantiam corporis et sanguinis sui · uerbo
tue secreta potestate conuertit · Iubente ipso · Accipite et edite · Hoc est enim
corpus meum · Et sanctificatione repentina · Accipite et bibite · hic est sanguis meus ·
Ergo ad nutum precipientis dni · repente ex quo chaos subter excelsa celorum ·
profunda fluctuum · uasta terrarum · Sanctipotentia in spiritalibus sacramentis · uerbi
percepit uirtus · et res seruit effectus · Quanta igitur · et qua celebranda beneficia ·
Vis diuine benedictionis operatur · Et quomodo non credibilium omnium eruptio possibilis
esse · non debeat · quin in xpi substantiam · terrena et mortalia commutantur ·

pro

Gen. UB. 909, fol. 1r

subuehi eos ad uere cres manibus angelorum. Nec dum ergo inhorrescis. quod tale ministerium mentem tuam inducere. QUAUERE SI
NEX APPARITIONIB; CORIS ET SANGUINIS DNI. IN EA FORMA
NEMO QUIS EORUM VITAS ET EXEMPLA LEGERIT. IGNORARE
potuerit. qd sepe per mistica corporis et sanguinis sacramenta tue. aut ppter
duos. aut certe propter ardentissimum uerbi xpm. uisibili specie. imagini
forma. aut in carnis et sanguinis colorem monstrata sint. quatinus dum se
xpc clementer adhuc non credentibus fidem faceret. ita aut duo bucca
frangitur uel offertur hostia. uideretur agnus in manibus et cruor
in calicem quasi eximmolatione profluere. ut quod latebat in mis
terio. pateesceret adhuc dubitantibus in miraculo. Et etenim hoc pietas
diuina quibusdam iam credentibus et tamen adhuc dubitantibus. ut et
ipsi fiduciam de ueritate perciperent. et alii de miraculo ad fide solidarent.
Nos q. xpi gratia per eandem fidem uberius participaremur. Nam que
ueritas rep misit. fine aspectu credenda sunt. Sed quia duri cordis sumus.
nouit diuina mansuetudo in quibusda omnibus satisfacere. ut ulterius
de his iam nemo dubitet. Quod aut dixi sepe quibusda specie uisibili
apparuisse. paucis de pluribus panda. Beato igitur basilio diuina mis
teria agente. hebreus quidam sicut xpi anus populo commissum
officii ministerium et numeris explorare uolens. uidit infante de par tu
in manibus basilii. Et communicantibus omnibus. uenit et ipse. data q. ei
uere caro facta. Ad deaccessit ad calice sanguine repletum ut uere. e.
et ipsius factus est particeps. Atq. de utriq. seruans reliquias. ubi ens q.
in domum suam ostendit uxori sue ad confirmatione dicto ru. et narrauit
que ppri s oculis suiderat. Credens ergo. ait. Vere horribile et ad
mirabile. e. xpianorum misteriu. Mane autem ad basilium. pos
tulans se sine dilatione accipere. qd in xpo. e. signaculu. Basilius aut

Gent UB. 909, fol. 12r

J. N. Bakhuizen van den Brink, Ratramnus De corpore et sanguine domini, Verhandelingen d. Koninkl. Nederlandse Ak. van Wetenschapen Afd. Letterkunde Nieuwe Reeks deel 87 (1974) = UB. Sm. 47 Gen. 407:87

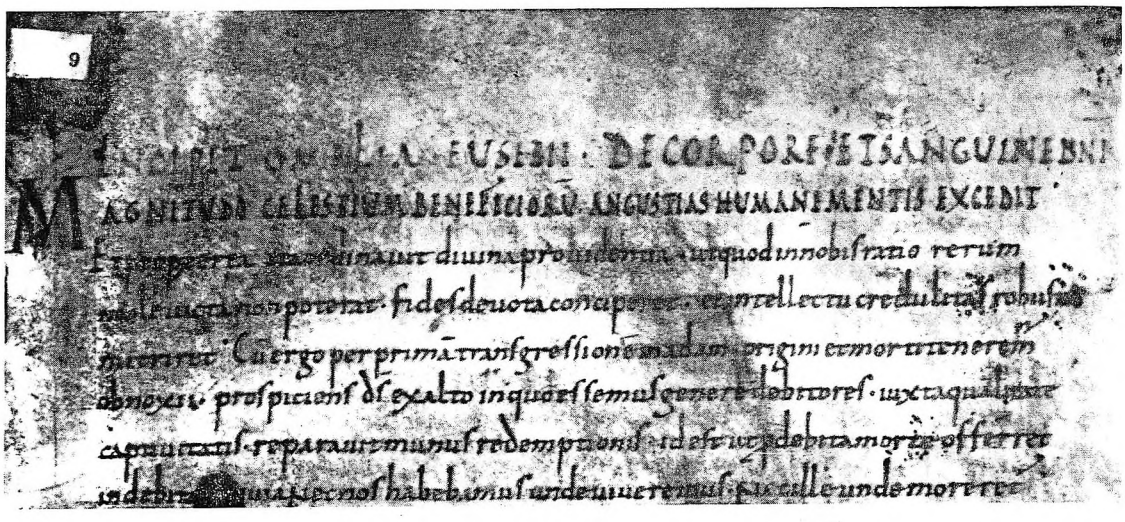


Fig. 16. Codex Lobiensis, 1e partie, s. X1, Bibl. univ. Gandavensis, fol. 1. Les capitales des 3 premiers mots sont en rouge carminé; le titre est en vermillon (voir p. 36).

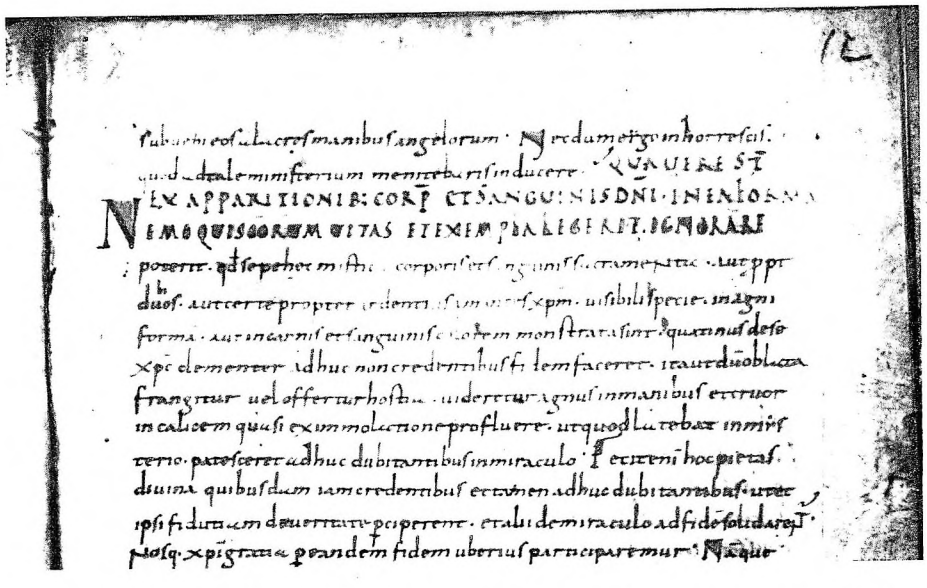


Fig. 17. Codex Lobiensis, 1e partie, s. X1, Bibl. univ. Gandavensis, fol. 12. Les capitales des lignes 2 et 3 sont en rouge carminé (voir p. 36).

Rguel treuericos aquitanica plebs fugit tuos.
Milite collato belli feritate citato.
Grandinib; tonitru pluuiisq; et igne corusco.
Treuericos ciues xpc defendit inermes.
Solerenitenti comp comitando beati.
Celtica sicp dirt qd belgica tellure cepit.
DE MIRACULIS IN ITINERE FACTIS.
Funere lep sus paralicus hoc quoq; cecus.
Curatu fant qd demon dispse fatetur.
Hunc patria recipit q consul ingrebere celi.
Est imm cessor hoc quos poenitet error.
RECEPTIO CORPORIS ET SEPULTURA.
Presul paulinus uisitute fideq; coruscus.
Abbas tranquillus simul hoc cu tempore quastus.
Excipiunt scm p ntes signis re demitum.
Cu crucib; psalmis omi modulamine laudis.
Cu uidit equatis sole succedere stellis.
Iuniis inquastis solito sibi more kalendis.
Hunc condum templo qd agricus ante rogatu.
Augusti sancxit mritis et honore iohannis.
MIRACULA AD MEMORIAM FACTA.
Crethoni puerus cecos cepebat almus.
Treuentis insigne maximini petit edem.
Dixit ibi tandem capies obtabile lumen.
Hic crethon uisu recipitq; brunicho sensum.
Pippini q; nepos cunibertus sicet ericus.
Gressu uuil trudis manib; sanitate lithil dis.
Iustiniano Demegingaudo duce.
Rauracensi Hanc abbatiam rexar nolf p stat habendam.
Hoscelide Ab megingaudo regni duce ualde sup bo.
Aurelianen Si oniugis ipsius requiescens dixit nai eto.
Valeriano Suis concessu maximinu mih ser uum.
Autisidio Ossic blasphe mu comp conuulsit inunu.
Rensi epo. Ut potius spera donet qua uisere formam.
Consentium Hinc ser ui dns suplex ad limina ductus.
Tetsub Poenis tor que sese peccasse fatetur.
Scribente. Hic maximinus poscentu uoce flexus.
Iulio para Et sibi collatis hoc pblasphemate gaziis.
Et omibus Resti tuit me bris adimitq; piaculacor dis.
Italie gal Rexet obid fiscu sco dat ri biniacu.
Lie cero Egisilberto duce
Nisequo Duxgisilbertus monachos affli exerat hujus
Episcopis, Coenobii cunctas adimens his undiq; uillas.
Atq; aliis Hunc ser uerbis castigans atq; flagellis.
Quapluri Insomnis signu uiolauit dat manifestu.
Cot.
Mis seruis Plurima continuo tribuens donaria sco.
Anno dnice Istud coenobiu post hec dux fecit honestu.
Incarnat Plenius acta uiri cupiunt quinoscere tanti.
cccxlvi. Scripta re texent studiosius & relegantur.
Hilanno. Que scripsere lupus gregorius & sigehardus.
cc.lxxx. Quia uisu fant demultis pauca tenentur.
Oliodiadis. Que dr emerito tribuit bona miraq; sco.
Imperiat domus nostra
Constan Hec my rubrica est nup posita sunt insserta.
Tellu Degradacio enfoar epi colonien.

Gent ub. 9. f. 25v

Gent UB

Hs. 9

fol. 25v

CIVITATEM A CIVIS DA SCOLASTICI FICTVRE QVE E IN CAPITOLIO CLAV RIS IOANNIS MAXIMINI DE MIRACVLIS ET OC

DE OBIT ET CESTRUCT PRIS MONASTRII DE GRADATIO IVSTRATE COLONIENSIS EPI

P rr sulr regale dicat hanc Agricius xdem
S rm mnr rr patrissumi sub honore iohannis
I sstocus abbi cõmcliti q; iohanis.
A constantin helena genitrice serenis.
H ostivtuq; dom sacrat p sule cui.°
A QUENT S MAXIMINI REVERIO.
V rbe treueric cã pcm hoc anistitit clarum.
D iscipulusq; pli sti maximi Agrici.
S cis paulino com tarrib & griaco.
O ONVI HONO PE CLERICATVS
S acrisor dinb. sirmat pule clerus.
H oc maximin qq; sit sub honore sicratus.
O RIACVS
G uchuristie plo fest angli hac griaco.
A gricius req e cui sci ficat in arbre
V rbs maximino lerabit ista patrono
RELATIO VIRIACI AD ANTISTITEM
P ontificis ses pcepta re sert griacus.
L x tat p. sul xpo quia sieplac exul.
A LLOCVTIO P SVLIS AD POPVLVM.
O ppida uicinis coeuet castella q; uillis.
A ntistes narrat qd celi rex iamdat.
C t pat sit mundo qd celic annuit ordo.
C onsiliu q; dip bat acclamatio uulgi.
O BIT SCI AGRICII. ET SI VLTRA EIVS

Q VE OBRADATIO P ontifices scos fidei ratione peritos.
FACTAE AD A gri pi negisem quo maximinus adtur bem.
XIMINO TRE C onuenr am monuit xpi grex ielq; phaum.
VIR RVARCHEPO E ufratia quis cumchis clampnatur apostatauit.
CALINTINO AL Q uinegat esse chm maria uirgine natum.
RELATIO IVDE I TVS SCORVM ROMA ET REDDITVS.
CHEPO DISCO L imen apostolice cupium clã uisere romã.
LIO REMSIAE P rr sul mast. uit maximinus q; sacer clas
CHEPO SECIE T rux asinu qui postar onus cõ sumpserat ursus.
RINO SINNIOENT unc maximinus p cepit ut hoc ferat ursus.
SI ARCH EPO I talie popli mirantur ualde quod ursus.
CHARTINO CIO I nsolito mitis ser uit sumulamine seis
GOTTHENSI AE hoc stupet et uulgus romanoruq; senatus
CHE EPO Q uam quo cumchis solamina del pietatis.
PARCHIEPISCOPI C rimine qui lapsu reparauit sanguine mundu.
SOCENSI CHEPO C au det papa uirs mundu florere beatis.
EVSEBIO ROMO AE t leras epi notat in karismate signi.
MAGENSI ARCH Ro. ma di gressio libestas reclusit ursso.
SERGIATIO TVS N equemquã lectat iussu sumen ante receptat.
GRENSI EPO H ic maximinus quo uisitet oppido scos.
DONATIANO T reueris insignes mastinu postulat ar ces.
CABILLONSI. D uplo. ter sci uenerabilio fir mel & ur bem.
VICTORE ONE E xcipit hos sclerus laudu co amine letus.
TENSI EPO I ncolomes scos con guidens cc. re uer sos.

ALMANDO AR VISITATIO AQVITANIAE

Gent UB

Ms 9

fol. 25r

dine ueniant. certus est ordo rerū
prescienti dō. & si certus est ordo re
rū. certus est ordo causarum.
Non enim fieri aliquid potest. qđ
non aliqua efficiens causa pcesserit. Si autē certus est ordo
causarū quo fit omne qđ fit.
fato in quid fiunt omnia que fiunt
Qđ si ita est nihil est in nra potes
tate. nullū q̄ est arbitrii ū
uoluntatis. Qđ si concedimus
in quid. omnis humana uita sub
uertitur. Frustra leges dant.
frustra obiurgationes laudes
uituperationes. exortationes
adhibentur. Neq; ulla iusti
tia bonis premia & malis supplicia
constituta sunt. Haec ergo ne consequantur indigna & absurda & per
nitiosa rebus humanis non uult
esse prescientiā futuroru. qm̄ utrūq; posse
arbitrat esse non, atq; in has angustias coartat
animū religiosū ut unū eligat e duob? a ce aliquid
tuta uolūtate. a ce pluam futuro. qđ utrūq; arbitr
ce nō posse. Si si alterū affirmā. alterū tolli. Si elegerimus pluās
futuros tolli uoluntatis arbitrium. Si elegeri
mus uoluntatis arbitrium tolli prescientiā
futurorum rerū. Ipse itaq;

uoluntatis arbitrii ū. non oīa fato fiunt.
Si non oīa fato fiunt. nō est oīm certus or
do causarum. Si certus causarū ordo
non est. neq; rerū certus est ordo
prescienti dō. quae fieri non possunt.
nisi precedentib; & efficientib; cau
sis. Si rerū ordo prescienti dō cer
tus non est. non oīa sic uenturus
ut ea uentura prescierit. Porro
si non oīa sic ueniunt ut ab illo uen
tura prescita sunt. Non est in
quid in dō prescientia omnium fu
turorum. Nos aduersus istos
sacrilegos ausos atq; impios &
dm̄ dicimus oīa scire ante quā
fiant. & uoluntate nos facere quic
quid a nobis non nisi uolentibus
fieri sentimus & nouimus. Oīa
uero fato fieri non dicimus. im
mo nulla fieri fato dicimus. qm̄
fati nomen ubi solet a loquentib;
poni. i dest in constitutione siderū.
Cum quis q; conceptus aut na
tus est qm̄ res ipsa inaniter asse
ritur. nihil ualere monstramus.
Ordinem autē causarum ubi
uoluntas dī plurimum potest ne

Gent UB. 9, f. 65 r°

Gent UB
Ms. 9
fol. 66r

expetuntur occidisilii apatre potuerunt.

Quid magnū est si prouera libertate quę nos ab iniquitatis et mortis et diaboli dominatu liberos facit nec p cupiditate humanarum laudum. sed caritate liberandorū hominū non atar quinio rege sed adaemonibus et dolo monū principe nonsilii occiduntur sed xpi pauperes inter filios computantur. Si alius & iam romanus princeps cognominetur quatus. filium non quia contra patriam sed & ia ppatria tamen quia contra imperium suum. ideo contra quod imperat pater imperator ab hoste prouocatus. iuuenili ardore pugnauerat licet uicisset occidit. Ne plus mali esse & in exemplo imperii contempti quam boni in gloria occisi hostis. vt quid desentiunt quippe immortalis patriae legibus. omnia quae multo minus quia filii diliguntur bona terrena contempnunt. Si furius camillus & ia ingratam patriam acuius ceruicibus acerrimorū hostium uicientium iugum depulerat damnatus q; ab emulis fuerat a gallis iterum liberauit. quia non habebat potiorem vbi posset uiuere gtosus. cur extollatur uelut grande aliquid fecerit quisorte inceda ab inimicis carnalibus

quo patiens totum corpus flamis impenderit. Sicut tius armatus equo concito in abruptum hiatum terre se precipitem dedit deorum suorum oraculis seruiens qui iusserant vt illuc id quod romani haberent optimū mitteret. nec aliud intellegere potuerunt quam uiris armis qse excellere. vnde uidelicet oportebat. ut deorum iussis in illum intertium mur precipitaret armatus. quid si magnū p aeterna patria fecisse dicturus est. qui aliquem fidei suae passus inimicū. Non se ultro in talem mortem mittens. sed abeo missus obierit quando quidem a dño suo eodemq; rege patriae suae certus oraculū accepit. Nolite timere eos qui corpus occidunt. animā autem non possunt occidere. Si se occidendos certis uerbis quodammodo consecrantes decii deuouerunt vt illis cadentibus & iram deorū sanguine suo placantibus & iram romanus liberaretur exercitus. Nullo modo superbirent sci martyres. tamquam dignum aliquid prolli us patriae participatione fecerint ubi aeterna est & uera felicitas usq; ad sui sanguinis effusionem. Non solum suos sed & proinimi

Gent UB
Ms. 9
fol. 70v

ab ipsa roma reuersus est · q̃m sicut romanis ei
tenere uolentibus respondisse fertur postea
qua afrisse rubebat dignitatem illic honesti
ti eius habere non posset eiq; cartaginen
ses q̃m contra cos in romano senatu egre
rat grauissimis supplicius necauerunt ·
Qui crucia tus non sunt pro fide illius patri ae
contemnendi ad eius beatitudinẽ fides
ipsa perducit · Aut quid retribuetur dño
pomnibus quae retribuit si pro fide quae
illi debet · talia fuerit homo passus quali ap
fide quam pr̃mo sissimis inimicis debebat
passus est regulus · Quomodo sse autem au
debit extollere de uoluntaria pauper tate
xp̃ianus ut in huius utr̃e peregrinatione ex
peditior ambulet uiam quae p̃ducit ad pa
triam ubi uer̃e diuitiae ds ipse est · cum
audiat uel legat lucium ualerium qui in suo
defunctus est consulatu usq; adeo fuisse
pauperem ut nu̇mis apopto collatis eius
sepultura curare tur · Audiat uel legat
quintium cincinnatum cum quatuor
iugera possideret & · & ea sua manibus cole
ret & ab aratro esse adductum ut dictator fi
eret & maior utriq; honore quam consul uic
tisq; hostibus ingentem gl̃am consecutus
in eadem paupertate mansisse · Aut quid
se magnu̇ fecisse predicabit quum longe

cundum id quod scriptum est in actibus
apostolorum · ut distribuatur unicuiq;
sicut cuiq; opus est · & nemo dicat aliquid
proprium sed sint illis oia communia in
tellegunt se nulla ab hoc uentilari iactan
tia · oportere · id faciendo pro obtinenda
societate angelor̃ cum pene tale aliquid
illi fecerint p̃ conseruanda gloria romano
rum · Haec & alia si qua huiusmodi reppe
riuntur in litteris eorum quando sic inno
tescerent · quando tanta fama predicaren
tur · nisi romanu̇ imperiu̇ longe late q; por
rectum magnificis successoribus augeret ·
Proinde per illud imperium tam latum tam
q̃ diuturnum uiror̃uq; tantorum uir tu
tibus preclarum atq; gloriosum & illoru̇
intentioni mercedis quae quer̃ebant est reddi
ta · & nobis ppositae necessariae comonitio
nis exempla · Vt si uir tutes quarum isti
ut cumq; sunt simules q̃ isti p̃ ciuitatis
terr̃enae gloria tenuerunt · p̃ di gloriissi
ma ciuitate non tenuerimus pudore pungi
mur · Si tenuerimus superbia non extolla
mur · Q̃m sicut dicit ap̃ls indigne sunt
passiones huius temporis ad futuram glori
quę reuelabitur in nobis · Ad humana quero
gloriam presentisq; temporis satis digna pu
ta · estimabitur illorum · Sed & iam

Gent UB 9 f. 71r

Genf UB
Hs. 9
fol. 71r

Quid solidum · quid constans · quid sobrium · quid distinctū
habet hec disputatio. Illa est autem tellus inicium deaꝝ
mater scilicet magna apud quam mollium & abscisaq; sessoq;
secanciū atq; uiciatarū insana perstrepit cupiditate. quid
est ergo quod dicitur caput deꝝ ianus. caput deaꝝ tellus.
Uerbi facit unum caput esse. nec hic sanum fuisse. Cur ergo
frustra refelli niciantur admundum. quod & si fieri possent. p
dō uero mundum nemo piꝰ colit. & tamen eos nec hoc posse
ueritas apesta conuincit. Referant haec potius ad homi-
nes mostruos & addoemones pessimos. & nulla questio remanebit.

Cap. xxxix. Nam omnia quae abeis extiterunt deꝝ theologia uelut physi-
cis rationibus referuntur admundū. quam sine ullo scrupulo sacri
legii opinionis. dō potius uero qui fecit mundum. omnisanimi
mei & corporis conditori tribuatur. Addueramus hoc
modo. Nos dm colimus non celum et terram. quibus duabus
partibus mundus hic constat. nec animā uel animas. per
uniuersa quecumque diffusas. sed dm qui fecit celum et
terrā & omnia quae in eis sunt. qui fecit omnem animā
siue quocumque modo uiuentem & sensus ac rationis expertē.
Cap. xxxx. siue etiam sentientē siue intelligentē. Et utiam inci-
am illa uniuersi & ueri dei opera percurrere. propter quae
quae isti sibi dum quasi honeste conantur sacramenta tur-
pissima & scelestissima interpretari. deos multos falsosq;
fecerunt. illum dm colimus. qui naturis aseperatis. & sub
sistendi & mouendi inicia fines q; constituit. qui sepu
causas habet. nouit atq; disponit. qui uim seminū calidi-
qui rationalem animā quod dicitur animus quibus uolu
it uiuentibus indidit. qui sermonis facultatē usuq; donauit
qui munus futura dicendi quibus placuit [illegible]

qui coniunctionem maris & femine ad adiutorium ppagande
prolis instituit. qui hominum cetibus quas uoluit celumi-
nibus adhiberent adfacillimos usus terrem munus ingressin
dulsit. Ista sunt certe quae deus selectis per nescio quas
physicas interpretationes. uir acutissimus atq; doctissimus
uatto siue quae alunde accepit. siue quae ipse coniecit di
stribuere laborauit. Haec autem facit atque aut unusue
rus dr. sed sicut dr idem ubiq; totus. nullis inclusus locis.
nullis uinculis alligatus. innullas partes sectilis. ex nulla
parte mutabilis. implens celum et terram. potenti
tia non indigente natura. sic itaq; administrat omnia
quae creauit. ut etiam ipsa propriose exercere & agere mo-
uerit. quamuis enim nihil sit sine ipso. nec ipse quidquam esse posse.

Agit autem multa etiam per angelos. sed non nisi ex se ipso
beatificat angelos. Ita quamuis propter aliquas causas
hominib; angelos mittat. non tamen ex angelis homines.
sed ex se ipso sicut angelos beatificat. Ab hoc uno & uero
dō uitam speramus eternam. Habemus enim a illo preter Cap. xxxxi.
huiusce modi beneficia quae ex hac de qua non nulla diximus
administratione naturae bonis malisq; largitur. magnum &
bonae proprium. magnae dilectionis indicium. Quamquā
enim quod sumus. quod uiuimus. quod celū terrāq; conspicimus.
quod habemus mentem atque rationem. quae rum ipsa m
[illegible] qui haec omnia condidit inquiramus. nec quā
ualeamus actioni sufficere gratiarum. Tamen quod nos
oneratos obnuosq; peccatis. & a contemplatione suae lucis
auersos. de tenebrarū idest iniquitatis dilectione ceca
tos. non omnino desenit. misitq; nobis uerbū suū quī

Gent UB

Ms. 9

fol. ~~100v~~ 89r

Gent UB. 9, f. 28r

modo comminentur. quam diu incertum est quę
nam earum uentura sit. quę uerum satiusſit una
ppeti moriendo an omni time re uiuendo. Nec ig
noro quam citius eligatur diu qui uere subti more
tot mortium. quam semel moriendo nullam
dein cepſ formidare. Sed aliud est quod car nis
sensus infirmiter pauidus refugit. aliud quod
mens ſtatio diligenti enucleata conuincit.
Mala mors conuincit putanda non est. quam bona
uita precesserit. Neq. enim facit malam mortem.
nisi quod sequit mortem. Non itaq. multum cauran
dum est eis qui necessario morituri sunt quid acci
dat ut moriantur. sed moriendo quo ire cogant.
Cum igitur xpiana mouerint longe melioremfuisse
religiosi pauperis mortem int lingentiū canum
lingua siquā impiis diuitis impura purpura & byſſo hor=
renda illa genera mortuū. quid mortuis obfuerunt.
qui bene uixerunt. Ac enim tantas strages cadaue
rum nec sepeliri potuerunt. Neq. istuc pia fides
nimiū reformidat ea nec ſpdictū nec absumentes
bestias resurrecturis corporib; obfuturas. quorū capillus
capitis non phibit. Nullo modo dicere & uerita
nolite timere eos qui corpus occidunt animam aut
non possunt occidere. si qui equā obeā futuręque
qui equidinimica de corporib; occisorum facere
uoluissent. Nisi forte equs pia sit & absurda est. ut
contendat eos qui corpus occidunt non debere ti
mere ante mortē

Quero uerum ſatius ſit una ppeti moriendo an omni time re uiuendo

Mala mors putanda non est ubi bona uita p̄cesserit.

Non itaq; multum curandum est. quid accidat ut moriantur si moriendo quo ire cogantur

haec in conſpectu hominū dura & dira uideantur.
sed p̄ciosa in conſpectu dñi mors ſcorum eius.
Proinde ſepulturę. pompa & equarū. magiſtuum q̄ uiuorū
ſolatia quam ſubſidia mortuorum. Si aliquid
prodest impio ſepultura p̄ciosa. obeunt pro iuſti
nulla. Preclara ſexequa ſin conſpectu hominum exhibuit
purpurato illi diuiti turba famulorū. ſed multo
clarior ſin conſpectu dñi ulceroſo illi pauperi mi
niſterium p̄buitan gelorū. qui eum non exculere
in marmoreum tumulū. ſed in habrahę gremiū
ſuſtulerunt. Rident haec illi contra quos defen=
denda ſuſcepimus ſcuitatem dī. Uerumtamen
ſepulturę curā etiā eorum philoſophi contē=
ſerunt. Et ſepe uniuerſi exercituſ dum proē=
rena patria morerentur. ubi poſtea iacerent.
uel quib; beſtiis eſca fierent non curarunt.
Licuit q. de hac re poeti ſplauſibiliter dicere. Celo
tegitur. qui non habet urna. Quanto min⁹
debent decorporib; inſepultis insultare expia
niſ. quib; & ipſius carnis membrorū q̄ omniū re=
formatio non ſolum extra uerum etiam exalio⁹
elementorū ſſet retiſſimo ſinu; quod ilapſa cada
uera receſſerunt antę poriſ puncto reddenda
& redintegranda promittitur. Nec ideo tam
contempnenda & abiciendā ſunt corpora de=
functorum maxime q. iuſtorum at q. fidelium quib;

Si aliquid prodeſt impio ſepultura p̄ciosa. obeunt pro iuſti nulla

Celo tegitur. qui non habet urnam

Genf UB
Ms 9
fol. 28r

Gen 43.9, f.52v

interipsa quoq; deorū altaria fundebat.

Non legit templum quo confugerat tullius: quia frustra legerat mutius.

Hiuero qui multo indignius insultant temporibus xpianis aut ad loca xpō dicatissima confugerunt aut illuc eossi ut inuerent & iam ipsi barbari deduxerunt. Illud scio & hoc mecum quisquis sine studio partium iudicat facillime agnoscit: ut omittam cetera que multa commemorauit alia multo plura quae commemorare longū putauit si humanum genus ante bella punica xpiana recipere & disciplinam & consequeretur rerum tanta uastatio. quanta illis bellis europam africamq; contriuit. nullus talium quales nunc patimur nisi xpiane religoni mala illa tribuerent.

Multo uti minus eorum uoces tollerarentur quantum attinet ad romanos si xpiane religonis receptionem & diffamationē uel irruptionem illa gallorum ubi terberim flumini signum qilla depopulatio. ul quod cuncta mala precedit bella illa caula sequerentur mala & iam alia que usq; ad deo incredibilit acciderunt ut inter prodigia numerarentur si xpiani ste poribus accidissent. quibus ea nisi xpiani

A

Eodem rursus

Eodem rursus estu ignium tanta ui fauille scripserunt oppleta esse cicilia. ut cita nensis ur bis tecta obruta & praessa diuersa.

Qua calamitate pmota misericorditer ei de anni tributi ei relaxauere romani.

Locus tarum & iam affrica multatudine prodigiosimile fuisse. cum iam ea & popli prouincia litterisi mandauerint.

Consumptis enim frucibus foliisq; lignoq; ingenti atq; inestimabili nube in mare dicunt ee deiectam. Qua mortua ac reddita q; littoribus atq; hinc aere corrupto. tantam orta pestilentia ut in solo regno masinisse. octingenta hominum milia perisse referantur. & multo amplius in ris littoribus proximis. Tunc eutice ex trigenta milibus iuuenum qui erubierant x. remansisse confirmant. Talis ita q; ua nitas qualem ferimus. eisq; respondere compellimur. Quid horū non xpiane religoni tribuere & sic te poribus xpianis uiderent. & tamen dissuasi sta non tribuunt. quorū cultui deos requirunt. ne sit uel minora paciantur. cum eam maiora pcul erit a quibus antea colebantur.

DE CIUITATE DI CONTRA

Gent UB
Ms. 9
fol. 52v

Ansorte dii possint abhominib; contami
natos mundare daemones. Nec abeis
contaminari. & eo modo ñ possent & ho
mines. Quis talia sentiat. nisi quem
fallacissimi demones decepert. Quid
qd si uideri & uidere contaminat. ui
dent abhominib; dii quos uisibiles dicit
darissima mundi lumina & cetera side
ra. tutiores qs sunt demones abis
ta hominū contaminatione quinon
possunt uideri nisi uelint. aut siñ
uideri sed uidere cōtaminat. ne
gent abistis clarissimis mundi luminī
bus quos deos opinantur uideri homines
cum per radios suos terras usq; pertendant;
Quamen eorum per radii. per queq; inmun
da diffusa non contaminantur. et dii cō
taminarentur si hominibus miscerentur
etiam si ect necessari? insubueniendo cō
tactus. Nam radiis solis et lunae ter
re contingitur. nec ista cōtaminat lucē.
Miror autem plurimum. tam doctos homi
nes qui cuncta corpora et sensibilia pincor
poralibus et intelligibilibus posiponen
da iudicauerunt. cum agitur debeata uita
corporalium contrectationum facere men
tionem. ubi est illud platonis ubi ait. fugi
endum est igitur ad carissimam patriam.

excellentia mansit in summis. mundan
dis liberandisq; nobis fuere diuinum pbe
ta
at adiutorium; Quip fecto in conta
minabilis dī absit ut contamina
tionē timeret ex homine quo in
dutus est. aut ex hominib; inter
quos homo conuersatus est;
Non enī parua sunt haec interim
duo quae salubriter sua in car
natione monstrauit; Nec car
ne posse contaminari uerā diui
nitatem. Nec ideo putandos
demones nob eē meliores quia
Non habent carnē. hicē sicut eī
scā scriptura pdicat mediator
dī & hominū homo xpūs ihūs. de cui
& diuinitate qua patri ē semp
equalis. & humilitate qua nob
factus ē similis. Non hic locus est
ut cōpetent p nrā facultate dica
mus. Falsa tū illi fallaces q; medi
atores sunt demones qui cū p sp s im
munditiā miseri ac maligni mul
tis effectib; calleant. carent. p cor
poralī tamen locorū inter ual
la aeriorū corporum leuitatē a
puectu animorū Nos auocare
at q; auertere moliunt. Non

Gent UB. 9, f. 106v

Gent UB

Ms. 9

fol. 106v

ab f. 13 clarissimus = Trier Stadtbibl.

Ms. 2209/2328 I Hand A

quandoquidem membris obtemperantibus imperabat;
et sua mortalitate aduersū se excindigentia re
bellante ac seditione famis addissociandā. atq;
excludendā de corpore anima conitantē quanta
posset festinatione pacaret. rapiebat. necabat. uo
rabat. et quāmuis immanis ac ferus paci tam suę
utę ac saluti immaniter ac ferociter consulebat.
ac per hostī pacem quam in sua spelunca. atq; in se
ipso habere satis agebat etiā cū alius habere uellet.
nec malus. nec monstrū. nec semihomo uocaretur.
Aut si eius corporis forma. et atrorū ignuū uomitus.
abeo de terreat hominū societatē forte non nocenti
cupiditate. sed uiuendi necessitate seruiebat;
Ut erū iste non fuerit uel quod magis
est credendum
est. montalis qualis poetica uanitate describitur
nisi enim nimis accusaret. cacus parū hercules lau
daret. Talis ergo homo siue semihomo melius ut dixi
creditur non fuisse. sicut multa figmenta poetarum.
Ipse enim seuissime fert unde illę parte habuit fe
ritatis. Nam et semiferus dicit gen pprū quadam
pace custodiant cocundo gignendo pariendo. foet
fouendo atq; nutriendo. cū sint plerisq; insociabiles
et solitarię. Non scilicet ut oues. cerui. columbę. sturni
apes. sed ut leones. uulpes. aquilę. noctuę. quę em
tigris non filius suus in murmurat. et pacata feritate
blandit. quis miluus quantū libet solitarius rapinis
circūuolet. Non conugū copulat. nidū congerit.
ouа confouit. pullos alit. et quasi cū sua matre

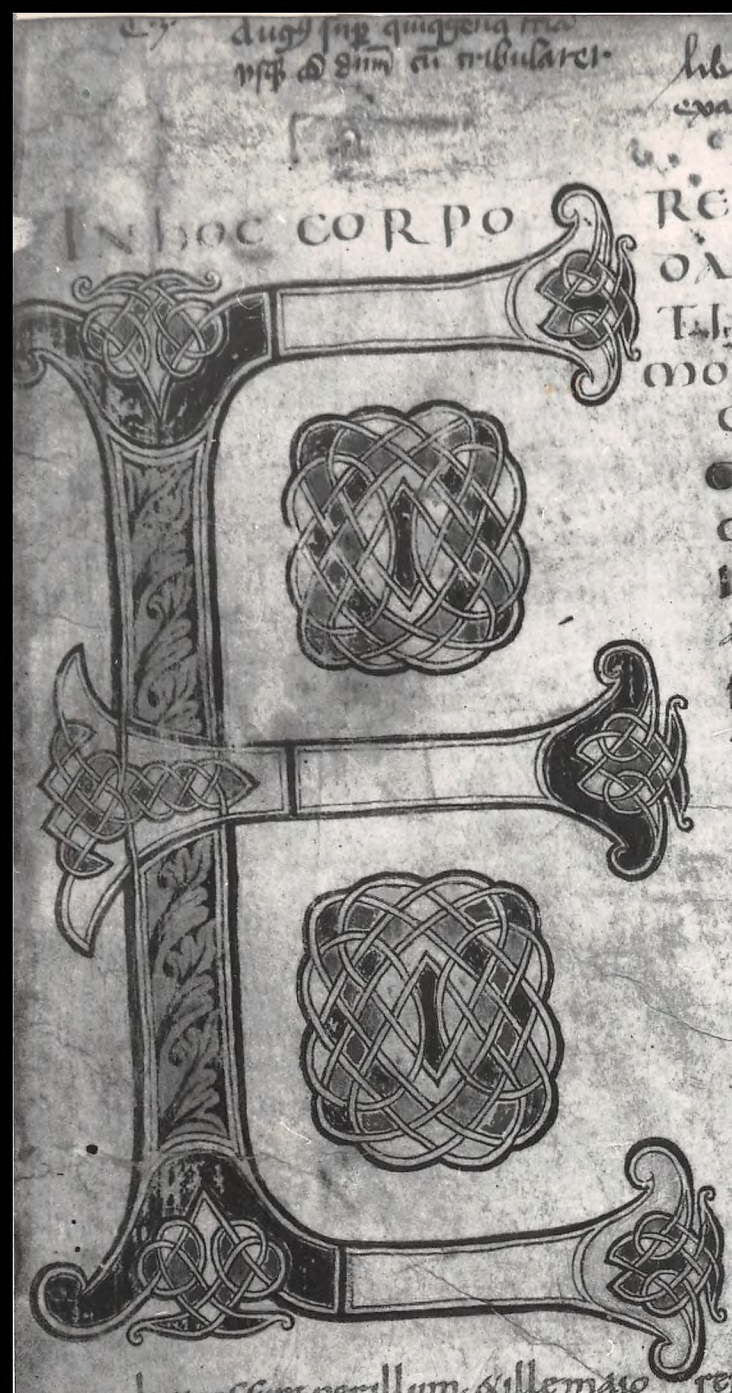
hoc etiā necesse est ut in aliqua et ex aliqua ut
cum aliqua rerū parte pacatus sit inquib est. uel
ex quib constat. Alioquin. nihil ett omnino;
Ut uitet si quisquā capite deorsū pendeat. puersū e
utiq; sit corporis. et ordo membroru. qua id qd
desup et natura postulat subter est. et quod illa
subē uult ee. desup factū e. conturbatur carnis
pace ista puersitas. et ideo molesta e. Ueruntam
anima corpori suo pacata e. et p ei salute satagit.
et ideo e qui doleat. Quę si ei molestus exclusa
discesserit. quandiu conpago membroru manet
non est sine quada partiū pace quod remanet.
et ideo e adhuc qui pendeat. et quod terrenū
corpus interra nitit. et uinculo quo suspensū e
rentit in suę pacis ordine tendit. et locū
quo requiescat quodammodo uoce ponderis
poscit. Iamq; ex anime sine ullo sensu. a pace
tamen naturali sui ordinis non recedit. uel eū
tenet eā uel eū fertur ad eā. Si enim adhi
beantur medicamenta atq; curatio quę for
mā cadaueris dissolui. dilabiq; non sinat. ad
huc pace quędam partes partib iungit. totāq;
molē applicat terreno et conuenienti. ac p
hoc pacato loco. Si autē nulla adhibeatur
cura condendi. sed naturali cursui relinquat.
tandiu quasi tumultuantur dissidentibus exa
lationib; et nro inconuenientib; sensui. id em e
quod imputrescere sentitur donec mundi conue

Gen. lib. 9, f. 206r

Genf UB

Ms. 9

fol. 206r



INHOC CORPO RE HABENTUR OECA
OAE AURELII AUGUS
TINI: ACENTESIMO PRI
MO PSALMO USQ INF
CENTES
ECCE UNUS PAUPER
ORAT ET NON ORAT
IN SILENTIO, AUDIRE ERGO
audire eum & uidere quis nam sit ne
forte ille sit de quo dicit apostolus Qui
propter uos pauper factus est cum diues
esset & ut illius paupertate uos diuites es
mus, Siergo ipse est quomodo pauper
Nam quomodo diues quis non uidet &
Unde enim homines sunt diuites Auro
auro argento familia terra sed omnia
per ipsum facta sunt; Quid ergo illo di
tius per quem facta sunt diuitiae etiam
ille quae non sunt uerae diuitiae Per
illum enim & ille diuitiae ingenium
mores uirtus ipsius corporis sanitas sen
sus confirmatio membrorum, Et
enim cum haec salua sunt & pauperes
diuites sunt per illum & ille mai
res diuitiae fides pietas iustitia caritas
castitas mores boni; Nemo emi & has habet nisi per eum qui iustificat impium;
Ecce quam diues; Cui enim diues Cui habet quod uult alio faciente an qui facit
quod uult & alio habente Cuius quia ditior ille qui fecit quod habes quia quod
ille habet tu non habes; Ecce quam diues in hoc tam diuite; Unde agnituri sumus
haec uerba cinerem sicut panem manducaui & potum meum cum fletu miscebam;
huc ne ille tantae diuitiae peruenerunt Multum illud excelsum multum hoc
abiectum; Quid faciemus quem admodum isti ima illis summis conterabimus
Minus ibi nulcem longe sunt; nondum agnosco istum pauperem, Aliud est for
tasse sed adhuc quaeramus; Unde enim nobis non uidetur ipse Mirum si inter
rogas & non expauescis diuitias; In principio erat uerbum & uerbum erat apud
deum & deus erat uerbum; Hoc erat in principio apud deum; Omnia per ipsum facta sunt
& sine ipso factum est nihil; Cui ista dixit cum diceret diues esse, quanto magis

Gent UB
Ms. 96
~~fol.~~ p. 1

seruos emendari iubꝫ cum illi hereditate illis compedes pparatꝫ; quæ
est ista hereditas? Auri est an argenti. an gemmarū. an fundorum.
an amoenitatumq: prediorum? Vide qui intres. & cognosce quid sit,
APERITE MIHI PORTAS IUSTITIÆ; Ecce audiuimus
portas; quid e intus? INGRESSUS INQUIT IN EAS CONFITEBOR
DNO; Illa confessio laudis e. admirabilis usq: ad domū di; In uoce exul
tationis & confessionis. soni festiuitate celebrantis; hæc e æterna
beatitudo iustorū. qui beati sunt qui inhabitant in domo di in secu
lorū laudantes eū; Sed unde quem admodū intretur in porta iusti
tiæ; hæc PORTE INQUIT DNI. IUSTI INTRABUNT IN EAS;
has salutem nemo intrat iniustus in illam hierusalem quæ non re
cipit in circūcisum. ubi dicit. Carnes carnes forte satis sit; carnes forte sis
quod in longinqua peregrinatione mea inhabitauī cum tabernaculis
cedar. & cū his qui oderant pacē eram pacificus. pertuli usq: in finē pmix
tionē malorum; Sed hæ porte dni. iusti intrabunt meis; CONFITEBOR
TIBI DNE QM EXAUDISTI ME. ET FACTUS ES MIHI IN SALU
TEM; qua sepe ostendit laudis ee ista confessio. non uulnera medico
ostendens. sed de percepta sanitate gratias agens; Ipse aut medicus salus est.
Adiutum quē dicim in caput anguli hic factus e; LAPIS QUE REPRO
BAUERUNT EDIFICANTES; Nam hic factus e in caput anguli.
ut duos condens & in se in unū nouum hominē faciens pacē. & cōmuta
ns & utrosq: in uno corpore de circūcisione scilicet & præputiū ADNO
FACTUS EST EI; Idest ei capiti anguli adno factus e; qui aut enim hoc
non ee factus nisi passus ee. non tamen hoc habeis aquibus passus e fac
tus e; Nam illi qui edificabant reprobauerunt. sed ineo quod dns occul
te ædificabat. fecit in caput anguli quod illi reprobauerunt; ET EST
MIRABILIS IN OCULIS NRIS; In oculis interioris hominis. in ocu
lis credentium. sperantium. diligentium. non in oculis carnalibus
eorū qui quasi hominē contemnendo reprobauerunt; HIC EST DI
ES QUAM FECIT DNS; Meminit iste homo se dixisse in superioribus psal
mis. qm inclinauit aurem suam mihi & in diebus meis inuocauī; Dies
suos cōmemorans ueteres. unde modo dicit. hæc est dies quī fecit dns.
idest quo mihi salutem dedit; hic e dies de quo dixit dns. Tempore
acceptabili exaudiui te. & in die salutis adiuui te; Idest dies de quo
ille mediator factus e in caput anguli; EXULTEMUS ERGO ET
IOCUNDEMUR IN EO. O DNE SALUUM ME FAC O DNE BENE PRO

Genf UB
Ms. 96
p. 215

Non inde erumpunt. non faciunt impetum inistam peregrinantē hieru
salem, quare non faciunt. Quia iam ortus ē sol. & splendā in toto orbe
terrarū, Ergo. uide quid sequatur, quia ortus ē sol & congregati sunt. & in cu
bilibus suis cubabunt, quid tu ō homo dī. quid tu ō ecclēsia dī. quid tu
ō corpus xpi. cuius caput in cēlo ē. quid tu facis o homo unitas eius. EXI
ET INQUIT HOMO AD OPUS SUUM, Operetur ergo iste homo opera
bona in securitate pacis ecclē. Operetur enī usq: in finē, Aliquando enī
erit quēdā contenebratio. & fiā quidam impetus. sed in uespera. ideſt in
finē mundi, Modo aūt in pace & tranquillitate operat ecclesia. quia
exiā homo ad opus suū. ET AD OPERATIONĒ SUAM USQ: AD UESPE
RAM; QUAM MAGNIFICATA SUNT OPERA TUA DNE, Merito magna.
merito excelsa, Ubi facta sunt opera ista tam magna. quæ illa statio dī
ubi sedit. & ista operatus ē. quis locus ubi ista operatus ē. Unde p̄cessērt
primo ista tam pulchra. Si ad litteram accipias. omīs ordinata creatu
ra ordinate currens. ordinate pulchra. ordinate oriens. ordinate occidens
ordinate peragens omā tempora, Unde processit. Ipsa aūt ecclēsia. quo
modo accepit incrementa successus p̄fectionē. quomodo destinatur
ad finē quendā immortalitatis. quibus p̄conijs prædicat. quib: misteri
is cōmendat. quibus sacramentis occultatur. qua p̄dicatione reuelat.
Ubi fecit hæc dñs. Uideo magna operatua dñe, quā magnificata sī opera
tua dñe. quæro ubi fecerit. locū non inuenio, Sed uideo quid sequatur,
OMNIA IN SAPIENTIA FECISTI; Ergo. oīa in xpō fecisti, Ille con
temptus. ille expalmatus. ille consputus. ille spinis coronatus. ille cru
cifixus. oīa in illo fecisti, Audio audio quid de illo tuo militē nuntiēs
hominibus. quid de illo p̄cone scō prædices gentibus. Xpm dī uirtutē.
& dī sapientiam, Inrideant iudei crucifixum xpm. quia scandalum ē
eis, Inrideant pagani crucifixum xpm. quia stultitia ē eis. Nos autem
p̄dicamus inquit xpm crucifixum. iudæis quidem scandalū. genti
bus aūt stultitiā, Ipsis uero uocatis iudæis & grecis. xpm dī uirtutem
& dī sapientiam. Oīa in sapientia fecisti. REPLETA EST TERRA CRE
ATURA TUA, Repleta ē terra creatura xpi, Et quomodo. quomodo ui
debimus. quid enim non a patre p̄ filium creatum ē. quicquid ambu
lat & repit in terris. quicquid natat in aquis. quicquid uolat in aere.
quicquid in cēlo circū agitur. quanto magis terra. Totus mundus cre
atura dī est, Sed nescio quid hic significat de quadam creatura noua.
De qua dicit apostolus. Si qua in xpō noua creatura. uetera transierunt

Gent UB
Hs. 96
p. 87

In nomine sce & individue trinitatis. Otto di gra rex. Notū ee uolum
omib⁹ fidelib⁹ nr̄is p̄sentib⁹ scilicet & futuris. qualit̄ uenerabilis Ywille
cenobiarū sci maximini treuerice ciuitatis suburbio residentis ab
intuitu fidelium nr̄or. bruno uidelicet germani nr̄i atq; archiepi
ficentia. cgueret abeis p̄sonis quibenefici ex eade teneret abbat
qm̄ eide abbi eorunde optimatū nr̄orū intuitu & cessio ecclias om
abbatie illius ex beneficiis omib⁹ adusus p̄dictor cenobiarū reddidim
los quas uulgo salicas uocant decimationes qm̄ ad nr̄e regales. & nulli
umquā timino episcopali uel xcelie subiacentes in suos usus redegisse.
obid hospitalitatē que ab eis de salicis decimationib⁹ iam dicta in elemo
p̄decessor nr̄or̄ regū uidelicet uel imperator. nr̄i q̄q; p̄bebat hos
pegrinis & pauperib⁹. aut penitus destrui. aut sibi eade elemosina
nr̄i ex his locis uelsuptib⁹ quos p̄ductis coenobiis iusiis p̄bendarii
sim⁹ amministrarit. nullo modo fieri. fieret monachice cuersationi.
Ideirc consilio prenominator optimatū nostror elemosinā

Gent UB. 129, f. 1v

Jena UB. 129

f. 1v

In nomine ſcę & indiuidue trinitatis. Otto di gra rex. Notū ee uolum
omīb⁹ fidelib⁹ nr̄is pſentib⁹ ſcilicet & futuris. qualit̄ uenerabilis Ylleger
cenobiarū ſci maximini treuerice ciuitatis ſuburbio regie ſedentis ab
inuentu fideliū nr̄oy. b[ru]monis uidelicet germani nr̄i atq; archiepi[ſcopi]
Hemrici eque germani nr̄i. atq; cūradi ducis nr̄am regale adiere m
nificentiā. ēquerens abeis pſonis qui beneficia ex eade tenerem abbati
qm̄ eade abbi eorunde optimatū nr̄oy inuentu & ēſilio eccl̄ias om̄
abbatie illius ex beneficiis omīb⁹ adusus pdictoy cenobiarū reddidim⁹ d
los quas uulgo ſalicas uocant decimationes qm̄ dem nr̄e regales. & nul
unīquq; t̄mino episcopali uel aeclie subiacentes in suos usus redegisse.
obiid hospitalitatē quo abeis de salicis decimationib⁹ iam antea in elemo
pdecessoy nr̄oy. regū uidelicet uel imperatoy. nr̄i q[uo]d; pbebat hos
peregrinis & pauperib;. aut penitus destru. aut sihet eade elemosin
nr̄i ex his locis uelsuptib; quos pdictis coenobiis iusti pbendarii ege
sim⁹ amminustrarē. nullo mō sufficere monachice cuersationi.
Jeitur consilio pr̄nominator optimatū nostroy elemosinā

Genf UB Ms. 129

fol. 1v

e filioꝝ nr̄oꝝ pr̄cedentiū quoq; uel subsequentiū regū uel imp̄atoꝝ nostr
ctoritate reddidim⁹ pr̄dicto uenerabili abbati uuillero coenobiiq; do scōq;
o ineuis prouisione sub regula sc̄i benedicti famulantib; om̄ibusq; i posterū eoꝝ
;cunctas abbatię sc̄i maximini domini cales quasuulgo salicas decimationes suo
c̄uiq; regni nr̄i episcopio parochia termino uesim sitę. inusus hospti
noꝝ e pauperū destructorē regni nr̄i successoꝝue nostroꝝ deputantes quecūq;
atoꝝ uel regū uel qualiū cūq; p̄sonarū obalicuius p̄sonę machinationes
gere uel debilitare uoluerit. Et ut hoc nr̄ę largitatis munⁿ p̄succedentia tēpa
iconcussū. ut hoc nr̄ę auctoritatis fieri ussim⁹ conscriptum regio statuentes
t nullus successoꝝ nr̄oꝝ p̄fatas coenobii eas de decimationes auferre p̄sumat.
q; p̄sona subtrahi p̄mittat. Quod nr̄ę auctoritatis ēscriptū p̄ p̄a manu roborauim⁹.
ri impressione insigniri precepimus.

id mart. Anno incarn̄ dni dcccc. l vi. Indict. xiii. Regnante pio
rone. anno xci. Actū In franconeuurt feliciter. Amen.

Cont. b. Ambrosii sup. epl̄as b. Pauli vniuersas depns. ad Romanos Hebreos

Gent UB. 129.
f. 2r

Zent UB 129

f. 2r

mulgib⁹ & filio⁹ nr̄o⁹ pr̄decessorū quoq⁹ uel subsequentiū regū uel imperato⁹ n
regali auctoritate reddidim⁹ pr̄dicto uenerabili abbati uuillero coenobiuiq⁹ d
marimino meouis prouisione sub regula sc̄i benedicti famulantib⁹ omnibusq⁹ i post
successorib⁹ cunctas abbatię sc̄i maximini domini cales quasuulgo salicas decimatio
nes iquoeūq⁹ regni nr̄i episcopio parochia termino uesim sitę. inuasus hospitū
peregrino⁹ & pauperū destructorē regni nr̄i successo⁹ ue nostro⁹ deputatus sequ
uel imperato⁹ uel regū uel qualiū eūq⁹ p̄sonarū obalicuius p̄sonę machinationes
uel infringere uel debilitare uoluerit. Et ut hoc nr̄ę largitatis munim̄ p̄succedentia tē
maneat ineoncussū. istud nr̄ę auctoritatis fieri iussim̄ conscriptum. regio statuen
rerouit nullus successo⁹ nr̄o⁹ pr̄fatis coenobiis easde decimationes auferre pr̄
uel aliq⁹ p̄sona subtrahi p̄mittat. Quod nr̄ę auctoritatis ēscriptū p̄pa manu robo
ranuli nr̄i impressione insignuri precepimus.

Data vi id mart̄. Anno incarn̄i dni dcccc. lvi. Indict̄ xiii. Regnante pio
rege ottone. Anno xxi. Actū Infranconemunte feliciter.

Incipit b. Ambrosii super epl̄as b̄ti pauli omissas dñice ad romanos ebreos

Genève BB
Ms. 179
fol. 2r

Vt quiaplusscitdns quahomoscaret opere preaum esse ꝑ mitteret ; Utsinonireddm no
luisseostederet causamque indignitatisillorum ; Et cognoscam nonsermonem illorū qui
inflatisunt seduiratem ; Confundtillos quiacum obliqueuersarentur indignabantur
quasidignieissent abaplis uisitari ; Nonenim inser mone est regnumdi sedmuiratē ; Ut
sicutregnumdi nonsplendoreuerbi commendatur seduiratē signorū ita & hmonuerb
nudis seduiratis operum spitalium dignosseostenderent abapto uisitari ; Quiduultis
inuirgaueniamaduos an incaritate & spūmansuetudinis terroris uerbainfert
utpudorempassi quiinflati fuerant humiliarent quasiuereapti presentiam
desiderent ra preparentse adexcipiendum eum idest abluerentse abomnimacula
criminis ; utvenienseadillos leuiam haberet quasicum filiis carissimis ; Ommno
auditur interuos fornicatio & talis fornicatio qualis necinter gentes ; Utgraue
issetd peccatum ostenderet necabhis hocdixit admiratquidm nescaunt Utper
inde demonstraret quapenahicmultandus esset quisubcerrena & diuina iusti
tiaconstitutus tantasceleris crimen admiserat ; Ettauxorempatris aliquis ha
beat, premissi criminis prodicit genus utnonsolum illumapte reum mortis facer &
sed & adherentesilli nonimmune sacrimine demonstraret . Inquo enimdifficile
peccatū plus facitreum ; Et uos inflatiestis & non potius luctum habuistis, super
biam illorum intantum humiliat utnon querulos iam sedmagis supplices faciat .
Et rantenim & ipsi paruapes dumpaterentur roum tam ingentis facinoris secum
incorreptum conuenire . Utomnes unoconsilio abi cerentcū sinegarē emendare
se ; Siautē quis potestatē nonhabet quēscaream abicere aut pbarenonualet
inmunis est ; & iudicis nonestsine accusatore dampnare ; Utvollereturdeme
diourīm quihocopusfecit , Cognito opereisto illū pellendū fuisse deco & ufraternitatis ;
Omnesenim crimen eius saebant , sciebant & nonarguebant ; publiceenim nouer
camsuam loco uxoris habebat ; Inquare neq testibusopuserat . nequeter giuersatā
one aliquatēgi crimen poterat ; Ego quidem absens corpore . presens autem spū , Idē
absens facae presens his auctoritate spīs quimusquā abest . Iamiudicaui utpresens
eum quitaoperatus est . Innomine dnīnri ihūxpi congregatis uob & meospū
cumuirtute dnīi ihū tradere huiusmodi satanē in interitum carnis ; qm omnis
carnalis uoluptas adiabulo est . acphocum huicuoluntas semittat

Gent UB. 129, f. 13v

Gent UB
Ms. 129
fol. 13v

illa p̄cepta caritatis significata · tolle inquit grabatum tuum et ambula · Quesum illa duo p̄cepta frēs · recolite mecū · nouissima enim ee · debent · nec modo tantum uenire in mēte cum cōmemorantur · nō · si deleri nūq debent de cordib: uris · Semp omnino cogitate diligendū ee dm et pximum · Dm ex toto corde · et ex tota anima · et ex tota mente · et pximū tanquā te ipsū · Hec semp cogitanda · hec meditanda · hec retinenda · hec agenda · hec implenda sunt · Dī dilectio prior est ordine p̄cipiendi · pximi aut̄ dilectio posterior est ordine faciendi · Neq: enim q̄ tibi p̄ciperet dilectionem ista in duob: p̄ceptis · prius tibi comendaret pximū et p̄tea dm · sed prius dm postea pximum · tuum aut̄ quia dm̄ non dū uides · diligendo pximū p̄mereris quem uideas · diligendo pximum purgas oculum ad uidendum dm · cui dicebat ioh̄es dicente · Si fratrem quē uides nō diligis · dm quē non uides quomodo diligere poteris · Ecce dicet tibi dilige dm · si dicas mihi ostende mihi quē diligā · quid respondebo nisi q̄d ait ipse ioh̄ · dm nemo uidit unquā · Et nec alienū omino ad uidendo ee · arbitreris · d sīquit caritas est · et qui manet in caritate in dō manet & d sīneo · Dilige ergo pximū · et intuere inte unde diligis pximū · ibi uidebis poteris dm · Incipe ergo diligere pximum · frange esuriēti panē tuum · et egenum sine tecto induc in domū tuam · Si uideris nudū uesti · et domesticos seminis tui ne despexeris · Faciens aut̄ ista quid sequeris · tunc erumpet uelut matutina lux tua · Lux tua d s est tibi matutina · quia p̄ nocte sc̄i tibi uenit · Nam ille nec oritur nec occidit · q̄ sēp manet · Erit tibi matutinus redeunti · qui tibi occasu fecerat pereunti · Ergo tolle grabatū tuū · mihi uidet dixisse dilige pximū tuum · sed clausū est adhuc · et exp̄sitione indiget quantū arbitror · quare intollendo grabatto dilectio pximi cōmendet · nisi forte hoc nos offendit · quia p̄ grabatū · i · p̄ quandā stolidam et insensatā pximi cōmendat · Non iratscat pximus sico mihi nobis p̄mi quę sine anima · et sine sensu est · Ipse dns et saluator nr ihc xp̄c · lapis angularis dictus est · ut duos conderet inse · dicte e · et petra · unde aqua p̄fluxit · petra aut̄ erat xp̄c · Quid ergo mirū si petra xp̄c · lignū pximus · Nonnam quale cunq: lignum · quomodo nec illa q̄lis cunq: petra · sed unde aqua p̄fluxerat sanctis · nec qualis cunq: lapis · sed angularis · qui insemet ipso copulat ii parietes · ad uersos uenientes · sic nec q̄le cunq: lignū pximi acceperis · grabatū · Quid ergo in grabatto obsecrote · quid nisi q̄ ille langued grabatto portabat · Sanā aut̄ grabatū portat · Quid dicit est ab apto · inuicē onera uestra portate · et sic adimplebitis legē xp̄i · Ex ergo xp̄i · caritas · Nec caritas impletur · nisi inuicē onera nra portem · Sufferentes inquit inuicē · in dilectione studentes · seruare unitatem xp̄i in uinculo pacis · Cum esset languidus portabat te pximus tuus · sanus fac tus es porta pximū tuum · In uicem onera ura portate · & sic adimplebitis legem xp̄i · Sic adimplebis ō homo quod tibi deerat · Tolle ergo grabatum tuum · Sed cū tale ipsi

Gent UB
Hs. 167
fol. 71r

noli ꝛgnoscere. ambula dilegendo proximum. ecura habendo deproximo. Iter agis. quo iter agis: mihi ad dnm dm. ad eum quē diligere debemus extoto corde. et extota anima. et extota mente. Ad dm enim nondum puenim. hpxmu nobcu habemus. Porta ergo eū cuquo ambulas. vt ad eum puenias cuquomanere desideras. Tolle ergo grabattum & ambula. Fecit hoc ille. et scandalizati sunt iudei. videbant enim hominem die sabbati portante grabattum suum. nec calumniabant dno qđ sanum fecerat sabbato. vt eis respondere posset. qđ sanus q eorū iumentum inputeu ceciderat vnq: die sabbati eruerit illud & soluerit iumentum suum. Non itaq: tam illi obiciebant qđ die sabbati sanus fact est homo. q qđ portabat grabattum suum. Si sanitas nonerat differenda. nuqđ et op fuerat imperandu. Nonne tibi licet facere inquiunt qđ facis tollere grabattum tuum. & ille auctore sanitatis sue obiciebat calumniatoribus. Qui me fecit sanum. ipse mihi dix. tolle grabattū tuum et ambula. Non acciperem iussionem. a quo accepera sanitatem. Illi. Quis est ille homo qui tibi dix tolle grabattum tuum et ambula. Sed qui sanus erat fact. nesciebat quis esset. a quo audierat. Ihc aut cum hoc fecisset. et iussisset grabattū tollere. declinauerat a beo inturba. Videte quomodo et hoc impleat. Portam pximu. et ambulamus ad dm. sed eum adque ambulamus nondum uidemus. ideo et ille nondū nouerat ihm. Sacramentum hoc comendatu est. quia ineum credimus quē nondum uidemus. & ut non uideatur declinat in turba. Difficile est inturba uidere xpm. Solitudo quędam necessaria e. memento. Quadam solitudine intentio nis uidetur ds. Turba strepitu habet. visio ista secretu desiderat. Tolle grabattum. porta proximu tuum portas. et ambula ut pueniat. Noli querere ihm in turba. nec tanquā in deturba. puenit omne turba. Prior ascendit demare piscis ille magnus. et incedit sedet interpellans. pnob. tanq sacerdos magnus unus intrauit in interiora ueli. turba foris fuit. Ambula ti qui portas proximum tuum. si didiceris tu portare qui solebas portari. Deniq: modo nondu nosti ihm. nondū uides ihm. Quid postea sequit. qm non desinit ille tollendo grabattum suum et ambulando. Vidit eum postea ihc in templo. in turba non ei uidit. in templo uidit. Dns quidem ihc. et in turba eum uidebat. et in templo. Ille aute languid in turba ihm non cognoscit. in templo cognoscit. puenit ergo ille ad dm. uidit eum in templo. uidit eum in loco sacrato. in loco sco. & quid a beo audit. Ecce iam sanus fact es. noli peccare. ne quid tibi deterius contingat. Nam ille postea qua uidit ihm. a cognouit ihm. auctorem sanitatis suę. non fuit piger in euangelizando quē uiderat. Abiit a nuntiauit iudeis. q ipse esset qui illum sanum fecerat. Ille adnuntiabat. & illi insanabant. Ille salutem suam pdicabat. illi salutem suam non querebant. Persequebantur iudei dnm ihm. q hec faciebat in sabbato.

Gent Ms. 167
f. 71v

sed a patre · A patre genitus. ut esse habeat in semetipso · Pater vero non genitus, habet in semetipso · Nec minorem filium genuit. qui crescendo fieret aequalis · Non enim ad suam perfectionem adiutus est tempr. per quem perfectum creata sunt tempora ante omnia tempora patri coaeternus est · Non enim umquam pat sine filio · Aeternus aut pat. ergo coaeternus a filius · Quid tu anima mortua eras. a misera sitiam · Audi patrem tuum filium. surge recipe uitam. vt meo recepisti uitam quae non habebas me. qui habeba uitam in semetipso · Vnuificat ergo te pater a filius. et agitur prima resurrectio quando resurgis ad participandam uitam. quod tu non es · Et participando efficeris unus · Resurge a morte tua mutata tua qui e destruus. a transi a morte mutam aeternam · Habet enim uita aeternam pat in semetipso. a misi filium talem generaret qui haberet uita in semetipso. non sicut pat suscitat mortuos a unificat. sic a filius quos uellet unificaret · Quid ergo de illa resurrectione corporis · Nam isti qui audiunt a uiuunt. vnde. nisi audiendo uiuunt · Amicus aut sponsi stat audit eum · a gaudio gaudet ppt uocem sponsi. non ppt uocem suam · Hoc est participando non existendo. audiunt a uiuunt. Et omnes qui obediunt uiuunt · Dic aliquid dne. a iam de resurrectione carnis · Fuerunt enim qui eam negarent a dicerent. quia ista sola est resurrectio quae fit per fidem. cui resurrectioni modo dns facit commemorationem. a inflammauit nos. qui quida mortui audiunt uocem filii dei a uiuent · Non eorum qui audierint alii morientur. a alii uiuent. Sed omnes qui dixerint uiuent. qui omnes qui obedierint uiuent · Cece iudem resurrectione mortis. non ergo amittamus de fide resurrectione carnis · Et nisi tu dne ihu dixeris ea quae oppo nemus contradictoribus — Omnes enim sectae quae se aliqua religione. hominib; insertere presumpserunt. Non negauer istam mentium resurrectionem nec dicerent eis. Si non resurgat anima quare mihi loqueris quid in me facere uis. Si non facis ex deteriore meliorem. quare mihi loqueris. si non facis ex iniquo iustum. quare mihi loqueris · Si aut facis ex iniquo iustum. ex impio pium. ex stulto sapientem. facteris resurgere anima mea. si tibi obtemperauero. si tibi credidero · Volentes ergo credi sibi omnes qui instituerunt alienus a iam falsae religionis sectam. negare istam resurrectionem mentium non potuer · Omnes de illa consenserunt. sed multi carnis resurrectionem negauer · Dixer in fide iam factam esse resurrectione · Talib; resistit apls dicens · Ex quib; e hymeneus a filetus qui circa ueritatem aberrauerunt. dicentes resurrectionem iam factam ee. a fidem quorundam subuertunt · Iam factam ee resurrectione dicebant. sed eo modo ut alia non speranda sit. a reprehendebant homines qui sperabant resurrectionem carnis. uelut iam resurrectio quae promissa erat credendo impleretur in mente · Reprehendit eos apls · Cur eos reprehendit · Nonne hoc docebant. quomodo dns loquebat. venit hora a nunc ee. quando mortui audient uocem

Gent
Hs 167
fr. 80r

erat tecum trans iordanen cui tu testimonium phibuisti · ecce hic baptizat · et omnes
uenit ad illum · hoc est quid dicis · Non sunt phibendi ut ad te potius ueniant ·
Respondit et dixit · Non potest homo accipere quic quam · nisi ei datum fuerit
de celo · De quo putatis hoc iohm dixisse · de seipso · quasi homo accepi aut de celo ·
Mendax carnalis ura · Non potest homo accipere quic quam · nisi ei fuerit datum de
celo · Ipsi uos mihi testimonium perhibetis qd dixerim · ego non sum xpc ·
tanquam dicens · quid uos fallitis · Vos ipsi mihi quomodo ppositis hanc questio
nem · quid mihi dicitis · Rabbi qui erat tecum trans iordanen cui tu testimonium
perhibuisti · Nos tis ergo quale testimonium illi phibui · Modo dicturus sum n
esse illum quem dixi esse · Ego qui aliquid accepi de celo ut aliquis essem · manem me
unitus esse · ut loquar contra ueritatem · Non potest homo accipere quic quam · nisi
fuerit ei datum de celo · Ipsi uos mihi testimonium phibetis qd dixerim ego non su
xpc · Non es tu xpc · sed quid simul illo · quia tu illum baptizasti · Missus sum
ego · peo sum · ille iudex est · Et audi testimonium multo uehementius · multo ex
pressius · Videte quid nobis cum agitur · videte quid amare debeamus · videte
quia aliquem hominem amare pro po adulterium est · Quare hoc dico · Attenda
mus uocem iohannis · Poterat in illo errari · poterat ipse putari qui non erat · respu
it ad se falsum honorem · ut tenet ad solidam ueritatem · Videte quid dicat xpm · quid se

Gent UB. 167. f. 54r

Gent UB
Ms. 167
fol. 54r

cf. Gent UB Ms. 172 fol. 105'
Trier Stadtbibl. 2209/2328 ? Hand A

tum adnos pane& prorsus indigni. quantum autē adilliusmisericordiā in aliquo dispen
satorum eius numero constituti. non uobis taceamus quod audistis intellegatis. mecumque
gaudeatis. aut si intellegere non ualetis. credendo securi importuna maneatis. Dicam ergo
capiat qui potest. credat qui non potest. Tam dicam quid aut dnis. Uos secundū carnem iu
dicatis. ego non iudico quemquam. Aut modo. aut secundū carnē. Sed &si ego iudico
iudicium meum uerum ē. Quare iudicium tuum uerum ē. quia solus non sum inquit. sed
ego &qui me misit pater. Quid ergo dnē ihū si solus esset falsū ē&e iudicium tuum. &ideo
uerum iudicas quia solus non es. sed tu &qui te misit pater. Quid respondebit ipse.
respondeat. Uerum est iudicium meū inquit. Quare. quia solus non sum. sed ego &q
me misit pater. Sic ecū est quomodo te misit. &misit te. &tecum ē. Itane &missus
non recessisti. Itane &ad nos uenisti. &ibi mansisti. Quomodo istud creditur. quomodo
capit. Ad haec duo respondeo. Quomodo capitur recte dicis. quomodo creditur non
recte dicis. Immo ideo bene credit. quia non cito capitur. Nam si cito caperetur.
non opus erat ut crederet. quia uideret. Ideo credis. quia non accipis. sed credendo
fis idoneus &capies. Nam si non credis. numquā capies. quia minus idoneus remane
bis. Fides ergo. mundat te. ut intellectus impleat te. Uerum ē inquit iudicium meū
quia solus non sum. sed ego &qui me misit pater. Ergo dnē ds nr ihūxpē. missio tua
incarnatio tua ē. Sic uideo. sic intellego. postremo sic credo. ne arrogantiae sit dicere
sic intellego. Prorsus &hic ē dns nr ihs xpc. Immo hic erat secundū carnem. modo

Ego non iudico quemquam

Quomodo credit. non recte dicitur.

Credendo fis idoneus

Sic credo ne arrogantiae sit dicere. sic intellego.

Gent UB. 167, f. 119v

Gent UB
Hs. 167
fol. 119v

Gent UB.167, f.67r

sed galilea · Cum ergo deseruisset istos tam cito & ad galileam uenisset · ubi nutritus
erat · Quomodo adtestat quia propha in patria sua honorē non haberet · Magis
uidē adtestari potuisse quia ppha in patria sua honorē non haberet si contemp
nere & pgere in galileam & in samaria remansisset · Intendat ergo caritas uestra
insinuatum nobis nonmodicum sacramentum · suggerente dnō & donante qđ loquar ·
quaestionē propositā cognouistis solutionē eius exquirite · Sed repetamus ppositio
nem · ut solutionē desiderabilē faciamus · Mouit nos cur euangelista dixerit ·
Ipse enim ihs testimoniū phibuit qđ ppha in patria sua honorem non habet · Hoc
commoti retulimus uerba superiora ut inueniamus cur hoc euangelista dicere uoluerit ·
Et inuenimus superiora uerba eius ita narrantis · qm̄ post biduū profectus ē de samaria
in galileā · Propt hoc ergo dixisti o euangelista testimoniū perhibuisse ihm̄ qđ ppha in pa
tria sua honorē non haberet · quia post biduū reliquit samariā · & ppendimus uenire in ga
lileā · Immo uero quasi uideor mihi congruentius intellegere · Quasi honorē in patria
sua xpc̄ non haberet · non ideā relicta samaria festinaret · Sed nisi fallor · immo quia
uerum est & non fallor · Melius enim quam ego uidit euangelista quid diceret · Melius
me ueritatē uidebat · qui eā de pectore dnī bibebat · Ipse enim ē iohannes euangelista
qui inter omnes discipulos suppectus dnī discumbebat · & quē dns caritatē debeas omnibus
tam̄ prae ceteris diligebat · Ergo ille fallere · & ego recta sentirem · Immo si pie sapio

Gent UB

Hs. 167

fol. 67r

xpc. Ex eo quod uerbum est ponit animam & sumit eam iterum. An ex eo quod anima
humana est ipsa se ponit. & iterum se sumit. An ex eo quod caro est. caro animam ponit. & iterū
sumit. Ita apposuerō ā premittemus & hoc eligamus quod conuenit regule ueritatis.
Sienim diximus quia uerbum dī posuit animam suam & iterum sumpsit eam: māuendum
est ne subintret prāua cogitatio & dicatur nobis. Ergo aliquando anima illa separata est
a uerbo. & aliquando uerbum illud ex quo suscepit illam animam fuit sine anima. Videor
fuisse sine anima humana uerbum. sed cum in principio erat uerbum & uerbum erat apud
dm & ds erat uerbum. Ex quo autem uerbum caro factum est ut habitaret in nobis. & suscepit
uerbo homo. id est totus homo anima & caro. Quid fecit passio. quid fecit mors. nisi corpus
ab anima separauit. animam uero a uerbo non separauit. Sienim mortuus est dns immo
qui a mortuus est dns. mortuus est enim pro nobis in cruce. sine dubio caro ipsius exspirauit
animam. Ad tempus exiguum anima deseruit carnem. redeunte anima resurrecturā.
A uerbo autem animam separatā non dico. Latronis animę dixit. hodie mecum eris
in paradiso. Fidelem latronis animam non deserebat. & deserebat suam. Absit. Sed
illius ut dns custodiuit. suam uero inseparabiliter habuit. Si autem dixerimus quia
ipsa se anima posuit. & iterum se sumpsit. absurdissimus sensus est. Non enim quae
a uerbo separata non erat. a se ipsa poterat separari. Dicamus ergo & quod uerum est
& quod facile intelligi potest. Ecce homo qui libet. non constat ex uerbo & anima. &
carne. sed ex anima & carne. Dein homine interrogemus. quomodo ponat animam suam

Videor fuisse sine anima humana uerbum.

Gent UB. 167, f. 152r

Ghent UB
Ms. 167
fol. 152r

cum laborat nemoriatur. hinecausa laborat. Idemum agit ut multum mors differatur
non ut euadatur. Si aut peccare nolit. non laborabit & uiuus & in ęternum. Si possimus excitare homines & cum ipsis pariter excitari. ut tales essemus amatores uitę pmanentis. quales sunt homines amatores uitę fugientis. Quid non facit homo sub mortis periculo constitutus. & gladio impendente ceruicibus pdidere uitę homines quicquid sibi undeuiuerent reseruabant. Quis non continuo pdidit ne peuteret &ur. & post pditionem fortasse peussus est. Quis non ut uiueret continuo pdere uoluit undeuiueret. eligens uitam mendicantem quam celere mortem. Cui dictum est. Nauiga ne moreris. ut distulit. & cui dictum est. labora ne moriaris. & piger fuit. Tenda ds ut uiuas in ęternum uiuamus. & obedire negleximus. Nimirum ds dicit. pde quicquid habes. ut uiuas. ex quo tempore in labore sollicitus. sed da pauperi unde habes. ut uiuas semp sine labore securus. Accusant nos amatores uitę temporalis quam nec cum uolunt. nec quam diu uolunt habent. Cur non inuicem non accusamus. tam pigri. tam tepidi. ad capessendam uitam ęternam. quam si uoluerimus habebimus. cum habuerimus non amittamus. Hanc autem mortem quam timemus. & iam si uoluerimus habebimus. Ergo ds magna sua gratia. & magna misęa animas suscitat ne moriamur in ęternum. Nec intelligimus tres illos mortuos quos in corporibus suscitauit aliquid significare & figurare de resurrectionibus animarum quę fiunt per fidem. Resuscitauit archisynagogi filiam adhuc in domo iacentem. Resuscitauit iuuenem filium uiduę extra portas ciuitatis delatum. Resuscitauit lazarum sepultum quatriduanum. In tuetur unusquisq. animam suam

peccet homo mortem nutrit. p mi

Da pauperi unde habeas ut uiuas sępe sine labore securus.

Quidni resillis mortuis quos ds in euangelio legit suscitasse significetur mystice.

Gent UB. 167, f. 158r

Ojeur UB
Ms. 167
fol. 156r

ꝑuenit ubi cumq; eius est arca. & ꝑuenturum ē adposteros. qui cumq; ubicumq; meum
postea credituri sunt; Potest itaq; uideri hic in hac oratione non orasse pro quibusdam
suis. nisi diligenter scripturam in eadem oratione uerba eius; Si enim pro eis prius orauit.
sicuti iam ostendim' qui cum illo tunc erant. postea uero & iam pro eis qui per uerbum eorum
in illum fuerant credituri: Potest dici non orasse pillis quinq; tunc erant cum illo quando ista
dicebat. neq; ꝑ uerbum eorum postea. sed in eum siue ꝑ ipsos. siue quomodo iba tam ante
crediderant; Numquid enim cum illo tunc erat nathanahel? Numquid ioseph ille qui ab
arimathia qui corpus eius a pilato petiit. quem iam discipulum eius fuisse ipse iohannes
euangelista testatur? Numquid maria mateus & alie femine quas eius discipulas in eu
angelio iam tunc fuisse didicimus? Numquid cum illo tunc erant de quib; sepe dicat idem
iohs euangelista, multi crediderunt in eum? Nam unde erat multitudo illa eorum. qui cum ra
mis palmarum occurrebant. partim sequebant insidentem asinello dicentes. benedictus qui uenit
in nomine dni. et cum eis puer de quib; ait fuisse scriptum. ex ore infantium & lactentium
ꝑfecisti laudem? Unde quingenti fratres quib; simul post resurrectionem non apparuisset.
nisi in eum ante credidissent? Unde illi centum & nouem qui cum iesu sub centum
& uiginti erant. quando simul congregati post eius ascensum expectauer & acceperunt ꝓ
missum spm sc̄m? Unde erant isti omes. nisi ex illis de quib; dictum ē multi crediderunt
in eum? Non ergo pro eis tunc saluator orauit. qm pro eis orauit qui cum illo tunc

Gent UB. 167, f. 228r

Gent UB
Ms. 167
fol. ~~54~~ 228r

hoc peccatū sinon uenissē. non utiq; haberent. Aduentus quippe eius quantū credentibus salutaris. tantum non credentib; exitiabilis factus est. Tamq; ipse caput et princeps aplor. quod de se ipse dixer. exitiem quib; dā odor uite in mutā. quib; dā uero odor mortis in mortē. Sed quod ad uniuersitatē; ait. Nunc aūt excusationē nō habent de peccato suo. Potest mouere querentes utrū hi ad quos non uenit xp̄c. nec locutus est eis. habeant excusationē de peccato suo. Si nō habent. cur hoc dictum est. ppter istos nō habere quam uenit et locutus est. Si aūt habent. utrū ad hoc habeant ut a pena liberentur. an ut mitius puniantur. Adhec inquisitā p̄meo capitu dño donante respondeo. habere illos excusationē non de omni peccato suo. sed de hoc peccato quo in xp̄m nō credider ad quos non uenit. et quib; non est locutus. sed non in eo sunt numero ad quos in discipulis uenit. et quib; p discipulos est locutus. quod et nunc facit. Nam p aecclam suā uenit ad gentes. et p aecclam suam loquit gentib;. Ad hoc enī pertinet quod ait. Et quinos recipit me recipit. Et quinos spernit me spernit. An iubes inquit apls paul experimentum accipere eius. qui in me loquit xp̄c. Restat inquirere utrū hi qui prius quā xp̄c in aecclā uenit et adgentes. et prius quā euāgelium eius audirent utq; hui fine preuenis seu p̄uenient. possent habere hanc excusationē. Possunt plane. sed non ideo poss effugere dampnationē. Quicumq; enī sine lege peccauer. sine lege peribunt. Et quicūq; enim in lege peccauer. p legem iudicabunt. Que quidem apti uerba. quid quod ait peribunt. terribilius sonat. quā quod ait iudicabunt. non solum nihil adiuuare hanc excusationem uidentur offendere. uerum etiam plus grauare. Quien si et q non audirent excusabunt.

Quod caput et princeps aplor. quibus dā exitium odor uite in mutā. quib; dā uero odor mortis in mortem.

Nunc nō habent excusationem de peccato suo.

Questio pposita dñm. si possint habere excusationē de peccato suo. quia ante xp̄i aduentū fine preuenis. et opame soluta.

Gent UB. 167, f. 203r

Gent UB
Hs. 167
fol. 203r

iohannes cum caput suum supra pectus ihū dñi reclinaret. hauriebat profunda. secreta sapientiae
En tibi iuuenem. qui iuuam suam in iuuentute correxit. Piscator erat cum fratre suo. uidit dñm ihm
cum plicare retia sua. et audiuit dicentem Uenite. facium uos piscatores hominum. Et relictis
retibus suis et patre. secutus é eum. Viam sti coepiat currere. sed audito imperio. deseruit
uiam mundi. secutus est xpm. Probauit quia meo corrigit iuuenior uiam suam. si xpi uerba custo
diat. Dicens ad eum Diligamus uberatim super unum. Sic tamen bibens. ut non absorberetur uino.
sed gratia eius lucrtiam cordis hauriret. non corporis ebrietate titubaret. Oemq; bibens hoc unum.
Aperuit oculos suos. et uidit uiam rectam. reliquit tortuosas suas dicens Equitas dilexit te.
Hoc est non flexuosa tramite sequuntur. sed solus ad te potest iustitiae trames peruenire.
Qui enim diligit iustitiam. non se auertit ait xpo. Quomodo enim arbitrem iustitiae. remuneratorem q;
meritorum. innocens maculat conscientia. In hoc ergo iuuene spectato magna mysteria quae
in canticis canticorum sic salamon replexus dñi spū resultauit. constituit dñm ihm recumbentem
in conuiuio. reclinantem se ioh sup pectus eius. mirantes alios quod seruus supra dñm reclinaret.
quod caro illa peccatrix sup templum uerbi recumberet. quod anima illa carnis uinculis innexa.
aulam diuinę plenitudinis seruitaret. Haec ergo mirantibus aliis. respondit anima iohannis
Fusca sum et decora. filiae hierusalem. Fusca per culpam. decora per gratiam. Dicit et caro
Fusca sum et decora. Fusca puluere seculari quem certando collegit. decora oculo spuali. quo mun
di huius puluerem squalorem q; detersit. Fusca per uitium. sed decora iam per lauacrum. quo
ediligit xps. Quam relegauit
goga. cuius mysteria hoc loco
totius plebis impietatem.
acobum xpo adhęrentes
ultatem. decora per legem
ngregatio dī. Nolite refu

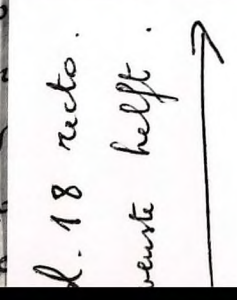
fol. 6 verso
Inventio Iulph.

Gent UB. 172

Gent UB
Ms. 172
fol. 6v

= Trier Stadtbibl.
Hs. 2209/2328 Bd. II fol. 4r

uos est qui tantus est & xpm̄ glorię locoducimus ist̄ iniuriā quia arguimur pro egroti hominis sanitate; hanc hereditatē seruulis saluator omniū dereliquit. Alii conferebant interse dicentes; Quid faciemus istis hominibus. & dimiser̄ eos. Gloriabat̄ ergo pet̄rus & unus quisq; apostolorū. quia digni habiti sunt qui iniuriā pxpi nomine sustinerent. l. tq̄t
Rectergo tunc dicerent singuli. & ecl̄ī sedeī principes. & aduersus me detractabant.
Sedeī principes aduersus isaiam. & dis putauer̄ ut secaret̄. sed nonnumebat eos qui dicebat
Audite principes sodomorū; Sedeī aduersus hieremiā ut mitteret̄ in lacū. sedeī aduersus
zachariā. qui occisus est int̄ templū & altare; Resedeī aduersus susannā. & cōtra castitatis femi
nam iudicabant; seductos tenderet̄. principū bonū non esse consilium. excitauit pueri spūs dn̄i. &
qui principes rei mortis pronunciauer̄at. eandem pp̄h totius innocuia criminationis absoluit;
Sunt & alii principes qui aduersus nos detractant. de quibus dicit̄. Admonet nos hui con
flictatio aduersus carnē & sanguinē. sed aduersus principatus & potestates. aduersus mun
di huius rectores tenebrarū. harū aduersus spiritalia nequitię quę in cęlestibus; Inuisedent
& explorant quinam sit in hoc sęcto. qui xpiani sint intentę & studiosi bonoperis
& facti. & directant de eo dicentes; Insidiemur illi. impediamus eum. p hibeamus eum effi
cere quę desiderat. Conteramus eius mentē. frangamus animū. aduersis frequentibus.
Ac repentinis. & sic̄ p batus ē ppt̄ iustitiā rogemus dari nobis temptationes eius; Ut equeen̄
inuentus ppt̄r temptationū eius quas plurimas subiit. cōpotes potestatē habere potuisset̄. nisi dn̄s p
bandi suimilitis causa dedisset. ut maiore eum gloria coronaret̄; Quis igit̄ rege saul excita
ut ineū nisi spūs malus sicut legimus. q̄ se solebat exclud. quoties cūq; dauid uel cytharę sono.
uel bonorū consiliorū atq; o
excitauit doctrīa nequitiā
in periculū sacerdotis. qui
& con tristaret animū pa
lus pphęcabat. domus su



Gent UB
Ms. 172
6 18½

qui excludit adiregno bonis illuus fraudat. sic ille excluse sunt uirgines. quae secu oleu non tulerr. & duuenit sponsus. extunc test facesserut. atq. emendo oleo influmandis facib; occupate fecer mora. & ingresso ia sponso introire cupientes legunt excluse. non arbitror; naquomodo diceret. si bon' ets ec̄ ppha. deiect atq. ex clusus adiregno. Iocunditatem fecisti cum seruo tuo. Nec ppha meritu huiusmodi intellectu uidet admittere. nec series subditoru; audis dicente. suauis est dne. & in iocunditate tua doceme iustificationes tuas. audis dicente. bonu mihi lex oris tui sup milia auri & argenti; & potest dicere qd sit exclusus a regno. qui non e exclusus a lege. qd ergo intellegim. haeretim pratio. Obscuritatem sensus sui sermonis uidet offundere. Uocant merita ppha. uocat eius gratia. uocat sub iectas series. ut alterius in tellectus aliqd debeam eruere. & occurrit in tempr; qd int du excludam in bono. Scriptu e eni. Perfecta caritas timore excludit foras. & generaliter quidem. caritas excludit timore. ut miles qui imperatore diligit. bella p imperatore susceptra n metuit. ut seruus amans dnm. qua uis p dubia. & p rupta mittat. tam oma pericula dni amore contepnit. ac siquis dnm petat. se ipsu offerre non trepidat. Utqui transmare posse tos filios uidere desiderat. non metuit naufragia. libere; caritate. Ingreditur maris fluctus. subit incerta naui gu. sed me cu discriminis leuas desideria filio; Qua pulchre & ia de martyrib; dicit. qui uere militant xpo. qui persecutiones. ungulas. gladios. incendia nonum tes. infestasse regib; obtulerr. timore & eni quem poterant habere poenaru. excluser amore martyrii. Hunc sensu aute interpretationis huius. & iam dcbr enis hieremie possum adp bare. p ia ubi sub hac littera scriptu est. Bonus e dns sustinentib; eum. anime qui querit eum, bonu e sustinere. & sperare in salutare dei. Bonu e uiro. cu portauerit iugu graue. a iuuentute sua. Sedebit singulariter. & silebit. quia tulit iugu graue. Haec utrq. qd aliud adstruunt. nisi bona exclusionis. banc int pretatione uideri. qui seni sustinet dnm nisi studio caritatis. qui se qui sperat. nisi qui qd sperat optat et diligit. qd eni speram. p patientia exspectam. Ergo qui sperat.

Si sequentes cōparationes discesseris caritatis gratie omne timore excludere.

a

a b c d

Gent UB. 172 f. 32v

fol. 3 breuil

Genf UB

Ms. 172

fol. 32v

Ben. Cal. 9c. 740 Hand C

amaritudinē: castigatio mihi secm carnem .mih; secm mansuetudinem corporis: en secm uerbū tuum: Castigatio illa fructū bonitatis adtulit. Illam castigationē intellego pfuisse. illa castigatione meliuatus est reuocatum. illa castigatione nondū aliquid immelicuisse flagitiis: p illā castigationem dñi. nihil inme aduersario lucuisse nil mozti. Deniq. castigans castigauit me dñs. et morti non tradidit me. Ipse proph memoriuit. Castigat enim quē recipit: qui autē non recipiuntur. non flagellantur; In laboribus enim hominū non sunt. & cum hominibus inquit non flagellabuntur. Ideoq. supra ait: quam bonus isrl dūs: rectis corde. Ergo bon omnib; qua omis recto sunt corde. Qui autē corde declinauerit. ipse a se gratiam diuine bonitatis auertit. Sequitur. **Iocunditatē & disciplinam & uxta aptm. spectū. bonū intellegimus. quadix. uide ergo bonitatē dni scientiā doceme.**

Iuxta euuangelium. spectū suaue accipim. Dix enim. Tolle iugū meū. & leue. & on meum & suaue est. Dixit enim. Ipoptiom. onoy cupectom. Unde merito bonitatem dī ab ipso quem docerī: pforte quis pfunctoriae accipiens bonum dm ee. in erroribus pseuerat. quod p misericordiam dī sciat impunitatē suis dari posse peccatis. cum et sinodulgeat dns. tamen foeda conuersatio nequā minib; semp herere. Non ergo bonitas ista uulgaris ē. sed quē semp disciplinę expectat pfectū. Ideoq. qui intellegit altam dī ee bonitatem. docere desiderat. etiam disciplinam. Nam plerumq; auertuntur a studio disciplinę. dum eam seueram & tristem arbitrantur. sed p spiritum sensu intellegit quod disciplina sinistris adtempus sit posteriorib; fiat iocunda temporibus: Sed est disciplina uel correptio seuerior. et etiam moderatior; Seuerior e. de qua dic dns. corripiam eos in audita tribulationis eorum. Et seuerior. quae ē. in ira et furore correptio. Unde refugiens eam correptionem. dicit ōō. Dne ne in ira tua arguas me: neque in furore tuo corripias me; Corripe nos dne in iudicio. & non in furore. Omis ergo disciplina. & si adtemp habeat amaritudinem. habeat p turbationem. postea tam pacificos fructū generare consuetum; Sed quipetit doceri bonitatem et disciplinam. debet & petere etiam scientiam docere; Nisi enim habeat scientiam. nō lesa: disciplina. molesta correptio; Quid sit scientia. docet tsalomon. qui ait de dño dono. Ipse enim mihi dedit eor. quoscia

Gent UB. 172 f. 33v

Gent UB

Ms. 172

fol. 33v

Hand D

vrsillisco specie amici. obtrectatione autem iniq. probitatis atque iustitiae eius inuidi exprobrantes. grauia obprobria congerebant. Et quia uenerant adconsolandum. insultare coperunt. Sed iusti his non mouent. ideoq. nec iob frangebatur. Deinq. inamissionib; filiorum uel patrimonii. dicebat. Dns dedit. dns ab stulit. sicut dni benedictum. Ergo etinaduersis positi. dicamus. bonitatem fecisti cu seruo tuo. Forte enim dns immelius mutare quae facta. uti obsci habemus exemplum. etquae amissa reddere. posset. quis ex amissis filius generare meliores. Numquidd. difficile melioradonare. Forte eni sinihil donet. hocipso tamen iustos. prospectu. si forte futuri improbi rapti sunt. nemutet malitia cor eorum. Similiter etle patrimonio quasinonindeam plurimos propter oper patrimonii inpericulu salutis deducto. plurimis ex diuitiarum abundantia causam orta. peccandi. Quieni non habet qd donet. adscribi ei culpa nonpotest quodnondonauerit. Quaut hi quoddonet. etnondat. utriq. obnoxii sincipit esepeccato. Sequit uersus vi Coagulatu est ut lac cor eorum ego aut legem tuam meditabor.

Subtile cor scorum. coagulatum. uero cor superborum. Cueni lac naturi sui purum. speciosum. atq. sincerum. sed corruptione coacescit. sicmentes cordis humani natura puri sincera. spicua est. prius quam uitiorum admixtione coacescat; Coagulato eni lacte. fit quaeda concretio. nec suauitatem hns eandem. nec gratiam. Ita homines quante sedulitate. gratia. suauitate uerborum. lactis speciem proferebant nulla inuidia corrupta. his coeperint inuidere coagulat inuitu cor eorum. et fit desuauitate amicitiae amaritudo maliuolentiae. etinsuaui quida horror inuidiae. Ergo coagulatum. cor superbiam. per inuidiam quae lenitatem naturae fluentem benuolentia. malitiae concretione uitiarunt. Iniquorum ergo cor. coagulatur. Iustus aut humiliatur legis precepta meditando. quia hi humilitatis magisterium. Sequitur uersus vii Bonum mihi quod humiliasti me ut discam iustificationes tuas.

Hoc secut apte. Placeo mihi in infirmitatib; iniuriis. innecessitatib; inpersecutionib; inangustiis. Cum enim conplacet ininfirmitatibus. etnon frangitur animo. nec credit inuriae. discere iustificationes

Gent UB. 172

Genf UB
Ms. 172
fol. 35r

Hand D

excubiis. Sic dauid prophaa currente deplio positis inturre explorantoribꝫ. interrogare de salute filii pat̄ sedulus gestiebat. Sic tenere uxor achatis de specula litoris indefessa expectatione prestolat̄ aduentu. Utquam cuiq; nauim uiderit. illic putet coniuge nauigare. mauultq; nem dendi gratiam dilecta alius ante aduectit. nec ipsa possit prima dicere. Uideo te marite. sicut anna dicebat ad filiu. Uideo te fili. amodo libenter moriar. mortis uidelicet dolore exoptati cor ispectus suauitate non sentiens. Ergo utilla que aduentu uiro se obuiat offerre ablegatis omnib. domesticis occupationibus. semitas uiantis aut pedu uestigia legit. Sic prophaa curis exutus secularibus. interioꝛ oculoꝛ muerbu dn̄i pugil custos. usque ad defectionem sui intendebat obtutus. corpus suu redigens seruituti. animam suam ad humilitatis patientiam arentis modo tabescentis erudiens. Desiderabat em̄ sicut cervus fontes aquarum. & sitiebat in deum dn̄m suu. cupiens uidere ei presentiam. & apparere ante faciem dn̄i. Nimioq; desiderio & uehementi cupiditate defici ens. tunc se habiliorem his que de dn̄o poscebat impetrandis prophetica gratia presumebat. Et nos igit̄ intendamus cordibꝰ. ut possimus intelligere series scripturarum. & uerbu nobis uenire ad nr̄m postulemꝰ. atq; intellectu dari. Si quis de longinquo uerbum dn̄i obtutu mentis aspexerit. nondum planu atq; distinctu. sed uelut quib. dam oculis interioꝛib. uerbi nauigiu ad propria quare animę suę cernit. Quo aut̄ expressius uidere coeperit. eo magis quasi ad portu ueritatis festinat accedere. et fit proximꝰ intuende. Defecer̄ oculi prophetę ergo muerbu dn̄i dicentis. quando consolaberis me. Si oculi isti significatis quib. cernimꝰ & uidemꝰ dicere debuer̄ quando consolaberis nos. Hoc est non singulariter sed pluraliter. Sed quia oculus mentis & oculus carnis unus

Gent UB. 172, f. 44v

fol. 44 verso
brevarie hellf

Gent UB
Ms. 172
fol. 44v

= Trier Stadtbibl.
Hs. 2209/2378 2°
fol. 80r

Hand E

Ille intellegit. qui subulā & aurē mentis uigore transcendit. et illam animā quam p transiuit gladius adreuelanda cordis occulta. ppterq; premio libertatis attollit. uel examinandis sermonib; sollicite seruiens. quoscumq; uir tutis sue aure susceperit. mysterio scificat spūali. Azzima sibi iudæus quot annis facere consuevit. nesciat semalitiæ esse fermentū. sed qui intellegit quid sit. uacuus expurgat fermentū. nec totā massā corrumpat; Veterē hominē cū actib; eius expurgat. ut fiat noua conspersio ueritatis; Iudæo ista dictas. et xpianus audiuit. quia dum aurē suā subula illa pandit. audire non potuit. uulnerata aurē gerens. non legi sed stultitiæ suæ. Subula cruentauit aurē suam. illa audiendo quæ spīt aliter reuelantur; Perforauit aurē suam ferro; Malum enī inferrum. quam uerbū credere. Ideo serui. ideo liber. esse non meruit. Ideo nec cō pleti temporis et gratia suffragatur. quia plenitudinē tempo ris non recepit. quod filius dī missus est. ad salutem. uenit ad redemptionē. factus sub lege. natus ex uirgine. uictor mortis. largitor resurrectionis. Manet ergo uulnus illi. cui xpc non resurrexit. Uulnus quod sarciri non possit. nisi forte relinquat subulam. & sumat sibi gladiū quo xpi nomine non refutet. uel quo corporalia a spīt alibus. umbram ueritate distinguit. Sumat dī uerbū gladium bis accutum. & ex illo diuino ore doceatur mandatum dni per scripturā legis agnoscere. quod non temporalis habeat obseruantiam celebritatis. sed salutaria et sempiterna remedia fuco grāe spīt alis infundat; Tota ergo die in lege meditare. non perfunctoria tibi debet ee transcursio. Si agrum emere uelis. si merces domū. prudentior ē adhi bes. & quidiu ris sit diligenter consideras. ne te aliquo forte fallere ipse non credis; Ante nunc tuipse emendus es. tibi dctuo praetio tra[illegible]; Considera quid sis. qd nom habeas. quid adqui ras tibi. non agrum. non pecu[illegible] marū munilia. sed xpm ihm. cui nulla pos sint pōtia. nulla ornamē[illegible] consiliarios. moysen. esaiam. hieremiā. petrum. paulū. i[illegible] um ihm dī filium. ut adquiras patrē. Cum his tra[illegible] tibi. tota meditandum die. sicut me

fol. 73 verso

Gent UB. 172

f. 73v

Gent UB
Ms. 172
fol. 73v

D + E

Hereditau testimonia tua in ęternū. qm exaltatio cordis mei sunt.

Etiā israuox martyrū ē. dicentiū quod hereditatē acceperint. cēlestiū testimoniorū;
Dic ꝙ ꝓpht. Heres sūmandatoꝝ tuoꝝ. successionē tuā. fidei pietatisq. ur requesiu;
Non potest dicere is quid. nisi qui mandata custodit. cēlo et terra testib; adquisita. Dixit enim
dns. Audicelū. et ꝓcapeaurib; terra. Testat eleēmta dns. adredarguendos eos qui noluerint
precepta diuina seruare. ut refugia oīa. excusationis obsepiat. testat. inhominēs dicens;
Cstotemihi testes. et ego testis. dic dns. Mandata ergo dni plenas testimonia. et ipsas testi
monia. quoꝝ satis idoneus testis. qui nonmentitur dns. Apud quē et conscientia tua tesatē.
cogitationib; accusantib; aut etiā defendentibus; Satis fidelis etiā in infido pectore. qm
arborum omnium quecūq. cōmissas latere non poss. Nā sin iudicio terrestri. etiā si qui ad
mtiendū uenerint subornatus. tam sit testimoni fuerit conuict alterius. solet ꝓdere ueritatem.
quanto magis in iudicio celes. apud dnm ihm necesse hīt quęq; eras confiteri. quē nouit scire qd
factū ē. et bene ait. hereditate quesiu testimonia tua. qm sic ante heredes sumus
peccatores. ita nec heredes sumus cristi; Illa sunt criminū. hęc ē. uirtutis. Hereditas illa nos
obligauit. haec soluit; Illa obęratos foenore delictoꝝ. adiuuabit inimico. haec redemp
tos dominice titulo passionis xpo adquisiuit; Mala. cuiꝰ successio. totū hominem deuorabat;
Praeclara xpi hereditas. totum homine liberauit; Nec ad unū quidem. non ad paucos. sed ad oms
testamentum suū scripsit ihc; Oms scripti heredes sumus. non ꝓportione. sed puniuersitate tes
tamentum commune ē. eius omnium. hereditas uniuersoꝝ. et solidi tas singuloꝝ, Nouū tamen
testamentum singuli adeuntes. et oms possident. nec minuit heredi quicquid alio heredib; uin
dicatur; Manet emolumentū integrum. et eo magis singulis crescit. quo plurib; fuerit ad
quesitum; Alia condicio ē. hereditatis humanę; Si diuisa fuerint emolumenta minuunt.
et heredis ē. dampnū. descriptio eo heredis; Indiuisum regnū xpi ē. indiuisa hereditas;
Quomodo fieri poterat ut diuisa esset hereditas. cū hereditatis fructus strindiuisus. quod ē. regnum

Gent UB. 172, f. 83r

Genf UB
Ms. 172
fol. 83r

Gent UB. 172

f. 105v

VI. IUSTITIA TUA IUSTITIA IN AETERNUM ET LEX TUA VERITAS.

Dixerunt quidem singuli fecerit opera iustitiae sed non in aeternum manentia; Dixerunt in hoc seculo divitiis aut fortasse fecerit aliqua opera iustitiae quorum remuneratione impresentiarum acceperit quod non magnae fuerunt operaillia nec remuneratione digna pperuae. Quod quod eciam si facimus opera aliqua iustitiae facimus tamen non continua sed rara. Sterique non rapinam aliena sed nescio unde de proprio largiri. Aliquando etiam habemus facultatis quo speciem iustitiae sibi quae ram. solent conferre pauperibus; Non est istae iustitia; Multi iusti plerumque graviter delinquerunt non habentes aeternae fructum iustitiae; Solido subpeunt impperium omnia possidere iustitiam. quapascit iustos et iniustos; Non enim beneficiis solis referenda iustitiae est. sed illa est vera iustitia est. quae ipsis quoq; deferatur inimicis; Meritoq; aut iustitiae dicitur. Diligite inimicos vestros; Ergo sicut in aeternum est iustitiae solis dei. ita et legis dei veritas; Sed quomodo istud accipimus. utrum quae legis dei veritas hoc est verae. et quod fratum dei omne verum. Sicut infra ait. Omnia praecepta tua veritas. atque alia veritas legis dei est. quia non mentitur deus. Apud eum igitur veritas lex est. falsa ea praevaricatio est; Sed ac sic potest. Legis veritas est; Apud iudaeos ergo non est legis. quia non recipiunt veritatem; Legis spiritualis est. sicut apls dixit; Non habent ergo veram legem. quia eam non acceperunt spiritualiter. Quod autem non verum mendax est, Quod mentitur. occidit; Littera ergo quae occidit mentitur. ips quum ficat. verus est; Accipiamus et sic; Legis nomina non umbrae. non exemplar celestium. sed ipsa celestia; Unde et scriptum est. quae finis legis est xps; Non de sectus unq; sed plenitudo legis. in o xps est. quia venit legem non solvere sed implere; Sicut enim testamentum vetus. sed omnis veritas in novo est testamento. Ita et lex per moysen data. figura legis est. vere; Ergo illa lex. veritatis exemplare; In exemplaribus enim. agnus sanguis effunditur; In veritate xps immolatur; Meritoq; Apostolus cum premisisset umbrarum immolationem secundum legem. Adiecit; Necessarium itaq; exemplaria celestium his mundari. Nam ipsa celestia melioribus hostis; Non enim in manufacta sca introivit xps exemplaria verae. sed in ipsum celum. et nunc appareat vultui dei pro nobis; Vere cognoscamus autem. qua legem nobis dedit dns ihs. habes dicentem sam. Hoc autem est mandatum quod

Gent UB
Ms. 172
fol. 105v

cf. Gent UB Ms. 167 fol. 228r
Bln. lat. fol. 740 Hand V

sed intellegendi cauſ grauem oſauit axpō; Quod enim ſcire diuinum eſt. hoc ādō dono impoſſes cognoſcere promerendum eſt. Superſſet & eodam ſicut petiit dauid. nequa quem illoſ noxcu pabiliſ erroriſ laqueoſ incidiſſe quibuſ omiſ cauſ hereditaſ ſtrengulatur; Ideoq; mortuuſ eſt. & quod greciuſ eſt. morte peccati. quia ante uſurpauit ſcire. quam intellectum quo uiuificaretur acciperet; Uiuificat ergo intellectuſ utſpſ. quia ipſe intellectuſ. greciſ ſpūalis eſt; Ideoq; intellectū numeroſuo ſpſſcſ operatur; Intellectuſ autem bonuſ eſt omibꝫ qui eum facīnt. quo docemur quia non ſolum ſenſu conplecti. ſed & id quod intelligimuſ exſequi debeamꝰ. ofactis

INCIPIT LITTERA COL XVIIII. CUIUS INTERPRETATIO EST CONCLUSIO. & SICUT ALIBI INVENIMUS ASPICE;

Diſtat littera. congruit ſenſuſ; Nam qui concluditur. circumſpicere ſe debet. et cauſam periculi non diſſimulare. maxime cum locale diſcrimen ſit; Concluditur unuſquiſq; tumeſcentibuſ uiſceribuſ. interiuſur faucibuſ. cum intercluſo ſpſ commeatu ſpirandi & reſpirandi cōmertia coartantur; Concluditur femina. cum ſit pidrome matriciſ quapectoriſ ipſius pīmitur principale. unde grauiſ oriuntur anguſtie. & niſi in locum ſuum illa recipiendoꝫ ſeminum aula reuocetur unam conſuerunt ꝫcludere; Ira etiam quia animo angitur. & quibuſdam aduerſis imminentibuſ purgetur. concludi dicitur. non minoribuſ anguſtiis meritis quam corporis; Maioreſ ſit animae aeſtuſ feruoreſq; ſunt animoꝫ. quam corporu; Concluſus igitur uiſcerum tumore. medicum querit ut poſſit propulſare periculum. & conſtricta laxare; Uenit ſ medicuſ. temptat omnia. explorat interna; & tu ergo concluſuſ animi feruore. aſpice remo ipſum in interiore oculo morbi uiſus urgueꝫ. feruoꝫ noxia conſcientia. moleſ peccatoꝫ pīmit. intercipiunt ſenſum mentiſ anguſtiae; Cognoſce teipſum. & orationiſ quere medicinam; poſcet ut uenat medicuſ ille qui deſcendit ecclo. qui maxime egrotoſ requirit. ſicut ipſe ait; Non opuſ e ſanis medicuſ. ſed his qui male habent; Habeſ uulnera. nedifferaſ; Non e. apud eum ulla cōperendi natio ſanitatiſ; Habeſ ulcera. ne timeaſ; Uerbo non ferro curare conſuerit. Aſpice igitur illis oculis. quibuſ dauid auxilium quęſiuit & meruit; Uana uti quid oculoſ meoſ admoneſ. quęſiui unde mihi ueniret auxilium. non inueni niſi ādō; Quia enim mundum condidit. tuetur accolaſ mundi; Aſpice ergo. & ſemp aſpice. quia iuſti oculi ſemp ad dīm; Hoc monet te

Jſ qui multū peccauꝰ

Gent UB. 172, f. 107r

Gent UB
Ms. 172
fol. 107r

& cum essemꝰ mortui peccatis · conuiuificauit nos in xpō cuius grā estis saluati · & simul suscitauit · simul fecit sedere in celestibus in xpō ihū · In xpō utiq; honorat̄ etcaro · Ille igit̄ quia dexterā dī sedet · ppter nos humiliatus est · Ideo & hoc fecit nobis · Discite a me quia mitis sum · & humilis corde · Non dixit discite a me quia potens sum · sed & humilis corde · ut illū imitemur · ut uel dicas · dñe audiui uocē tuā · implere p̄ceptum tuum ℣ Dixisti ut a te discerem humilitatem · didicimus · non solū sermone tuo · sed etiā actu tuo · Fecisti quod imperasti ; Vide humilitatē meam ; Adhuc bonus mēbra sua monstrat · ut conuersationis suae ad pfectū & disciplinam · Monstrat etiā tunc membra sua · quando post aliqua certamina grauiora terū certare compellitur · ut iudex uidens fessum corpus · nequaquā eum certare compellat ; & tu ostende cordis tui humilitatem · ut tituloſ uirtutis ostendas ; Ostende & corporis tui certamina uidicas · certam̄ bonū certaui · cursum consummaui · & uidens spūalis iudex certamina coronam iustitiae decernat · q̄m legem agonis implesti · sequitur uersiculus · Iudica iudicium meū & LIBERA ME · PROPTER VERBUM TUUM VIVIFICA ME

Festinant innoxii ad iudiciū · & propriae innocentiae arbitres desiderant citius eō probari ; Habet hoc usus etiā in secto · quod ē · commune cum scīs ; Verum si qui apud dñm iustus ē · habet aliam causam iudicii non timendi quia apud misericordem iudicem sibi causa ē · apud redemptorem suum uult cito & esperat absolui · Absolutio enim matura sc̄ōrū est · Unde & dñs ait · p ezechielem ad angelos qui ministri sunt ultionum · A scīs meis incipite · Non uult dñs communes scīs cum diaboli socios consortium ee iudicii · Diabolo enī & ministris eius cū hominib; non flagella parantur ; Separata ē · pena · ubi distat & culpa · Ideo q; alio loco scriptura ait · tempus incipere iudicium dī ad omo dī ; Quos misereb̄ enim cito castigat · ut non diutius ad ficiantur futuri expectatione iudicii · non prolixius misera reatus sorte macerentur · utinus quisq; reddat etiam duplicia peccata sua · quo tandē possit absolui ; Poena enī reos · quedā absolutio delictos ē · Uidimus hoc secto insertos nexib; catenarū reos · in specie pompe miserabilis duci · & non umquā hoc patiunt insontes · ut tolerabilius sit mori · quā talia subire supplicia ; Optant utiq; audiri bene sibi conscii · optant etiā hi qui grauib; flagitiis surgentiae poenā

℣ Fac & labora ut hoc possis dicere ·

Gent UB. 172, f. 115r

Gent UB

Ms. 172

fol. 115r

uenerat mhec partium aut minor erat ; Aduertit hic aut nullum ee aut tepere certamen ; Roma p fecisse ;
Ubi ppi fides studium psecutionis acerba feruebant ibi passus se hoc ibi coronatus ; Itaq; illic quo hospes aduenit
domicilii immortalitatis ppetuae conlocauit ; Siunus psecutor fuisset coronatus hic martir utiq; non fuisset ;
Sed quod prius non hisolu psecutores sunt qui uidentur sed etiam qui non uidentur et multo plures psecutores ;
Sicut enim unus psecutor rex multis psecutionis precepta mittebat et psingulas uel ciuitates uel puincias erant diuersi
psecutores. ita etiam diabolus ministros suos dirigit qui non fors tantumodo sed etiam mtus faciunt psecutiones
animis singulorum ; Debis dictum est psecutionibus Oms qui uolunt pie uiuere in xpo patiu psecutionem patie
tur Oms dix nullu excepit ; Quis enim exceptus potest e cui ipse dns psecutionu tempramenta tole
rauerit. psequitur auaritia psequitur ambitio psequitur luxuria psequitur supbia psequitur formicatio ; Unde
et apostolus ait ; Fugite formicationem Nam qua causa fugeret nisi illam psequeretur. Ut enim malus spus
formicationis est malus spus auaritiae malus spus supbiae ; Isti sunt psecutores graues qui sine gladi terrore mentem
hominis frequenter allidunt quin tenebris magis quam terroribus animos expugnant fidelium ; Hi tibi hostes
cauendi hi grauiores etiam p quos adhuc captus es ; Multi mpse cionem publica coronati occulta hac psecutione
ceciderunt ; Forsinquit pugnae mtus timores ; Aduertis quam magnum certamen sit quod infra hominem in se ipse confligat cuius cupiditatibus prelietur ; Ipse apls fluctu adhereo adstringitur captiuam se adserit in lege
peccati et mortis corpore debellari ; Nec potuisse euadere nisi et dni ihu gratia liberatus ; Uerum ut multae psecutiones ita multa martiria ; Cotidie testis es xpi ; Temptatus es spu formicationis seductus xpi futurum iudi
cium temerandi membris et corporis castimonia non puratus martir es xpi ; Temptatus es spu auaritiae ut possessionem
minoris inuaderes indefense uiduae iura temperares et tamen contemplatione caelestium preceptorum opem magis feren
dam quam inferendi iuris iudicasti. testis es xpi ; Oemq; tales multi testes xpi adsistere secundum quod scriptum
est ; Iudicate pupillo et iustificate uiduam et uenite disputemus dicit dns ; Temptatus es spu supbiae seducens
inopem atq; egenum piamente compassus es humilitate magis quam arrogantia dilexisti testis es xpi ; Quod et amplius
non sermonis tantumodo sed etiam operis testimonium pbuisti ; Quis enim locupletior testis e quam confiteri dnm
ihm mea ne uenisse cui euangelia precepta custodit ; Nam qui audit et non facit negat xpm et si uerbo fatetur

f. 119 r

Gent UB. 172

f. N et pentere sihec ni fecisti quomodo his temptatus es

f. et hac

Gent UB
Ms. 172
fol. 119r

Hand A

Gen. ub. Inc. 175. fol. 3a

sorvanda.. Multo enim con
gruentius illequiregiamxpi
personam maxime commen
dauit.. Per leonem significa
tus accipitur.. Unde & apo
calipsi cumipsatribuiregia
leo commemoratus est..,
Ubi dictum est.. Uicit leo de
tribuiuda.. Secundummat
heum enim & imaginarran
tur uenisse aboriente adre
gem quaerendum & adorandū
quiesi perstellam natus appa
ruit.. Et ipse rex herodes re
gem xpm formidat infante
atque ut eum possit occidere
tot paruulos necat.. Quod
autem per uitulum lucas
significatus sit propter
maximam uictimam sacer
dotis neutri dubitauerunt..,
Ibi enim a sacerdote zachari
a incipit sermonarrantis..,
Ibi cognatio mariae & elisa
beth commemoratur ibi
sacramenta primi sacerdo
tii in infante xpo implea
narrantur.. & quecumq;
alia possunt diligenter re
uerti.. Quibus appareat lucas
intentionem circa personam
sacerdotis habuisse.. Marcus
ergo quinequestirrpem regi
am. nequesacerdotalem uel
cognationem. uel consecratio
nem. narrare uoluit. & ta
men ineis uersatus ostenditur..,
quae homo xps operatus est..,
Tertium hominis figuram.
in illis quattuor animalibus
significasse uidetur.. haec au
tem animalia tria. siue leo si
ue homo. siue uitulus. inter
se gradiuntur.. Unde isti
tres euangelistae in his maxime occu
pati sunt quae xps in carne opera
tus est. & quae precepta mortalis
uitae exercende carnem portan
tibus tradidit.. At uero iohan
nes supra nubila infirmitatis hu
manae. uelut aquila uolat. & lu
cem incommutabilis ueritatis
acutissimis. atque firmissimis.
oculis cordis intuetur.. haec
beati agustini pauca de plurim
bus excerpta testimonia ad re
bellandam querelorum calum
niam epistole prefationis in
serui.. Quae & prisco nostro
operi ut dictum est tutelam
defensionis exibeant. & pri
sentis signaculum pon ignobile
prefigant.. Orantem pro
nobis scam paternitatem ues
tram. gratias supernae retri
ris. conseruare atque ad defen
sionem aecclesiae suae scae sem p
corroborare dignetur..,

EXPLICIT PROLOGUS

INCIPIUNT CAPITULI.

I. Praefatione lucas theophile
euangelium indicat per
ordinem descripturum..

II. Sacerdotium iusti zachariae
refertur. & uisio in templo
quae filius angelo reuelante
promittitur pasciturus cu
ius & iam conceptione memorat..,

III. Missus est angelus ad mariam
pasciturum loquitur sal
uatorem quo mox concepto sa
lutatur ab helisabeth exultan
te in utero iohanne unde post
tres menses reuersa est in do
mum suam..

IIII. Nato iohanne uox eloqui
muto redditur patri illico
prophetanti puer in deserto

Gent UB
Ms. 175
fol. 3r

bent premia sperari. & arce uel templi altitudo. & tabernaculi longitudo xxx cubitis mensuratur.

Ut putabatur Inquid filius ioseph.

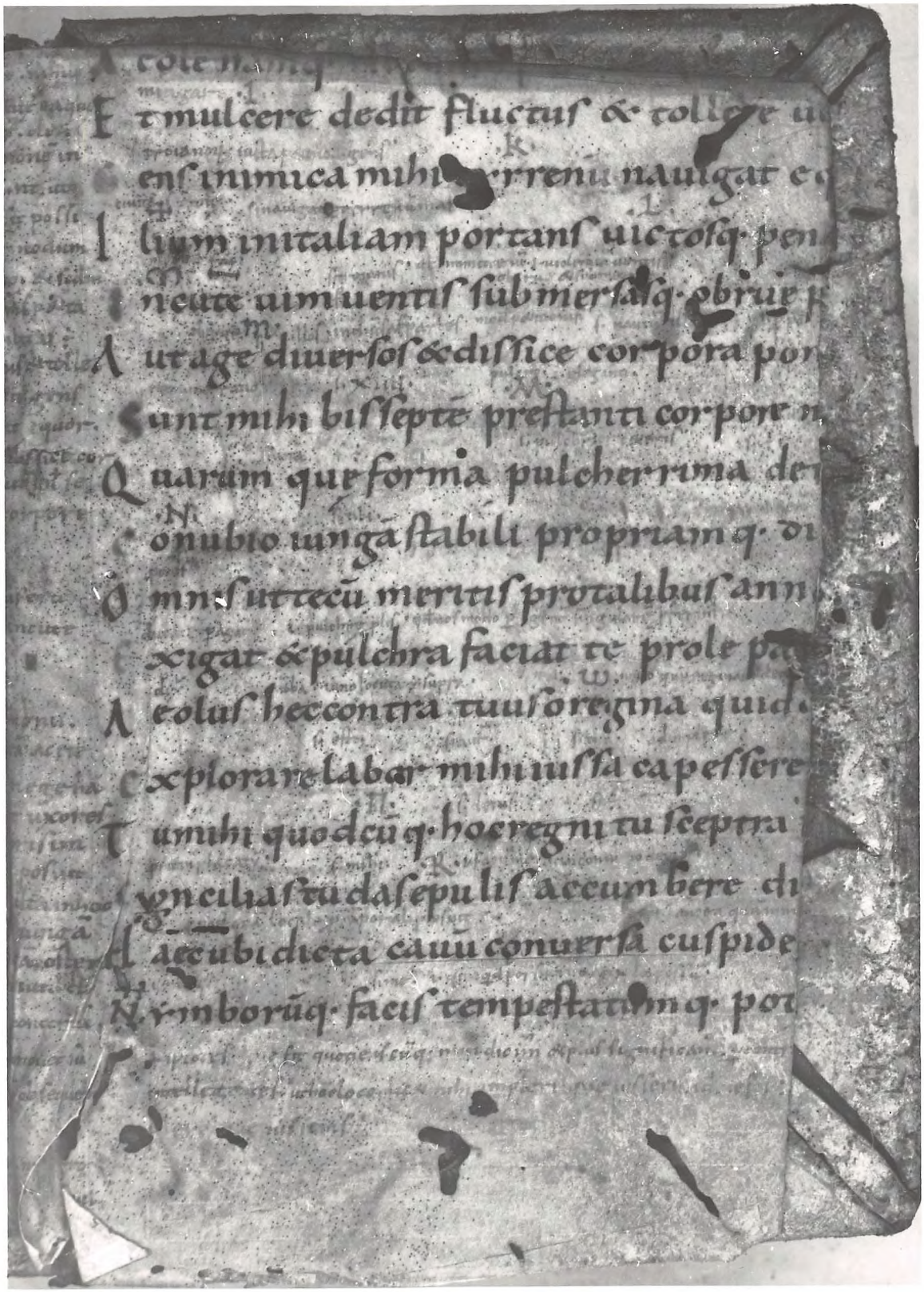
Hoc uerbum propter illos posuit qui eum ex ioseph sicut alios homines generantur. reputabantur esse primogenitum. unde siquidem mos uel cum maria despūsō genuerit xpm. Et ioseph illius non uere sed putative pater appellatur. Cur non maria potius quam ioseph quia nihil ad eum pertinere uidebatur generatio. discribatur. Sciat primum non esse consuetudinis scripturarum ut mulierum In generationibus ordo texatur. Deinde ex una tribu fuisse ioseph & mariam. Unde & lege eam accipere cogebatur ut propinquam. Et quod simul censentur In bachleem. ut de una uidelicet stirpe generati. atque ideo per generationem ioseph

questionis africanus de consonantia euangeliorum scribens apertissime solutit. Mathan Inquit. & mathat diuersis temporibus de una eademque uxore est. Anomines singulos filios procreauerunt. Quia mathan per salomonem descendit uxorem eam primus acceperat. & relicto uno filio iacob homine defunctus est. Post cuius obitum qui lex uiduam alterius non uetat nubere. Mathat qui per nathan genus ducit. cum ea ex eadem tribu. sed non ex eodem genere. Relictam mathe accepit uxorem ex qua accepit & ipse filium homine heli per quod ex diuerso patrum genere efficiuntur. Iacob & heli uterini fratres. quorum alter. id est iacob fratris heli sine liberis defuncti. uxorem ex mandato legis accipiens genuit ioseph. Natura quidem germinis suum filium. Propter quod

Gent UB

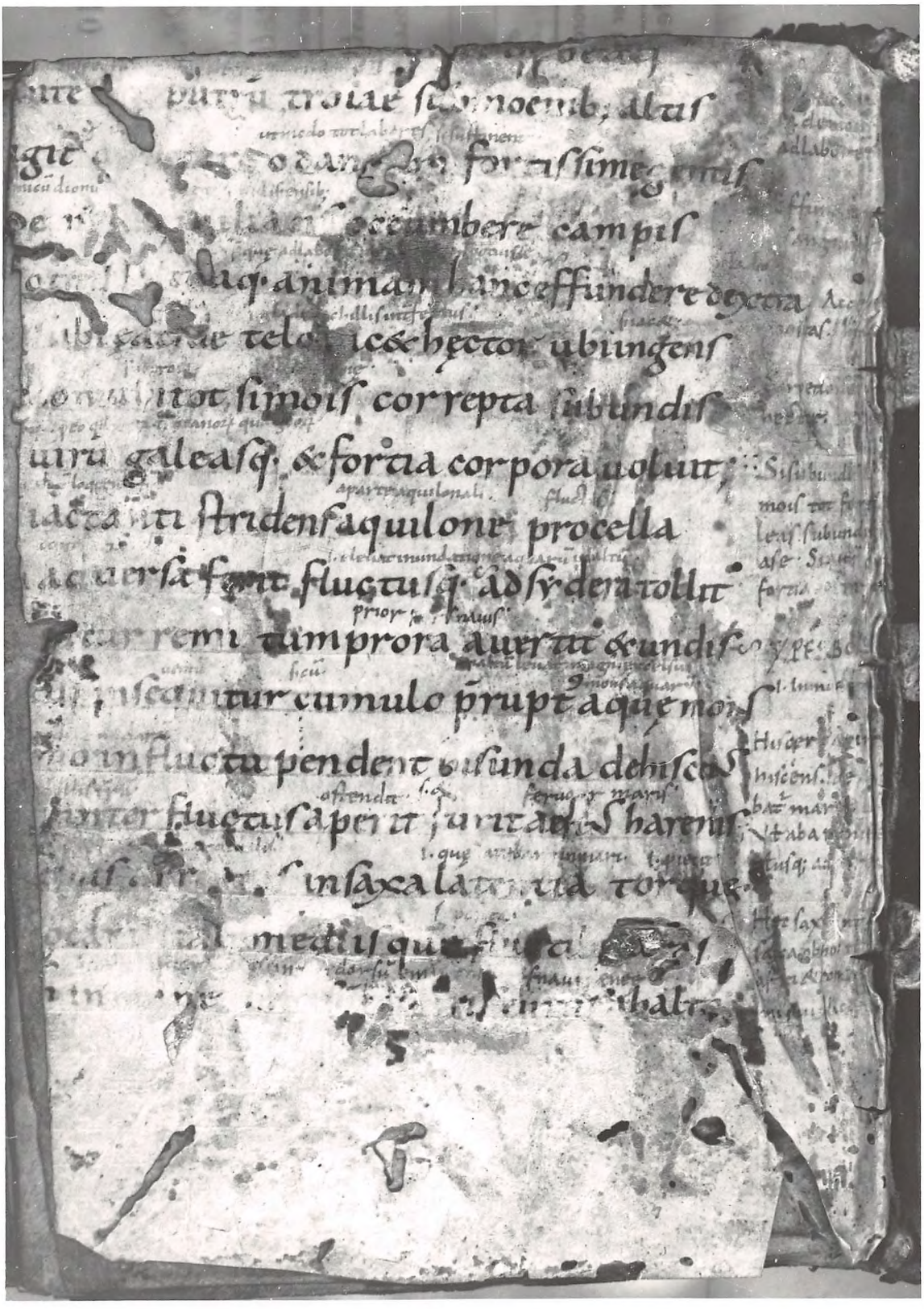
Ms. 175

fol. 35r



Gent UB. 231, binnenwerk fly-leaf r°

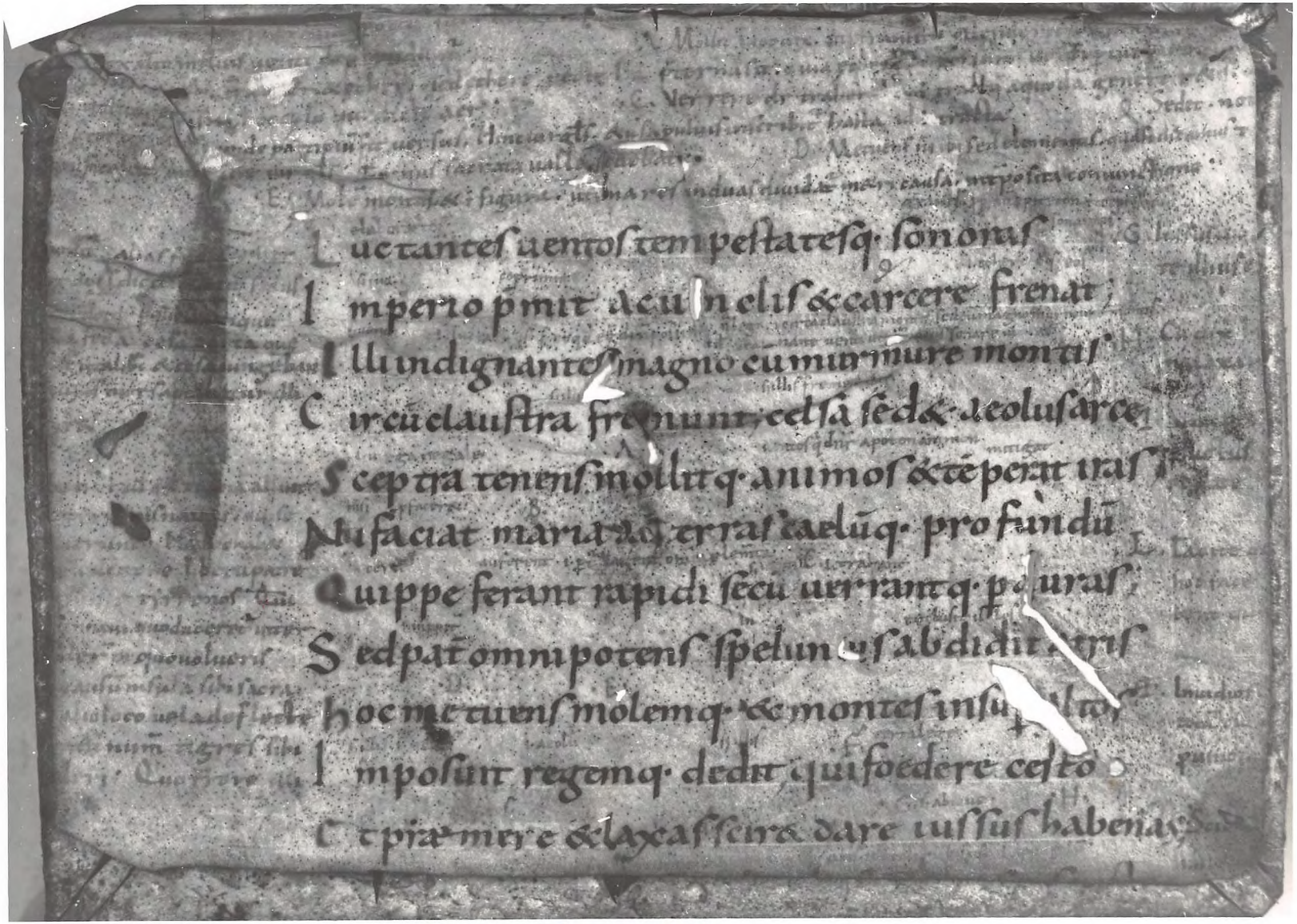
Genf UB
Ms. 231
Inneres fly-leaf r.



Gent. UB

Ms. 231

hinteres fly-leaf v

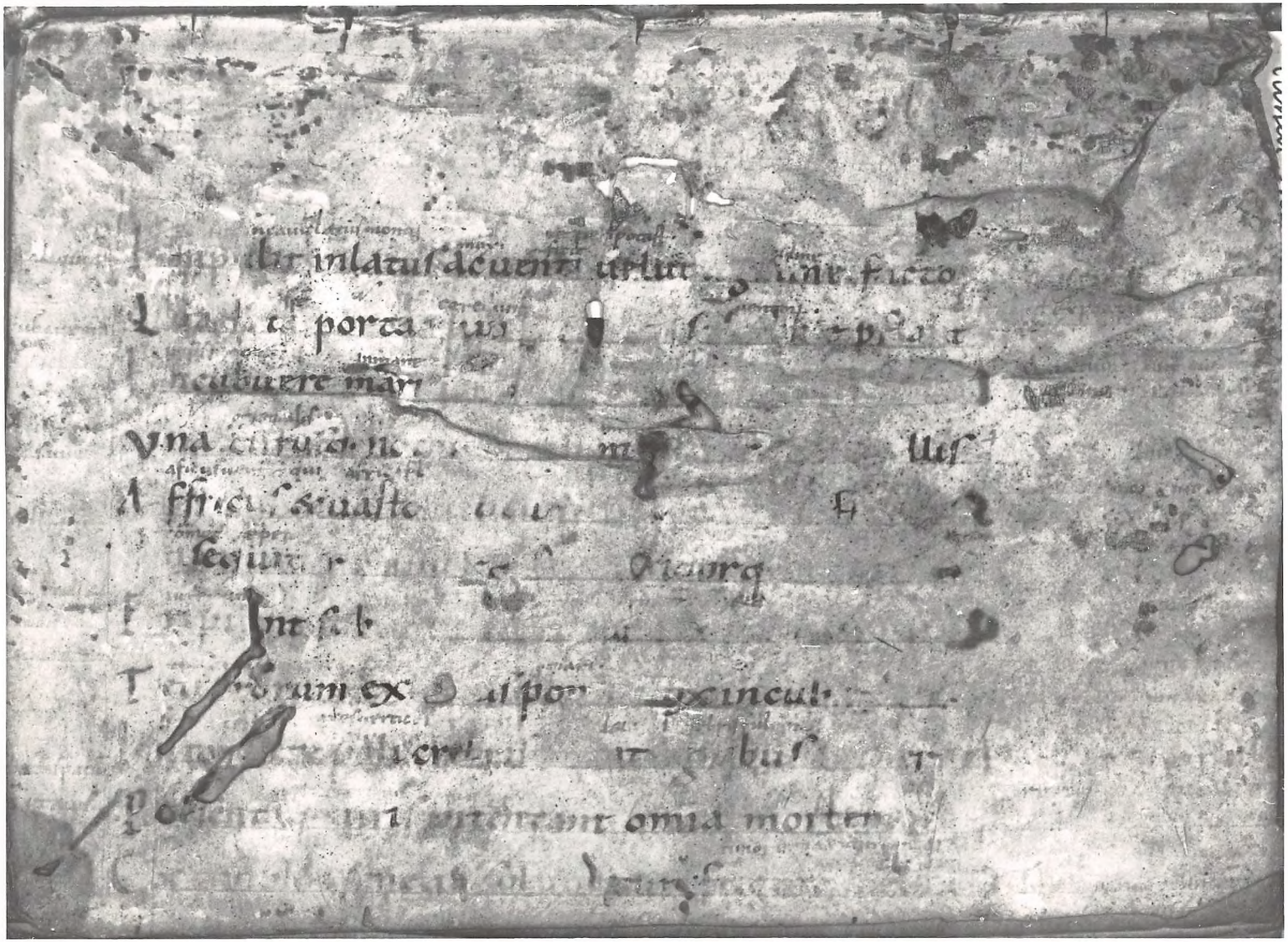


Ghent UB. 231, verdoes fly-leaf v°

Genf UB

Ms. 231

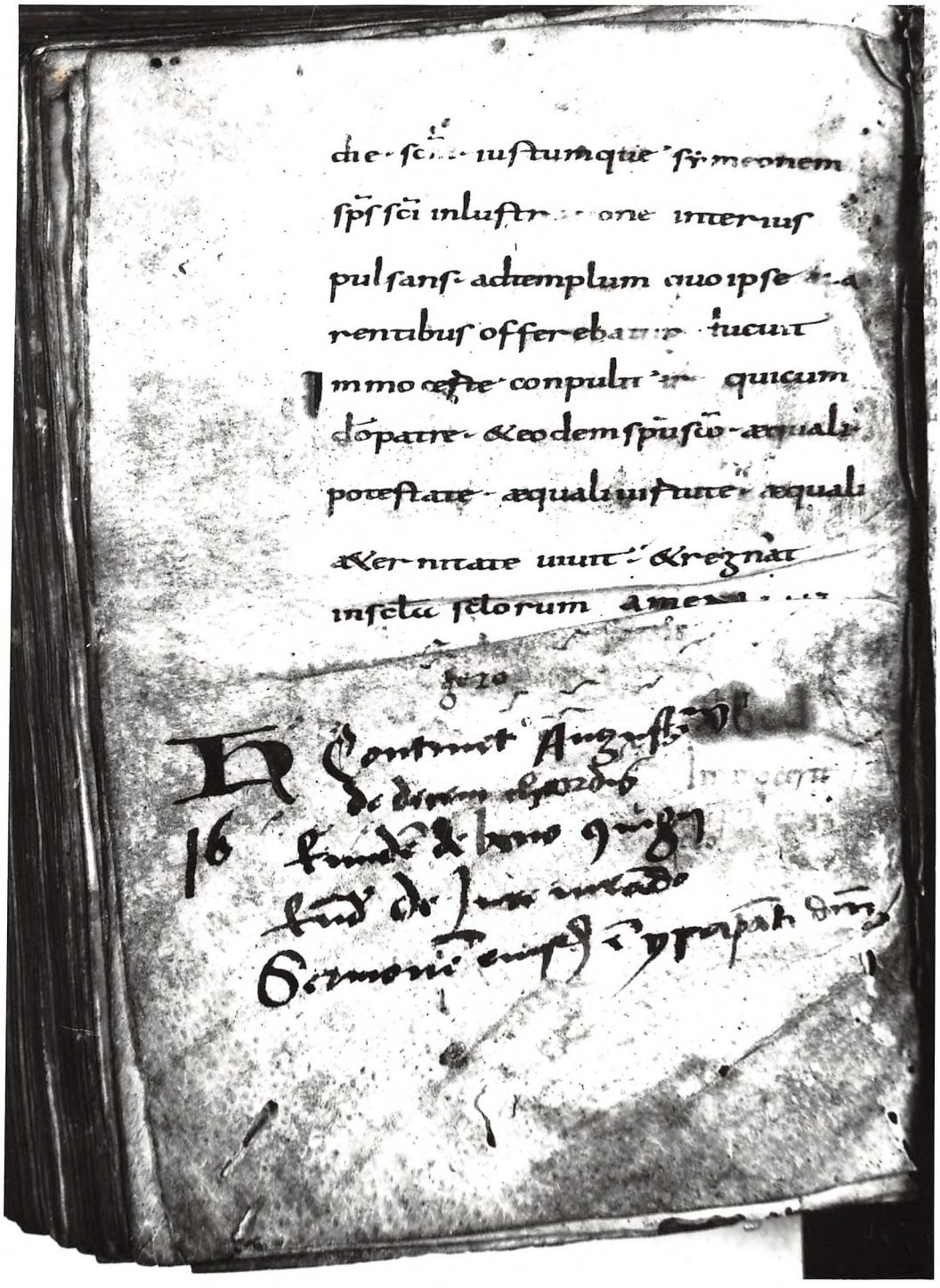
verso fly-leaf v



Jena UB

Ms. 231

verderes fly-leaf



Gent UB. 231, f. 147v

Gent UB. Hs. 231

Fol. 147v

Bibliotheca Gandav. Codd. MSS. N. 231.

INCIPIT SERMO
SCI AUGUSTINI
DE DECEM
CORDIS

II 16 Continet sequentes d. fratris Ebrardi opera



NS ET OS
NOSTER
MISERICORS
& misenator
longanimis & multūmiser icors
& verax · quam lar giter progat
auserio . lam inpresenti sclo ·
tamseuere minitur iudicium
infuturo sclo · Uerba quadra

Gent UB. 231, f. 1r

B·ii· Continet beda⁹ apocalipsi iohis, &c
Libru⁹ questionu⁹ in eadem & libru⁹ regum



UECTISSIMO FRI NOTHELMO BEDA SA
LUTEM. Que de libro regum dilucidanda
mihi fr̄e dilectissime nuisti statim ut dn̄o iu
uante potui explicare curaui. Cadum taxat
distinctione ut xxxx exhis ꝓpositiones. quae graviores
forte uidebantur. brevibus distinctas capitulis. que facilius
possent inueniri. hoc tibi uolumine comprehenderem. cetera
uero que commixti ad notasti nomina uel uerba. quod facili
us ac breuius solus poteram. aliis sedulis seorsum col
lecta. simul tue fraternitati transmitterem. quamuis ipse
noueram plurima in eodem libro multo obscuriora. quam ea
esse quae a me quererida iudicasti. Sed et hoc non ignorabā
sepius fieri solere. ut si quid obscurioꝝ forte nonnulla iam
bene intellexerat. quia in delicta hec in tractatibꝫ magnorū
auctorū sufficienter explanata reperierat. ipse adhuc in quib;
dam facilioribꝫ sensus incertus ꝑ scire ac dubius que illi fortas
se quipiam diuersa tractabant que sibi digna non ducebant. Et
etiam ut non omnia que a patribus scripta sunt ab omnib; possint
haberi et ignorentur quaestiones scripturarū allegatib;. Nonnq̄
adhuc inueniuntur expositae non sunt. sed quod ipse earum quaestiones
uel non habeantur uel hactenus non inueniantur aquaerentibus.
sicut uiderunt eorū quorum a me responsa experti et acceptis
constat esse facta tum. in quib; in delicta responsis quibus
pericionibus uestigia patrum sequens. satis facere studui. Precor

Gent UB
Ms 240 fol. 1r

Beda, In Libros regum quaestiones

„Contra Bedam" cw. auf Grund von einer Hand, die auch im Edelmaden Hs. (z.B. Par. BN. Lat. 8996 + 9346) entspricht. Richtige gemeds Lat

Gent UB. 240

ut uicem debitam nostre deuocionis reddens ipsis os
spiritus mi et cordis et corporis. Una cum fratribus qui nullis
locis uobiscum dño deseruiunt. intercedere memineris.
S et si quid debis que scripsi. aptius fortè alicubi quod
facillime contingere potuit expositum inuenens. nobis quoq;
ocius hoc destinare non graueris;
B ene uale semp dilectissime. in xpo FRATER.

Et suscitabo mihi sacerdotem fidelem. et cetera.
Et non cecidit ex omnibus uerbis suis unum
Et percussit de populo. lxx uiros. et L. milia plebis.
Et equa die mansit arca in chariathiarim. multiplicati sunt dies.
Quod aut Ionathan addaut si uixero faciens mihi misericordiam.
Quod aut abigail addaut si quis surrexerit
psequens te et cetera. [illegible]
Et precepit ut docerent filios iuda. arcum
Et percussit ioab et mensus est extra [illegible]
Ipse est quasi teneritudinis ligni uermiculati non [illegible]
Ipse descendit. et percussit leonem in medio cisterne.
Quod dictus de templo quod habebat xxx. cubitos
al in latinum et in libro paralip ponens non habet. et xxx.
Ostium latens medii pars erat domus dextre.
Text quoq; domus laquearibus cedrinis
Cumq; eminerent uestes et apparerent summitates

is enim est qui remansurus esse dicit in domo pe
reunte sacerdotis heli necesse e ut ueniens ad eccl̃am
offerat ipse sacerdoti xp̃iano nummum confessionis do
de uotae · que in simbolo continetur · breuem quidem
uerbo · sed uirtute praecipuam · Constat namque · argento
claritatem uerbi caelestis · sicut fulgorem sapientiae
spiritalis · duro saepe designari · Offerat et panem sacrifi
cii · salutaris · abiectis carnibus legalium uictimarum ·
Dicat que · dimitte me adunam obsecro partem sacer
dotalem · id est adipsam plebem x̃o sacerdote prae
claram · Cui patrus dit · Uos autem genus electum · regale
sacerdotium · Quod autem addit · ut comedam buccellam
panis · etiam ipsum sacrificii genus elegantur expressit ·
De quo dicit sacerdos ipse · Panis quem ego · dabo · caro mea
pro mundi uita · Quod enim dixerat superius
dedisse cibos domui · aaron de uictimis ueteris
testamenti · quae fuerant in sacrificia · iudaeorum ·
Ideo hic dixit postulandum · ad comedendum buccel
lam panis · quod est in nouo testamento sacrificium
xp̃ianorum ;

Quod dictum · e · de samuhele · post quam uerba diuini
oraculi · quae nocte acceperat · mane heli retulit ·
Et non cecidit ex omnib; uerbis eius in terram · Significat
quod nichil ex his quae locutus est irritum fuit ·
sed omnia sunt rebus · completa · Que dixit · Cadunt

Gent UB. 240, f. 3v

Gent UB, Ms 240, Fol. 3v

rerent aequat ſc immenſam humiliationem capte
& opreſſe genus uoluit ſcripturaꝝ hoc uerbo ad
cumulate ut dicerꝫ eos coaequatos terre q ſ ꝫ deo
eſſent curati. atq; contempti. ut in nullo homi
nes amplius inter ra degentes quam terra ea
quae nullos haberꝫ homines poſſent ualere.
Cuius modi locutionis plura habes. exempla inſcrip
turis. quale illud euuangelii; Sunt aut̄ & alia mul
ta quae fecit ihs. Quae ſi ſcribant̄ p ſingula nec
ipſum arbitror mundum capere eos quae ſcriben
dis unt. libros; Quomodo enim ut non caperꝫ
mundus libros qui ſcribi potuiſſent in mundo.
ſc ad inſinuandum magnitudinē ac multitudinem
operum dn̄i tali uerbo uoluit ut ſcripturꝫ. Cum
planctu dauit aquilis uelociores leonibus forcio
res. Cui ſimillimū eſt illud & ſeculariū litterarum
ē quicandore nuces ante rent curſib; auras;
Quod autem menſos eos funiculo dixit. funicu
lum allegoce proſorte poſuit. eo quod funicu
lo ſoleant agrorum ſpatia metiri; Unde
ſcriptum eſt; Et ſorte diuiſit eis terram
in funiculo diſtributionis; Significat autem
quod tam

Gent UB. 240, f. 7v

Gent UB, MS 240, fol. 7v

Gent UB. 254, f. 23r

resurrexit. Illi quippe die secundū referunt aduentū sui xpi. Die uero tertiū aduentui quo saluandus. Sed cū hec dicunt debent respondere q̄ primū accipiant. Quo nō scdm tēpus q. suscepimus primū sex dies se testantur quia sccs et tempus sine primo esse non possunt. Cū q. de primo respondere non possunt. nos hec omnia referamus ad primū eiusdem xpi aduentū. quib: impleta est salus credentiū. Primū itaq. dicamus die accipiam. Sc̄m in aduentu xpi. Postque die manifestauit nos p fidē. quem mortuum per fidem credimus. Uel certe manifestauit nos in spe resurrectionis. uxta illud apti. Cum manifestabit & considerentur fecit in celestibus in xpo. Inde et in sustitauit nos; qui ipso resurgente a mortuis nos pariter in illo surreximus. quorū resuscitationē sua resurrectione significauit q̄m sicut ille surrexit a mortuis p gloriam patris. ita & nos resurgemus cū illo. Uel primū diem accipiamus aduentū xpi in humilitate scdm in gloria quando debet ab omnib; Tertium quando transacto iudicio electus ampliorē gloriam sue demonstrabit claritatis. Generalē enī omniū sanctorū manifestationē & resurrectionem. ordinauit ds pater fieri p filium. Uel nobis p̄ modicū quando renascimur p aquā baptismatis & gratiā spūs sci & a tenebris ad lumen mus scdm illud apti. Fuistis aliquando tenebre nunc aut lux in dno. Sc̄da in requie animarū; Tertia in resurrectione generali. Et uiuemus in conspectu eius; quando ut iohannes dicit; videbimus eū sicuti est. Uel sic ad p̄sens tempus hoc referre uolumus in conspectu eius; unum q̄ in ipso mouemur & sumus; Et Scimus scimur q; ut cognoscamus dnm; Sc̄a mus enim de manifestatione dei actus illius cognoscemus credendo et p̄ speciem et q̄ et trina in p̄sonis unitate in manifestatione; Sequem illū. et uestigia imitando. ut certe ad celos ascendendo inde subditur; Ut cognoscamus dnm. Ad ueram cē te implebitur quando q̄dm̄ uidemus speculū & in enigmate. cē te plabim facie ad faciem; Unde &c; Haec e aut uita ut cognoscant te uerū dm solū & quē misisti ihm xpm. Et Quasi diluculum p̄ ortus e egressus eius; diluculū dicitur parua dei luce quā orente tenebre

Gent, UB MS 254, fol. 23r

Gent UB. 254

surrexit. Illiquippe die secundū reserum aduentū xpī. Die uero tertiū.
aduentū quo saluandis. Sed cū hēr dicunt. debent respondere q. primū acci
pere. Quem scdm tuū q. suscepimus primū sepdiuisse testam quia sceti
ne deus sine primo esse nonpossunt. Cū q. de primo respondere nonpote
rimus nos hēr omia referamus ad primū et scm xpī aduentū. quib: impletis
dis credentiū. Primū itaq. dicimp die accipiam. Scm maduentū xpī. Postquē
dē manifestauit nos pfidē. quem eramus mortui peccatis. Uelcorruptis
sicut nos in spe resurrectionis uxta illud apti. Con uiuificabit & consideremus nos
uiuere in celestibus in xpō. Indicet tua suscitauit nos; qua ipso resurgente a mortuis
similiter in illo surrexim. quorū resuscitatione suā resurrectione significauit
quēadmodū ille surrexit amor tuus p gloriam patris. ita & nos resurgemus cū illo;
Primus diem accipiamus aduentū xpī in humilitate scm in gloria quando debit
manifestari; Tertium quando transacto iudicio electis ampliorē gloriam sue de
monstrabit diuinitatis. Generalē enī omnium sanctorum uiuificationē & resurrectio
nē ordinauit deus pater fieri p filium. Uel nobis p machiem ÷ quando renascim
ur de baptismatis & gratia spūs scī & tenebris ad lumen mus scdm illud apti
Fuimus aliquando tenebre nunc aut lux in dno. Scda in requie animarū; Tertia in
resurrectione generali. Et ruuemus in conspectu eius; quando ut iohannes dicit;
Similes ei erimus. Uel sic ad p sens tempus hoc referre uolumus in conspectu ei; unum
quodq. mouemur & sumus; Et Sciemus scientes q; uti cognoscamus dnm; Scimus enī
quia manifestate deitatis illius cognoscemus; credentes p spem et desiderantes q. e. ut eum imitemur
manifestate; Sequem illū. et uestigia imitando. ut cum apparuerit similes ei erimus
quia uidebimus; Ut cognoscamus dnm. Ad ueracē te impleatur quando qdē uidemus
nunc & in enigmate. et te plabim facie ad faciem; Unde ÷; Hec est aut uita
ut cognoscant te uerū deū solū atque misit ihm xpm. Et Quasi diluculum p
ut ego egressus sum; diluculū dicitur paruadam lux quia oriente tenebre

Genet 254

Gent UB. 254, f. 1v

dees. ozi tam suplr mosdę siqs eū abtulerit anathema iu-

osee

Verbum dñi quod factū ē. adosee filiū beeri indieb; ozie. ioathā. achaz. ezechie regum iuda et in
diebꝫ ieroboā filii ioas regis isrl. Uerbū dñi illud debem⁹ intelligere de quo iohannes in exordio euangelii
sui. dicit. in principio erat uerbū. et. Hoc uerbū quod dñs factū in sua natura. sed genitū ab patre
ante oīa sēla. Qd ergo hic dr factū ē. uerbū dñi ad osee. trae. intelligendū. factū ē. ut uerbū dñi
id ē sermo dñi patris fuerit ad. hoc ut. loqueret ad osee. Loquendo autē uerbū dñi ad osee. fē illū dñs et
saluatorē populi sui. Interpretat enim osee saluator. unde et doctrina et exemplo
fecerat. populū ad quem mittebatur. salutem facere curabat. Qd autem idem osee
ceteriq; pphete. diuisi ne nuncupa. a. ad quos hoc uerbū factū ē. dñs in euangelio
manifestat. Scribes inquit dñs dicit ad quos sermo dñi factus ē. et cetera. Sicut ergo
dñs loquendo hominib; fac illos dños. sic ipse saluator facit. ut et ipsi sint saluatores.
Dicunt autē scīdm et saluatores p grām. eū sit unus saluator et dñs p naturam.
Ubi notandū quod hic non dr. factū ē. uerbū dñi in osee. ne si lucet sit sensus
quasi p illū fuat sermo ad illū. sed ad osee. ut ostendat ad illū pp̄ e sermo
conferri ad quē dirigitur. Aliud ē. enim ut beat ieronim exponit. loq̄ ad dñm
in osee. aliud ad osee. In osee quippe. non ipse loquitur osee. sed p osee. ad alios sermo
dirigit. sicut p̄ph dic in psalmo. Audiā quid loquat in me dñs mus. q̄m loquet pacē in plebē
suā. Ubi ostendit. q̄ p illū q̄ hoc loquebat. alius dñs loquet. Adosee uero loquens ostendit
proprie ad illum p̄tinere pphetā eaq; secuntur. eū dr ei. Uade sume tibi uxorē
et cetera. Prophetauit autē isdem temporib;. quib;. isaias. amos. micheas. ioel. abdias.
et ionas. qđ ex nominib; regū manifeste p bat. quinimmo isdem ponunt pro
phetarum. Unde intelligim eū etiam ante captiuitatē et p captiuitatē pphetasse. In redit
quippe captiuitatē. x. tribuū. quā usq; posteā defleuit. et filiū beerī. Traduntq;
hebrei quod ubicūq; nomina patrū et auoꝝ prophetarū ponunt. ipsiquoq; patres
tam pphetę fuerunt. Unde beeri pphetā fuisse. eiusq; filius osee fuisse
refertur. Osee interpretatur uti xim⁹ saluator. Ideoq; dñm xp̄m
significat qui ost uere saluator mundi. Unde et ihs dicitur
ad quem pertinent ea que sequuntur. Unde osee filius beeri
dicitur. qui puteus meus interpretatur. Ipse quippe dñs pater
per p̄pheram dicit. Me dereliquerunt fontem aque uiue
et foderunt sibi

Gent, UB MS 254, Fol. 1v

bcde

1

Bibliotth. Gand. Codd. MSS. N:254.

Gent UB. 254

1r

Gen 254

Genf UB. 254

noctis fugantur & claritas diei appareret incip. Ester go sensus sicut diluculo
gente tenebre noctis fugantur & lux diei aperitur. nisi pō in carne nascente tē
bre peccatorū nrōrū dissip. tēbr. Vort ⁊ nobis sol iustitie qui nr̄ām illuminans cecit
culos mentis pr̄ē aperuit & claritatē celestis patrie lumq; ue rescientie mani
rauit. Ex pulchre adē nativitas egressus eius appellatur de qua psalmista.
Ex ipse tanq̄ sponsus pcessit de thalamo suo. Tanq̄ sponsus quippe de thalamo pces
quando de inco rrupto uirginis utero immaculatū corpus adsūpsit & in carne nat
apparuit. Decurrere recte ad hoc subdit. Et ruet ⁊ quasi imber nobis tē poraneus
serotinus fiet re, Quantū ad litteram tē porineus imbr̄ uocat pluuiā q̄ ad tēs
nib. ad ōdat ⁊ rep alescanor̄. quā infusa coalescant semina. Serotinus aut q̄
ritatē eos dēp ducat fruct. Siqui de tra rep missionis n̄ra frequentes ad
pr̄ā de celo accipit pluuias. sed bis tantū in anno. Unde dns pp̄heta pollicetur
populo dicens. Dabo uobis tē poraneam pluuiam & serotinā. Spiritaliter aut xp̄s no
imber tē porineus. quando fidei illius fundamēta p̄cepimus. qua radicitus bonis o
bus habundemus. Serotinus quando paratis ad merendū frugibus. id compleas bo
operib: habūdemus in orrea dominica recundemur. Vel nunc nobis est imbr
poraneus dū ex parte cognoscimus. Erit et serotinus. quando uenerit q̄d p̄fe
est. Ergo uide qui non receperunt temporaneas. & absq. pluuia ceciderit se
tus multimo rp̄r non recipient. ⁊ Quid faciā tibi effraim. quid faciā tibi iuda
Loquit hic dns more puparentis effectū ostendens in p̄dictos filios. Quid faciā
effraim. quid faciā tibi iuda. ac si diceret. Quo modo te sine dolore cordis tui
potero hostibi. aut q̄d medicamēn tibi ponā ut te sanitati restituā. ⁊ Misericor
dia uestra quasi nubes matutina. & quasi ros mane p̄ transiens; id est cum ue nostre
lo. nubq; terrā nocte rediderat p̄ transitū & uoluerit mane consurgens sol ros
catur. uanilla misericordia. qua uos sepe misereri consuenerā p̄ transire. dep
caperuntas ⁊ tempus imminere. cum p̄ssuros babilonios q; uenturū. ⁊ Propter hoc d

Gent 254

Gen UB. 254

pphetis. Medicere ne iudei excusationē quere nes. apseudo pphetis decepti
sumus. preē nobis pmittatibus ideoq. peccauimus. restatur se dispruus pphetas inter
fecisse. ut ipsi cos occisos ad nos intelligentes. conuertere nos ur ad nīm. & qui fuerant
remota a rroris. inter emptaue reuerentur in occasionē salutis. Hinc legim in libro
regū. eccl. prophetas meos feros. & alia innumerabile multitudine. Acha. qui
fuerunt de mū achab. Unde et subditur. Occidi eos in uerbis oris mei. Os quippe
dni erat helias. qui eos dē occidi iussit. Ait. Propter hoc scilicē quia illis in q. a
nobis. misericordia mea recessit a eis. dolau. id dolando eē p̄ dixi pphetas
fuisse isaiam. ieremiam eccecari. ac ūbis terribilibus cōminare ussū cos. ut
dicit mē eē cōtemptibiles. tamquam ossensū. Occidi eos in ūbis oris mei
ut inter peccatores uerborū terrore punirē quā captiuitas imminet: Hec ū
omnia iudiciaria quibus iudicatur ussū. quasi lux egredietur. id ma
nifesta fierent. Quia omnē sepe uos redargno. & imperitiae meos existere. in
quo luco multis q. nationib: inde mib: dānabimini. Uel certe mea iudicia
sicut lux egredientur. q. nullus dubitabit uos iusto q. patrimu fuisse pp pec
cata hec cadē uba ad heremacos. siue ad iuros iuda referri quos dns p
ter ad misericordiā & reuīa cupit ad salutē. Illuc autē imperitie mib: in
quibus hoc pspexisti si tuus sēti auferetur abeis. sicut accidit illi diuitis purpu
rato quomō q̄d fructuosus est. instar nubis aeroris transiuit cognoui. Sempi
ternaq. pphetas dns mē facit. dū ęternā eis supplicia cōminat. Quoq
iudicia manifesta fiant. cū iudeis omib: cū diabolo et angelis eius dāp
nandē. Quia misericordiā uolui et non sacrificiū. et scientiā dī plus. quā
holocausta. Iudei uanis modo peccatis. putabant se purgari. p sacrificiorū obla
tiones. Sed dns ostendit se potius uelle misericordiā ut primū misereat sibiq
ad. Tali misero re animę quę placens dō. Dando pauperibus et sequi mā rec
ipere cultū cognitionis. quā holocausta. q̄ sine fide et misericordia impossibile

Gent 254

uocem sibi eternam inferunt. Unde primus pes hereticorum propter
infamiam linguę suę quam blasphemant, sonitum auertit ne audiens ferient
faciens eadem infalsi nominis ecclia quę ante faciebant dum egipto hoc
mihi nebris morabant infidelitatis & ignorantię. Ingutur euosit tuba; uox
dñi ad pheram, cui pater ipse exaltet uocem, quam nus tube sensibus impu
rimi eum audeant uocifferantem, quam plurimi pereauerunt. Demq; qd eum
exalta uoce oporteat dicere statim subiungit dicens. Quia aquila sup domũ
dñi, Quo in loco aquila apellat nabucho donosor uenies aduersus ierusalẽ
& dñi templum quod mea erat sitam. Quia aquile cum paratur propter nimiã
ue locitatem ut rapacitatem. quia imitat uolatum aquile raptum festi
nantis ad pdam. Unde ezechiel parabo licet deo loquit, Aquila grandis magnarũ
alarum longo membrorum duo tu uenit ad libanum. &cẽ. ipsum quippe
templũ sup quo ypheta pater adnuntiare aduentũ aquile. ezechiel
appellat libanũ. Unde & zacharias loquit dicens. Aperi libane portas
tuas & comedat ignis cedros tuas. Proeo q̃ transgressi sunt fedus meũ
& legẽ meã preuaricati sunt. & huc uersus ad superiora p̃tinet quo
pater ypheta uiri excelsa uoce clamaet quasi aquila sup domũ dñi.
&c sensus. Quod tibi dico o ypheta adq; patio uirginitatis ut euosit
tuba. id magna uoce adnuntiet uenire regem caldeorum. non ob aliã causã
hoc ubeo nisi q̃d transgressi sunt fedus meum faciendo idola. & legẽ meã puaricati
quadra non facietis uobis deos aureos utar genteos, Memnũbant dñi meus cogno
uimuste isti. Quando in quit captiuitas euenerit pressiangustia neces
sitate cogente inuocabunt me postentes auxilium & misericordiam
& dicent. Cognouimus eisti. id nos quia pella mupsit & seruã
nomen antiq̃ quũ iacob quitibi placuit. sic muste adq; cognoscimus
& pter eius cognitionem quę p omnib; gentib; habemus. liberauos

Gmt UB. 254

Gent 254 1er 30e

Hand D

Gen UB. 254

rameis fructū bonioperis reperiri non potest. nec aliquam speciē fecundę operationis possunt habere. Sin desubditur. Quodsi ecfecerit. alienū cōmendacium. ita sihabere prevaluerint aliquam potestatem. adiuvabit ut sifecerint aliqd bonum. Aliqm hoc ē asinū hęreditā auferent. uterā demones. dequib; dns meus in euangelio loquit. Quo diactā semina cū meserint uolucres celi. Devoratus ē isr. ab hostib; quin terfecerit ademonib. quom nebonū illoy absuleruṗ. Nunc factus ē innationib; Hoc ē factus ē similis gentib; idolacolentib; Undosub iungitur. Quasi uas inmundū Vas inmundū quantū ptinet adliterā appellat q. adsuscipienda et pienda ater coraut solemus. Talis ipsierant ter coribus. et sordib; idolorū inmaculati facti quasi nō inhonorē sedpotius incontumeliā. Ideoq; uelud inmundi pectis adnō. Quidem inmundus ee potest demoncospū. haeromā hereticis possunt aptari. quinani asectantur. et idoo uacui recedent et incarne seminantes. de carne metent turbinē corruptionis. inquibus cū uideāt culmus ecclesiastica dogmata stare phqd bapti zatis qd misteria corporis xpi celebrant. Non facul farinam. hoc ē. non pueris adfructū bonioperis qd omisi illoy actio uacua ē et nihili. Qd sicl fecerint. alienā comedunt. et fauoribus hominū elati. omnebonū suū amittunt. Ideoq. infuturo fructu remunerationis carebunt. Quietiā abhostibus id est demonibus. sepissime deuoratis uas inmundū et similes paganis ekisti et uiā nom xpi antratis amarcentes. Quia ipsi ascendere adas sur. Non ponte ṗ gentes sedpotius murte capriuarat malū ṗferentes. Onager solitarius sibi ephraī. Onager ē asinus sil uestris qui nisi ꝑ uocat pascua reqrit domestica sedsponte pdiuersa loca uagatur. et solitarii delectat habitationem. Tales fac ris iudei recedentes adō. p libreuelo ṗ diuersa idola currentes et uarios deos sibi fabricantes. qui dō derelicti solitarii effecti sūt. Dequib; adhuc subditur. Munera dederūt amatoribus; suis. qui ē assirius quibus dū mamertinā unctafuerant qd factū ē ro pter hoc manent ose rex sicut supra dictū ē. Sodal cū mercede conduxer nationes in auxiliū sibi. qd sup ꝑ dictū est ubidō qd habuerit ephraim ad assur et miserit ad regem ulcinū.

Gen 254

Gen UB. 254

ram ut [illegible] erat fundata in pulcritudine. de ne & tyrus cum eas eraenobut
multarū diuitiarū in medio maris sita. & ducebat emporium. eo q̄ omīs ibi mue
rent̄ diuitie. adem̄ diu. plurimis q: cunctis abundabat. quappt̄ ephraim id decē
tib. superbientes in multitudine diuitiarū & populorū. simile q̄dā tyropuram fun
dā in pulchritudine id est in honore & decore multarū diuitiarū. & ecclesiastica pulcher inquid
erat ephraim quinē desertus est & sic diu ualla bat̄ auxilio ut tyrus quinmari cingitur & pcellas
turbines uentorū continet & sic tyrus undas aduersū se insurgentes ri curat. sic illic̄ gregem
populo p̄mhilo ducebant omīs aduersū se insurgentes. ℣ Ephraim ad duca aduersū pastorem 39
suos suos. pastorē uitelle gamus azahelē regē syrię quisamaria longo tpre obsedit
et usq: famacogente. adeu exigent arbitrantes uitulus sibi cē gladio subito perire qua longa
media. Tropologice. hereticum uelle gum ephraim quuelut infatuos & lasciuidecepta
ceduas & gloriapt̄ in multitudine filiorū quos p̄ p̄ uū docma sibi generant. quib; q. dns cōminat̄
sibi nutritifuerant puniendos qm̄ exformicationes gentiū ideo & patres absq: liberis reddunt̄.
ū simul discipula cui p̄ us pereunt magistri de quib; & subditur uehes cui recessero habeis.
mulq: replicat qualis fuerit ephraim quando inquid erat in recta mēte huic ōi tractatione
quasi tyrus tunde bat̄ marinis fluctib. & dm̄ nihil ad ūsi potent̄ subtrahere. q̄ habebat tun
am tū xpm̄ sup q̄ dom̄ aedificata cā potest eū q: nec aut filios suos & duce ad unū pastorē hae:
diabolū. q̄ aeternaliter animas pranas ingulat. Epulchre dixe educ id e decepta fac exire foras
loraliter filios ephraim possumus dicere cogitationes pessimas & contrarias dogmata uerita
quae omā dns intē ficit nec peccatores tales liberos habere patitur quales et malē desiderium
quens cuiusq: pranis dogmatib. & inquis cogitationib. punit. unde et in illa die peribit omis
cogit. ℣ Da dne. quid dabis eis. da uulua sterilē & ubera arentia. Nos quoq; pro
pter ea dectione dedit male utamur & inē tractio qua habeo data sē uer tamur expedit ut
auferatur a nobis. de nq: cū nobis lingua data sit ad dm̄ laudandū & q: bonas loquen
da si quis ea abutatur in blas phemiā contra hunc psalmista dep̄catur murmuratam labia
dolosa q̄ locunt̄ aduersus iustū iniquitate. & alibi. Disperdat dns uniuersa labia dolosa
q̄ igitur ephraim gloriabat̄ in utero & in conceptu & partu & in populorū multitudine
p̄quia elatus in superbia timebat ei potius debere & humiliari & dō gratias agere quod
multiplicauerat loquitur p̄ phetā ad dm̄ dicens da dne. sibi q: ipse respondet quid
dabo eis. & statim subiungendo ait da eis uulua sterilē
& ubera arentia. per sterilitatem habeam causas superbie. & inquo gloriari solent. inge

Zeus 254

Gen ub. 254

triturā; consuendo hic̄ re pmissiones tangit. ubi uitulę ut ueteris animal
frugeste reconsuer̄. Cui aũ grauissimo labore fatigant solent̄ pcire ab area.
Ter̄um aũt diligentes areā cooptt fruges in ea comedant. un de ñalliga bis
os bou trituranti; Sponte ad areā redeunt. Iguꝫ Ephraim similis ꝫ uacce ut
uitulę qui ad discit areā mitter re & ñ solũ discat. uerũ nimia consuetu
dine. cepit amare qđ doctaꝫ licet triturano laborē inferat. sic &
populus israeliticus licet frequenter afflig̃etur & multa aduersa
pateret̄ ꝑ ydolatriam tamen uoluntates suas & inglumē uenturis
sequi deiderans. ultro ad idola reuer tebaꝫ. Moraliter. hoc possumus
refer re ad illos. qui ex sęculari habitu ad monasticā conuertuntur
religionē & sponte adeo er cendū terrenū laborē rediunt. Cum quedu
tina afflictione caloris frigoris fatigentur uoluntarie tm hęc omā ꝑferē
ante fuerant exper. T Crego transiui sup pulchritudinē colli eius ꝫ ad-sup
er. quia ro sa ceruicē iugi ñ recipit confringā Transitus aũt maxime qu
dedo dr sęp plagas & aduersa significat. Deniq; & exterminator ꝑ aegri pti
sisse memoratur. Et ꝫ sensus. quia ephraim non ualet legis iugū recipere ego
siui sup pulchritudinē colli eius & tum teste ruicē rorosi ugo imposito edomui. u
subdetur. Ascendā sup ephraim; id conteram illū ut discat extentos auaccas
Lasciuientis labore qđ ñ ualet. Uel iugū possumus intellegere dominationē
mui gentiū quā ꝑmittit sępius remouere a collo eius uel sic adeo reduca
T Arabit iudas confringet̄ sibi israhel et iacob ꝫ iuda duas tribus accepe q cū uidis
set captiuari ab hostibus coeperit excolere cor dasua & semet ipsos qđ co ua
cultura ꝑ iacobitico sanctē quinque. x. tribus sunt relictę atque ut cultui religio
nis euocarę ab idolis. omī durritia cor dis coeperit fructus facere bonorū operū
Deq; ihesaia scriptū est q̃ misit eis ezechias libros & adduxerit illos ad uerā
lē ut uiui adorarent dñm in templo eius penitentia agentes ꝑ cultu idolorū Secun

Gen 254

Gent UB. 254

uerum qt curare eos uelle · idmundare ab idolis suis sinsum eius ad ā
n ha meos · id in affectu dilectionis quo ad ā dilexit · quasi cum eis semper
a et illos satiare noluit et mundos reddere · Unde et sub dic · sinunculis
s caruaris · et in summo affectu dilectionis · Unde et in alia translatione
abetur · Infunniculis hominū trahā eos · uis sensus · Cacaruae quadri
eū et astrinxi mihi abtrahā · isaac et ceteros scos coniungā mihi et ipsos · Et ero
is quasi exultans iugū sup maxillas eorum · id auferā abeis iugū legis · et non
ertam sed in grauissimū pondus et suauē · Quis est iste idolū · et qui mola
erit molahe · morte moriatur · Quae in misericordia potius uoloquā undic
ā · iugū legis sub leua bo · ne pondere illius succumbam · et iugū capturam sai
apiantur et dominatio eius cuncta rū per circuitū natiōnū auferā abeis · Et declina
nadeū ut uescerentur · id dedi eis escam mana inde serro ut pascerentur · Quo deū
declinauadeum uā · intellegendum declinare fecia deū cibos · Possum & hec uer
ba aduentū dominice passionis incarnationis referre · Inanū inquit dilexi
eos & tam clemens pastor fuit ut morbi dam ouem humeris meis ipse portare ·
ipsi uero · ignorauerunt qt mea illos passio curare · & quia amator sum
omniū hominū · traherem illos · ad credendū uinculis caritatis · iuxta
illud · Nemo uenit ad patrem nisi per me · & arbitratus sum iugū meū leue
et egrauissimū · & declinauia deos · deserens regna celorū ut cū eis uer
sarer assumto forma hominis · dediq: escam cor poris mei · Et non
reuertet inter rā egypti populus ist · sub manaem rege de tribuū
quo lux fugere in aegypti · a facie senna cherib au silium flagitans ·
contra quē hec loquitur dns dicens · Non reuertetur inquit in terrā egypti ·
ipse rex eius
ut sal uū habe ad regē phamonē · Sed alur · capietur · id est in nache rib ·
adephac erit rex eius · qua captus in captiuitate ducetur · et deom nabu
illius ure uotoris · Quare aut in uia pauantur · aperte cū subdit ut ·
Qm̄ noluerunt conuerti ppenitentiā · confitim homine potius quā indo · Et
gladius in cauernibus eius et consumet electos eius · Iudequia mi pondus
miseria rū · ut non magnit possessiones aeternas adipiscantur · Et mordi as
cuncta eos hostis uorabit · Et cepremetur gladius in cauernis eius · ut
ficet · Et consumet electos eius principes subdole · ac robustos et fortes ut

Zent 254

finem conclusas. qua hereticoꝝ doctrina quasi decę lapsa ꝙ ex cathedra pontē
ecclę. quę uis magna ꝙ cęlestia uideantur ꝓmittere. Ipsi uero
fugerę recedentes a dño. nec ꝓ poenitentiam redire uolentes. licet eos
hortetur dns ad penitentiam ꝙ dicat reuertamini filii reuertentes.
ꝙ sanabo contritiones uras. Horū diuitię. hoc est. scientię gloriatio
diripietur. ꝙ ad nihilum redigetur. Dissipata est. fusa ꝙ dilacera
ta. Sub figura mulieris dissipatę ꝙ dilaceratę. describitur qualis
fuerit nini ue tempr captiuitatis. Tabescens corde dissoluit genu.
ꝙ pteroris magnitudine faciei coꝝ pallore deformes olle cū lustę
similitudinē uidebantur habere. Quae oīa licet uetustate tem
inminuerint adimplenda. quando a nabuchodonosor capta est tam
in futuro iudicio sup impios uentura credantur. Ubi. habitaculū
leonum. ꝙ pascua catulorū leonū. ꝙ cē. Habitaculum leonum pupuen
dicit. quandā aulā regiā. ꝙ in qua leones id potentissimi ꝙ crudelissimi
morari fuerant. Ad quā ibat leo. rex babylonis nabuchodonosor. ꝙ catu
li leonis subregulus eius. ꝙ non fuit qui resisteret. Leo cepit suffici
enter catulos suos id nabuchodonosor uictor cuncta ure possedit.
Necabat leenis suis. id urbibus suis ꝫ certe uxoribus captiuas in
seruitutem tradidit. Et adimpleuit prędā speluncas suas. id cuncta
est ꝫ castella sua siue serinia. auro argento oīq. pciosa suppel
lectili compleuit. Iuxta tropologiam. Cum ninue uastata fu
erit. hoc ē. cum mundus quum maligno positus est. pertransierit. dicent
sci exultantes. Ubi est habitaculum leonum. id demonum. ꝙ ubi
pascua catulorum maligꝝnorum spirituum. qui rugientes uorare
me querant ad ōs escā sibi. Atquam minuen uit leo diabolus. ꝙ catulus

Gmd UB. 254

Agent 254

Gen 4B. 254

nam prophetā tradunt hebreī filium eē · Sareptenę uiduę · quem
mortuum suscitauit helias · quē cum matri reddidisset · adorauit
lia · dixit · Nunc iste cognouī qm̄ uir dei es · & uerbum dn̄i in ore
o uerum ē · Et ob hanc causam uocatū filium amadathi · Amada
n int̄p̄tatur ueritas · & ex eo qd helias uerum dixit · uocatus ē filius
eritatis · Cuius sepulchrū dicunt eē · in geth · q̄ ē · moffer · alii dicūt
um q̄ iudda ut dicit spūs · & natum & condītum · Meminit huius pphe
e liber tobi · ubi moriturus pat̄ filio loquebatur · Propeē interitus
aneuę · ninenitum excidio uerbum dī · Primo enim ad p̄dicationem
nę intelligimus nimirum conuersos · paenitentiam egisse · & a dno
niam consecutos · Postea uero ad mala prisca · relapsos · uxta q̄d p̄
ictum fuerat fuisse subuersos · regnante apud hebreos ozia · apud
edos · a. r. r. age · Et factum ē uerbum dn̄i ad ionā filium amadathi ·
icens · Surge uade ad ninuen ciuitatem magnā · & p̄dica in ea · q
scendit malitia eius coram me · Quid dicit ascendit malitia eius · et sedm
xx · clamor malitiæ eius coram me · ostenditur quam pudenter &
ne ullare uerentia · tam ore peccabant · Tale ē q̄d de sodomitis dr̄
clamor sodomorum & gomorreoꝝ uenit ad me · Peccatum cū uoce ē ·
ccatū occultū · peccatū cū clamore · manifestum & publicū · Mis
ceri ionas qui nō grauatur eloquia · xp̄m siḡf · simplicē · & mansuetū · su
per quē spūs sc̄s columba apparuit · Jonas enim int̄p̄tatur dolens · q̄ dolum
nīs uel nerū · & fleuit super ierusalē · Quid enim xp̄m desig
nat hp̄sodīs in euāḡlio refertur dicens · Sicut fuit ionas in uentre ceti
ribus diebus · & tribus noctibus · ita erit filius hominis in corde terę tribus
ebus · & t. b. n. Ipse ē filius amadathi · ut dīs quasi ueritas est · Mit

Rent 254

Gen 4B 254

ā mittuntur intenebras exteriores. ā Ideo eo ipsi quoque dr̄ uestur
gium ā recedant. quia corrupti sunt putredine pessima. id longa
peccandi consuetudine ā corruptione animę ā corporis. ¶ Vtinam non
esset ur habens spm. ā m dacium potius loquerer. fallabo tibi unum
ā mebrietatem. ā erit sup quem fallatur populus iste, O populeum
duce adquos reprmissiones facte sunt. ā e quibus sadm carnē ppe na
tus ē. Nonne puteus uolentē loq. aut sponte mea hec uobis mala
p̄dicere. Vtanā non eem ur habens spm sām sed potius demoniacos pu
loquerer. ā nē pseudopphozas reputarer. ā nonnulli uera quędam.
ā nuenirent mala q̄ p̄nuncio. Sed q̄ pphetas um ā spūs cō loquar
fallabo tibi unum uequasi uino meracissimo inebrieris sermonib;
mois ā corruas. Meaut fallantes lis capiet populus iste quas pphe
tias mea. ā uolui nolui habuisti tanere q̄ dico. Sed ne putetis me
tantum aduersa pphetare. nunciabo uobis ā pspera. introducat
ergo ipsū dm̄ loquentem. ā bona promittentem. ¶ Congregans
congregabo iacob. ā rta. Venā inquit pme, ut sas cat deum ni
ne ā congregabo iacob. hoc ē. credentes eyuderis colligā ad fidē
meā. Siue alio sensu. Quia multi in humilitate carnis noluerat
credere. uenit uenerationem sēti immaiestate. ¶ Et ē fallabo
tibi. id ē p̄nabo unum spūs sēi unum dnum sermonis. quo apte dicti pon
tifices inhebraeum sunt. ā de quo ppsalmus ē dr̄. Portasti nos uno
ō punctorum. ¶ Tunc totum congregabo iacob. ā in unū conducā
reliquias israhel, hoc ē credentes ex uniuerso que populo. ā pariter. in
unum quos ego ad ne copulabo. ¶ Tumultum abundantur armenti ho
minum, id ē ne offendar. de quibus cum tot gregibus e
dixerat. Tumultu abundant. id ut ea fera abundent. bonum pas

Gent 254

Clemens dns petrus terram anathemate hoc ē aeternę maledictionis
alienatione. quia dicit rursus est. hs quia dns in terram er. discedite a me male
dicti in ignem aeternum. Iohannes celum secum anathemate percussu
rum. i. eos qui ae est em hm conuersionem. s. terrain. i. terrena sapientes
et terrenis operibus inmanes. Huc de helia dicimus secundo ad ter est. quanq
multos ē. Nam plures. qui credunt eum ad lucem ueraum uenturum et resti
turum omia. ae mortis del eum p̄ soluturum: Ceterum dns interrogat
de aduentu helie ab apis. respondit. Helias iam uenit et non cognouer
ū. s. fecerunt in eum quęcumq; uoluerunt. Iohannem in helia. uolens
intelligi. Unde et subsecutus adiungit. Simul et recipere. tohs ip
se est helias quine[illegible] tu rus rus est [illegible]
omnia sunt bona sunt quattuor. [illegible] iohel Iam [illegible]

Osee. iohel. amos. abdias. ionas. miche. naum.
abbacuc. sophonias. aggeus. zacharias.
Osee [illegible] malachias.

omnia uincit amor [illegible]

Gent UB. 254

Gent UB

Ms. 254

fol. 171r

uiae dñi ita dicit. Generatio uipera rũ quis uobis ostendit fugere a ira uentura? Fa
cite ergo fructũ dignum pẽnitentię. Alter autem pẽnitentiae causas hoc prota ista uita quam
carne mortali degimus ꝑ pęcua supplicationis humilitate subeundae. Primo quia
nemo uitã ęternã incorruptibilẽ immortalemq; desiderat nisi eum utę huius
temporalis corruptibilis mortalisq; pẽniteat. Monemur sic quisq; in uitã nouã ꝑ sci
ficationẽ baptismi nascitur utquẽ animo dñi ibi deponit omã peccata praeterita ita
& ciã statim mortalitatẽ ipsã carnis corruptionemq; deponat. Quod si non ita est
restat ut illud quod scriptũ ẽ quod & ciã quisq; in se sentit ad huc corpus quod cor
rumpit ad grauat animã & deprimat terrena inhabitatio sensũ multa cogitantẽ
Quo dum in illa beatitudine qua non erit cũ absorbebit mors uniuersa uitã quis
dubitat ulla qua cũq; temporali felicitate uersem pẽnitere tamen nos debere huius
utę ut ad illã incorruptionẽ tota auiditate curramus. In de ẽ enim quod & ciã apti
ait. Quamdiu sumus in corpore peregrinamur a dño. per fidem enim ambulam
non ꝑ speciem. Quis ergo festinat atq; optat ad patriã remeare & illã speciem
quae ẽ faciem ad faciem contemplari. Nisi quẽ peregrinationis suę pẽnitue
rit. ex quo dolore pẽnitemus & ciam uox illa miserabilis erũpit & sonat. heu me
quoniã peregrinatio mea longin qua facta ẽ & ne putes nondum fidelem ista
loqui. in de sequit. In habitauit cũ habitantib; culis cedar. cum his qui odera
pacẽ eram pacificus cum loquebar eis expugnabant me ual de. non solum ho
minus fidelis sed & ciam euangelistę firmissimi hęc uerba fuit. nam unde ẽ & ciam illud eius dem apostoli. Scimus enim quia & si terrena nostra do
mus habitationis resoluatur. ędificationem habemus ex dõ domum non
manufactam ętternam in celis. & enim in hoc ingemiscimus habitaculum

et martiris for
tissimi

Gent UB
Ms. 292
fol. 33r

.pdim xpm dnm nrm Tressunt aute actiones penitentie quasi meam
.ure eruditio recognoscat Sunt enim usitate in ecclā. & diligēt adtenden
.tibus note Una est quae nouum hominē parturit Donec p baptismu sālua
.reomnia p teritq; fiat obliuio peccatoq; ut tam qua puero nato dolores
.transeant. quib. uisceraq; urgebant ad partū. ut ri fatū lētia consequatur
Omis eni quia sui uoluntatis arbiter constituē ad accedit ad sacramta fi
.dei um nisi cū penitear ute ueteris. p quam non potest inchoare Abhac
.paenitentia cū baptizant soli parulī immunes sunt p quos dū eni ua possunt
.libero arbitrio Quib; tam ad consecrationē remissionēq; originalis peccati
Pro defectoq; fidei aquib; offerunt. ut quascūq. maculas delictoq; p alios ex
.quibus nati sunt contraxerunt dlioq; etiam interrogatione & respon
.sione purgentur Uerissime quippe in psalmis plangit Ecce eni in imi
.quitate conceptus sū. & in peccatis mater mea me ut ego alui Ite scripti
.tam ē p nō ē mundus in conspectu di. nec infans cui us unius diei ut sup
.terra Excepti ergo talib; de quoru ordine & merito. In futura illa quae p
.mittit. sortes q; uelle amplius quere hominu modulum excedit. pieta
.te credit eis p dē ad spiritale salutē. q̄ ecclesiastice auctoritatis porro tu
.orbem terrarum. tam fi, mo robore custoditur Ceteroq; hominū nullus
.transit ad xpm ut capiat ee q̄d non erat nisi cū penitear fuisse q̄d erat
Hanc primā penitentia p cipit iudeis dicente apto petro Paenitentiam
.agite & bapti et unusquisq; urm in nomine dni nri ihu xpi Talis ab ipso
.dno imperabat cum diceret Penitentia agite adppinquabit enim regnū
.celoq; Dehac etiam Iohannes baptista plen sc̄o spu. p aursor & preparator

Gent UB. 292, f. 33v

Gent UB
Ms. 292
fol. 33v

Gustate inquit & uidete qm̃ suauis ē. dñs; Timendus ē. sed plus amandus ē;
Homo ē. dr̃ē; homo & dr̃ē. unus xp̃c; homo & dr̃ ē. Quomodo unus homo
anima & corpus; non aut dr̃ & homo. duę psonę in xp̃o; Duae ſ quidē sub
stantiae dr̃ & homo. sed una psona utrarumq; tas maneat. non accedente ho
mine quarūtas fiat; Quomodo g̃ fieri potē ut uenī ñ miserear dr̃. pp̃ quos
homo factus ē dr̃. Multū est qd fec̃. mirabilius est qd fecit quā qd p̃misit; Exeo qd
fecit. debem credere qd p̃misit, Hoc enī qd fecit. nec credere em̃ nisi uidere mus;
Vbi uidem. In populis credendum; in multitudine ad eum adducta. quia impleta
est qd p̃missum est abrahae; Exhis quę uidem. credim quę ñ uidemus, Unus
homo fuit abraham. & dictū ē illi; In semine tuo benedicentur omes gentes;
Si ad se attenderet qd crederet. Unus homo erat. & iam senex erat. & uxorem
sterilem habebat. & aetate iam transgressa ut conciperē posset. ea ā sterilis ñ fuisse.
Non erat pr̃sus unde aliquid sperē; Sed p̃mittentē attendebat. & credebat qd ñ uide
bat. Nec illeq̃ credidit nec uidem; Ergo ex his quę uidem. debem credere quę ñ ui
dem, Genuit isaac. non uidem; Esau genuit iacob. & hoc non uidim; Iacob genu
it duodecim filios. & ipsos ñ uidim; Duodecim filii ei genuer̃ populū israel. magnū
populū uidemus, Iam coepit dicere quae uidem; De populo isrl natus ē. uirgo
maria. & peperit xp̃o; Nec in xp̃o benedicunt omes gentes; Quid uidemus. quid cer
timus. quid aperimus. Desiderate meū firmitatē scīm. qui congregati estis exgen
tib; in hoc esto; Impleuit dr̃ p̃missum suum. de semine abrahae, Quomodo ergo ñ
dabit nob quę p̃missa sua. quos fecit ex semine abrahae. Hoc enī dicit apls; Si uos
xp̃i. apti uerba sunt ergo abrahae semen estis; Magnū aliquid cepim esse ne
mo se contemptim; Nihil sum. sed aliquid sum; Dixim dño. meo tu

Gent UB. 292.

Gent UB
Ms. 292
fol. 65r

Est quidam pauper. manus tuas querit. est quidam inops. fructum tuum
querit. Quid uero multa ait. nisi quod necessitate sua pau. est manus tua
quaerens; Est autem alius inops. qui dicit. quasi nihil habenti. omnia pos
sidenti. non quasi necessitati suae multa satisfieri de dato tuo. Sed iam in
arbore dominica quae plantauit rigauit fructu quaerit. Audi ipsum
de quibusdam dicentem. ea de talibus loquebatur. ne quia quero datur. s
requiro fructu. Non est sollicitus de his quae in domo sunt uir eius. cum
alicubi demoratur. Non est sollicitus quae in domo sunt eius. quia nouit
dns qui sunt eius. Quomodo sit sollicitus. quando quos p̄ defraudant. ipsos
uocauit. et quos uocauit. ipsos iustificauit. quos iustificauit. ipsos et
glorificauit. Sed fidit nobis. quis contra nos. Non est sollicitus uir ei
nouit suos. nouerunt eum sui. cum alicubi demoratur. ubi demoratur.
nisi unde uenturus est. Demoratur ibi. quasi tardat ibi. Multi enim
iam desiderant aduentum eius. et desiderium eorum differtur. Multi
autem ad suam impietatem tarditatem illius abutuntur. et dicit malus
seruus. tardat dns meus. et incipit percutere conseruos suos. et inebriari
cum malis. Uenit dns. die qua non sperat. et hora qua ignorat. et diuidet eum
Ministrorum enim et p̄positorum corpus eius. quod dat intempore conser
uis cibaria. Diuidet inquit eum. habet bonos et malos. et separat bo
nos a malis. et partem eius cum hypocritis ponet. non totum ministro
quia ibi sunt. et desiderantes aduentum dni. Sumet ibi et ex illo numero.
de quo dr. Beatus seruus ille. quem cum uenerit dns eius inuenerit ita
facientem; Ergo uenit & diuidet eum Nunc interim demoratur

h. donec impleatur numerus membrorum mutorum huius.

Gent UB. 292, f. 89v

Gent UB
Ms. 292
fol. 89v

cf.
Aug. spr. est inquirenda
Rabbocapice & Abbaczā
quam radice cetera

menta omnib; spinis inigne mittendis fructus nectuntur. Gaudium pax. longanimitas. benignitas. bonitas. fides. mansuetudo. continentia; Unde iste bonus pulcher quapendet acaritate; Multe filie fecerunt potentiam. tuaūt superasti et supposuisti oēs; Quia si caritatem non habeo. factus sum eramentū sonans. & cymbalum tinniens; Nihil sum. nihil mihi pdest; falsę ergo sunt gratię. & uane species mulieris; Mulier enī sapiens benedicit; Ista quęquesiuit quid intellegere & quem intellectum custodiuit ista sapiens ista benedicit non illa falsa species non illa uana gratia. sapiens mulier benedicē; Timorem autem dnī ipsa conlaudat: ipsa quę benedicet conlaudet aliquid; Unde benedicet quia sapiens est; Quid conlaudet amorem dnī quo ductae sunt ad sapientiam; Initium sapientię timor dnī. amorem autē dnī ipsa conlaudet laboriosa tot laudib; inter tot scandala patiens. puida adexpectandum. fortis adtolerandum constans. adpseuerandum; Laborib; finitis date illi defructib; manuum suarum; Quid date uenite benedicti patris mei: Date illi defructib; manuum eius; Quid date capite regnum quod uob paratū est a borgine mundi; Ecce quid date defructib; manuum eius ejurium enī & dedistis manducare; Date illi defructib; manuum eius; Et quod illi deinde negotium erit finitis laboribus; & laudet inportis uir eius; Ipse erit portus laborum nrōrum uidere dnm & laudare dm. Non ibi dicet surge labora uestri seruos. uestri & ipsam ornare purpura da escas famulis. Attende ne lucerna extinguat sollicita esto. surge de nocte; aperi pauperi manum

Gent UB. 292, f. 94v

Gent UB
Ms. 292
fol. 94v

cf. Ben. Cat 9c. 670
fol 24r

liber sci maximi epi

VMTE INTVEOR BEATE DE METRI
frequent insistente mihi er omnia
me cum uchementia exigente decorde
conpunctione sermone. Admiror ual
de. & beata udico. sincere mentis tue atq. animi puritate;
Neq. enī possibile e cuiqua inhuuisce modi sermonis uenire
desideriu. nisi prius semetipsu purgauer animis. atq. om
nib. secularib; curis superiorr sese celsiorq. constituer
Cuius reundiu haut difficulter assumitur. inde pcipu
e quod siquos forte amor horu exigua salu exparte conti
gerit. tanta mentis repente efficit commutatio. ut confesti
terrena relinquere. atq. ad celu pperare contendant.
& uelut molestissimis quib. da uinculis. seli sedulo curis
animare resoluentes. uolatu celeri ad ppa care duce sin int.
& ad cognata recurrere. sed hoc alius forasse raro accidit
Tu aut o uenerab le caput. certue indesinens hoc ugne
succen di. Cestant enī dehis diurna studiatua: noc
tes q. pugiles. lacrimaru fontes. er amor quieti silentiu.
cuius desideriu n solu ugit pmanc in animis tuis. sed

Gent UB. 294, f. 1v

Ghent UB

Ms. ~~3~~ 294

fol. 1v

ra ubiq; dissipent. & congregant de omni orbe terrarū eos qui tra-
dendi sunt gehenne ac supplicijs ignis tradendi. Ponamus & ea
& illud ante oculos. quanti doloris & excludi & precipitari regno celorū.
Quod utrumlibet uidet ipsa grauitate gehenna. Nam & si ille ignis
nō arderet &. & immortalis illa pena non esset & parata. hoc solū quod a
lieni efficimur expo. & excludimur a boni sempiterni. nonne omni pena
cruciabilius duceret &. Quod sin sufficiunt hec ad regendas
animas & mutandas ad spē. illud saltē ad memoriā reuocem exē
plū. qd de uirginib; refert. quæ exclusæ sunt a thalamo sponsi
ppter olei defectū. Ponam nos me & ipsos in illis quæ excludunt. &
unde dolor. quæ pena sit. sic oremus posse & ea nos eadē pati. cū
neglegim. Estne aliquis tā lapideus. q̄ hoc exēplo non moueat. & cū
meat nō similia incurrat. Posse quidē sermone plura dice
re. sed quia obediemus magis quā nos aliquid causā hec a nob
dicta sunt. & ea ultra quā debuim⁹ cuagati sum⁹. Bonæ enim no
ui. quia siquis cōpunctione regrit. hanc uere & integrā a pte
haberi nō ne &. & aut melius doceri & ea si sileas. Sufficit
eni ad compunctionē cordis. uidere te & intelligi crucifixā
uitā tuā. Itaq; melius docebo de compunctione cordis. si nunc
q̄dē iuuentib; habitaculū uitiis ostendā. & cōsa dudenda
te mutā. Sū depositis quærit. sufficit eis si tua gesta cog
noscant. Ppter qd obsecro te. red de mihi obediētiæ uicē oratio
nes tuas. uitā loqm̄ cōpunctione cordis. qua pariam. Non
docere & n facere. n solū lucri nihil. sed & dānū plurimū confert.

Gent UB. 294

Gent UB
Ms. 294
fol. 18r

genis ocellu salue aspectuq; dispgr munistrantiu famulari. ita
ergo in anima quæ pciosissimu istud unguentu. compunctio
ne dico cordis componere aseruare desiderat. omnes corporis
sui sensus adsentes ipsa congregat. segnitieq; ipsoru a negle
gentia deturbans tota solicitudine ungulare. & in hoc tamu
qđ ppositu cogat intendere. Denuq; si quando acciderit ut adsi
met ipsum conuersa deliberet. Aliquid agere eoq; quæ placita sunt
do id quæ p funda prius & intenta satis cogitatione ptractare.
Neq; dicente sibi aliquid audeat. sed ne occurrentes quidem
& in oculis flumes uideat. non quia caruerit aut oculoq; usu.
aut auriu auditu. sed qm in secretis agens anima. & in diuini
oribus occupata. nunciis non recipit sensuu & corporalium
ministroq;. Et quid dico qđ in his anima posita clamantem non
audiat. aut non uideat transeuntem. cum sæpe & cum pulsantes.
sex trahentes omnino non senserit. Quod intelligi uniquæ datur.
ee hanc animę uirtutem ut toto affectu desideria sua extendat
ad celum. degerisse obliuiscatur interris. atq; inter homines
conuersari. & cum stratu habat aliquis cor pus. & ia sippellat;
Talis erat beatus paulus. Quantu absenserat abhis inter quos
conuersari uidebatur inurbibus. quantu mortuis corpo
ribus nos uidemur absentes. cum dicit. mihi mundus crucifixus e.
& ego mundo. Et mortua mihi uidetur insemetipsum corpo
ralium sensuu efficatia prestari. immo non solum hoc. sed &
duplicare insemetipso istamutata dicam insensibilitatem.

Gent UB. 294

Genf UB
Ms ~~30~~ 294
fol. 20r

abangelis· gtia & honore coronasti eu· cui ō operis uoz merituz q·
ostendit confidentia ñ habenda dicit, quis ego sū dñe mi· dñe
& quis ē dom̄ patris mei q mi dilexisti me usq· in hūc· & ñ sunt
pmchi lo habita hęc in conspectu tuo dñe· & locutus es̄ p domo
ser uitui in lōgitudine· ℣ hęc aut lex hominis· dñe mi dñe adhuc·
& quid adici & dd a dhuc loqui ad te· sed & maioz memoria
facit & semetipsū quasi longe ab eoz aut tute constituit cū dixis
se· inter penuri patres nri· de semetipso in posteriorib⁹ dicit·
f goaut sū uer mis & ñ homo; de futuris aut quasi incertus
& trepidus hoc modo semetipsū suscitat & dicit· Inlumi
na oculos meos ne ūquā obdormiā in morte; Inculsat aut
semetipsū sup multitudine peccatoz hoc modo· & ppici
a beris peccatom ea multitudine mi; Vobis ergo maioribus·
ista sufficiunt; Nobis aut cūhis adhibenda sunt & cūalia
medicamenta fortiora· & quę possint destruere quidē
alīrogantiā· inserere ūdolore cordis & animi męroꝝ· Recor
dande nāq· sunt nobis multitudines peccatoz; Recor dandę
nāq· conscien cię macule quę uniq· cūstimulare nosce rint·
ne qua qua elationi aut adrogantię locū relinquent; Ppt qđ
rogo & deprecor pillā ipsā qua p unctiue meruto adquisiti
fiduciā a pudd̄m· porrigas nobis manu· sepius unt pelles
ad dnm̄ p nobis· ut possimus lugere nosmetipsos· & peccatoz
nroz pondus resoluere multitudine lacrimaru; Ttia post
hęc· nonemi flendū ē & nihil agendū· adphendere aliqua

Gent UB. 294

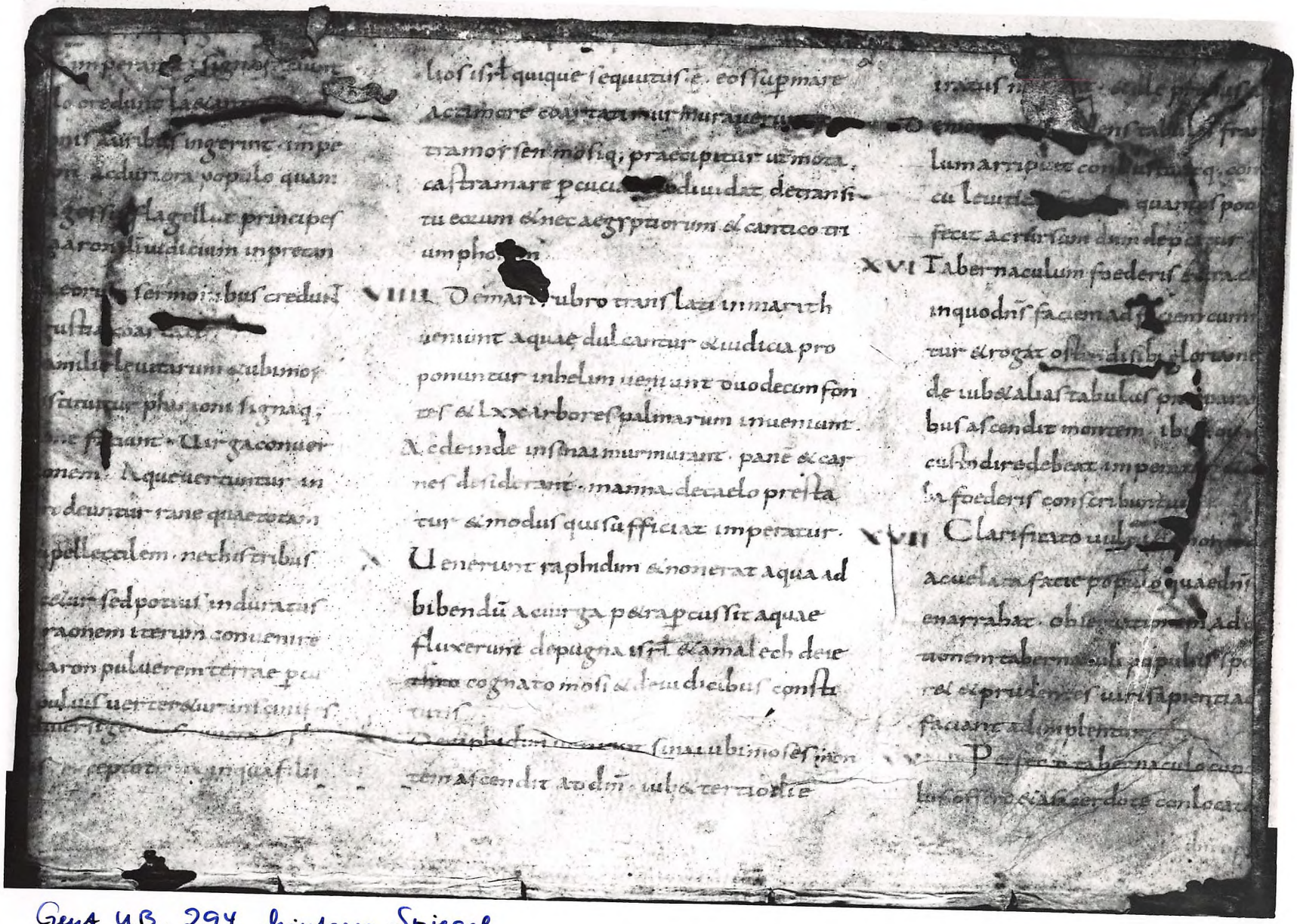
Gent UB

Ms. 294

fol. 29r

p̄ penitentiam · Siceñ poteris & ip̄sa animę tę̄ con
fusionē cutere uerecundiā · Neultra hęc p̄quib;
confitetur uicarrat · Nā con dep̄nare seme
ipsum · & peccatorē dicere cō mune hoce
omniū penitentię infideliū · Denīq· multi
descen aquo queuri & p̄cipue mulieres in
pudicę peccatores semetipsos appellant · sedñ
eo p̄spectu hoc dicunt quo cupiunt eñdari ·
ideo nonē ista dicenda confessio · Non eñ excor
de compuncto · nec in amarrtudine lacrimarī
tali ap̄fetęrent · nec eo affectu qua si oderunt
eaquę accusant · nec ultra ñ dicā agere hęc sed
ne audire quidē uelint · sed tantū res inser mone
ē · & ser mone summus labus nonē intimo cordis
dolore p̄ducto · ut aut inter dū & iā p̄hōs
ip̄laudari expectent quasi quinihil fallant ·
si licet contra semetipsos tamen uera p̄nuntient ·
Quasi uero graue apud homines appareat pec
catū quod ab eo p̄fret quid admisit · cū & abalio
arguitur · sed istud fatuum hiquum ulta desperā
tione & iā sensu carent · nec hominū iā uerent
notā · sed cū fiducia quadā quasi aliena ita
p̄pria enumant mala · Ut autē nihil horum
facere uolo · neq· ex desperatione adconfitendū

Gent UB
Hs 294
fol. 76r



Gent UB. 294, hinterer Spiegel

Gent UB.
Ms. 294
hinteren Spiegel

Gen 4B. 301

non sequitur ut postea conuenirent / sed scriptura quod factū
non sit ostendit ; Ioseph aut uir eius cū esset & iustus & nollet eā
traducere uoluit occulte dimittere eam · Siquis fornicariae
conungitur unum corpus efficitur ; Et in lege preceptum est
non solum reos sed & conscios criminum obnoxios esse peccati
Quomodo ioseph cum crimen uxoris scribitur . Sed hoc testimoniū
mariae est quod ioseph sciens illius castitatem et admirans quod
euenerat . Celat silentio cuius misterium nesciebat ;
Ioseph fili dauid noli timere accipere mariā uxorē tuā ; Iam & supra
diximus sponsas uxores appellari · quod plenius liber aduersus
heluidium doc & & blandiendis affectu ei per somniū angelus
loquitur . ut iustitiā silentii comprobaret ; Simul q: notandum
quod ioseph filius esse dicatur dauid ut maria quoq: de dauid stirpe
monstretur ; & uocabis nomen eius ihm̄ ipse enim saluum faciet
populum suum ; ihr̄ hebreo sermone saluator dicitur · & hr̄
mologiam ergo nominis eius euuangelista significauit dicens
Uocabis nomen eius saluatorē qui ipse saluū faciet populū suū ;
Hoc autē totū factū est ut adimpleretur quod dictum ē a dño
per prophetam dicentem · Ecce uirgo in utero habebit & pariet
Proeo quod euangelista matheus dicit in utero habebit in pro
pheta scriptum est in utero accipiet ; Sed propheta quia fu
tura predixit significauit quid futurum sit · & scribit accipiet
Euuangelista autē · quia non de futuro sed de preterito narrat
historiā mutauit accipiet & posuit habebit ; Quienim habet
ne quaquā accepturus est ; Tale quid & in psalmis legimus
(exemplum)
ascendens in excelsum captiuam duxit captiuitatem acce
pit dona in hominibus ; hoc testimoniū apostolus ponens non
dixit accepit sed dedit ? Quia ibi de futuro significatum est
quod accepturus esset · hic de eo narratur qui iam dederat
quod acceperat ; Accepit coniugem suā & non cognouit eā
donec peperit filiū suū primogenitū ; Ex hoc quidam loco
per uersissime suspicantur & alios filios habuisse mariam
dicentes primogenitū non dici nisi qui habeat & fratres ·

Gent UB
Ms 301
fol. 4r

Gen UB. 301

Rursus poterit aliis causari & dicere · paupertate phibeor tenuita
tem rerum: ubi peccatus esse non possum · & hanc excusationem
(deleatur) cautissimo p̄cepto diluit · ut calicem aquę frigidę toto animo pe
rigamus · frigide inquid aquę non calide · Nec tepide pauperta
ti · penuria ignoru · & ecclesio quererē talequid & aptius ecclesiastice iam
dyamus adgalatas p̄cepta · communicēt qui catechizat in uerbo · et
qui se catechizat in omnibus bonis · & discipulos admonitor ad
refrigerio cohortatur · Qui apocrat quibus & opendere pauper
tatem · & p̄ceptum exdudere · pro ut quia illepro conuiuij hominem
tem sol ut questionem ducens · Nolite errare dī non irridetur · Quę
enim seminauerit homo hęc & metet · Et ē sensus frustra causaris in
opia · cum alium habeat conscientia · Neposit fallere cohortan
tem · sed sacro quodquantū cum quę seminauerit tantū & messu
rus sis · Amen ·

EXPLICIT LIBER PRIMUS DO
GRATIAS · AMEN ··

fiat fiat dñe cor meum et corpus meum immacula
tū ut non confundar ·

Gent UB

Ms. 301

fol. 27r

Gent UB. 301

uo lucrer & comederunt ea · alia ceciderunt in petrosa ubi non habebat terram multam · & statim exorta · hanc parabolam adconprobandam heresim suam ualentinus adsumit · tres uno educens esse naturas · spiritalem animalem · atque terrenam · Cum hec quattuor sint una natura quam alia petrosa · tertia plena spinis · quarta terra bona · Differimus paru per inter pretationem eius cum discipulis suo lenter sedulo audire qd dicitur · Quis habet aures audiendi audiat · prouocamur · adductoru intellegentiam quotiens his sermonibus commouemur · & acceden tes discipuli dixerunt ei · Quere nde quomodo accedamus ad eum discipuli cum his in nauis sedeat · nisi forte intellegi datur · quod dudum cum ipse nauem conscenderit & ibi stanter super inter pretatione para boles esse narratus sit · xcvxxvii · quis habet dabitur ei & abundabit qui autem non habet & quod habet auferetur abeo · Non inequalitate iudicii habenti bus additur · & non habentibus · Id quoque quod habere uidentur auferetur · Sed quod apostolus in xpo habentibus fidem · & iam si quid minus uirtutum habeant conceditur · Iudei autem qui non crediderunt in filium dei · & iam si quid per naturae bonum possident tollitur · neque enim possunt aliquid sapienter intellegere qui caput non habent sapientiae · xcvxxviii · Ideo in parabolis loquor eis qua audentes non uidebunt & audientes non audiunt · Hec dicit loquitur qui stat in litto re & diuiduntur ab illo & sentit fluctuum per strepente non audi unt aliquid dum que dicuntur · Impletur queri pro petia esaie · auditu audietis & non intellegetis & uidentes uidebitis & non uide bitis · hec dicitur his prophetas sunt questa in litore & diuidunt ab illo · non mereantur audire sermonem · accedamus ergo & nos cu discipulis ad illum & rogemus eum disserationem parabole nec cum turbis fructu audiret & oculos habere uideamur · Ingerassatum est enim cor populi huius & auribus grauiter audierunt & oculos suos clauserunt & reliqua · Reddit causas quare uidentes non uideant · & audientes non audiant · qualnec arratum est inquit cor populi huius & auribus suis grauiter audierunt · ac ne forte ar bitremur crassitudinem aurium & grauitatem auditus natu re potius esse non uoluntatis · subiungit cui pam arbitrio · & dicit · Oculos suos clauserunt · ne quando oculis uideant · & auribus audiant

Gent UB
Ms. 301
fol. 36r

quoeum sermo serpit ut cancer & fames audiendi uerbum dei. & commotio uniuersę terrae & auera fide separatio hereticus magis intellegi quicontra ueritatem dimicantes ecclesiae uexationem faciunt. Quodautem dixit hęc omnia huius sunt dolorum melius transfertur parturientium. ut quasi conceptus quidam aduentus antichristi non paruus intellegatur. Tunc tradent uos in tribulationem & occident uos. per apostolos omnium credentium personas signatur. non quo eo tempore apostoli inceperint reperiendi sint. Et quoniam abundabit iniquitas refrigescet caritas multorum. Non omnium negauit fidem. sed multorum. Multa enim uocati pauci autem electi. Nam & hi apostoli & similibus ecclesiis permansurae est caritas. de qua scriptum est. Aquae multae non potuerunt extinguere caritatem. & ipse paulus. quis nos separabit a caritate christi. Tribulatio an angustia. & reliqua. Et praedicabitur euangelium regni uniuerso orbe. in testimonium cunctis gentibus & tunc ueniet consummatio. Signum aduentus domini est in toto orbe. euangelium praedicari. ut nullus sit excusabilis. Quod autem iam completum auctor breuiter nos admonet. Non omnium puto aliquam gentem remansisse quae expers mentis gratiae & aequitatis quam non habuerit praedicatorem. Tamen exclamauit nationibus. opinionem fidei non potest ignorare. Cum ergo uiderimus abhominationem desolationis quae dicta est a daniele propheta stantem in loco sancto qui legit intellegat. Quando ad intellegentiam prouocamur. mysticum monstratur ei quod dictum est. Legimus autem in daniele hoc modo. & in dimidio ebdomadis auferetur sacrificium meum. & libamina & in templo abhominatio desolationum erit. usque ad consummationem temporis. & hoc testimonium quod dominus de daniele sumpsit. Undecima uisione habetur in fine lectionis. & undecima quoque uisione in fine eiusdem lectionis similem habet & testimonium consummationis dabitur super solutudinem. De hoc & apostolus loquitur. quod homo iniquitatis & aduersarius elevandus sit. contra omne quod dicitur deus & cultura[m] (colitur) tra[n]s[ire] audeat stare in templo dei & ostendere quod ipse sit deus. Cuius aduentus secundum operationem satanae destruat eos & addi solutudinem. redigat quos sibi superbe.

Potestatem simpliciter audeant christo accipi aut de imagine caesaris quam pilatus posuit. in templo aut de adriano equestri statua quae in ipso sancto sanctorum locus usque in praesentem diem stetit. Abominatio quoque secundum ueterem scripturam. idolum nuncupatur. & ideo ita additur

& hi testimonia q̄ dñs de daniele sumpsit. Undecima uisione habet in fine lectionis & undecima quoq; uisione in fine eiusdē lectionis similem habet testimoniū

Gent UB

Ms. 301

fol. 74 v

Gent UB. 301

bant quę ereaurrebant merebantur habere obuium dnm resurgentem
& prime audire: hauere utm alecium quę mulieres tm mulieribus sol
uere ur. Jlleaut asesserunt & tenuerunt pedes & adorauerunt eum
Ite accedunt & tenent pedes qa cora uerunt eum & erum illa quęque
rebat uuem cū marus & nes ciebat adhuc di filiū surrexisse mortuo audiuit.
Ne tangas me nundum enim ascendi ad patrem meum. Tunc ait illis hīs noli
timere. & muetem & mino uolnstru mento. hoc semper obseruandum est
Quodquando augustia aliqua apparuerit ursio. primū tima pellitur
ut sic mente placata possint quę dicuntur audiri. Trenunciate fratribus
meis ut eam in galileam ibi me uidebunt. Tus fratribus de quibus & in
alio loco dr. Annuncia bono mentum fratribus meis qui saluantur in aquā
udea conspicuntur. & in gentium multitudine & cū grega cūsenioribus consilio accep
to pecuniam eo prosam dederūt militibus dicentes. Dicite quia discipuli ei nocte uenerūt
& furati sunt eum nobis dormientibus & si hoc audierit ps fuerit apud presidem nos sua debumus se
& securos uos faciemus. custodes im miracula confitentur a diabolo & cū ecclesia uenunt.
Nunciant principibus sacerdotū quę uiderunt quę facta conspexerunt. Illi quę debu
erant conuerti ad penitentiā & ihm quę rere resurgentem pseuerant in mali
cia & pecuniā quę ad ipsis tēpli data fuerat. Uerum in rede principem declaru sic ante
xpi ta argentei uel de lederē producun. Omisignur quis tipe empli & his quae
conferunt ad usus ecclesię. Aburuntur malis rebus quibus suis explean
uoluntatē. Si de milessunt scribarū & sacerdotū redimentum mundi & san
guinem saluatoris. Un deam autem discipuli abierunt in galileam in mon
tem ubi constituerat illis hīs. postresurrectionem ihū in galileę monte conspi
citur ubiq; adoratur. Licent quidam dubitent & dubitatio animi nostri au
geat fidē. Tunc manifestus ostenditur homo & latus lanceam uulnerati &
manus fixe demonstrat clauis. Accedens ihs locutus est eis dicens. Data est mi
omis potestas in celo & in tra. Illi potestas claratē qui paulo ante crucifixus q
sepultus in tumulo q mortuus iacuerat q postea resurrexit in celo sedet & in tra
potestas data. Utique antea regnabat in celo per fidem credentium reg
nat in terris. Euntes ergo docete omis baptizantes eos in nomine patris & fi
lii & spi sci. Primum docentes omis gentes. deinde dedocetas mundanas aqua
Nomen potest fieri ut corpus baptismi recipiat sacramentū nisi animam
si animam non fuerit fides suscepit ueritatem. baptizantur aut in nomine pa
tris & filii & spi sci. Utique cum una sit diuinitas sit una largitio nomiq; diuina

Gent UB

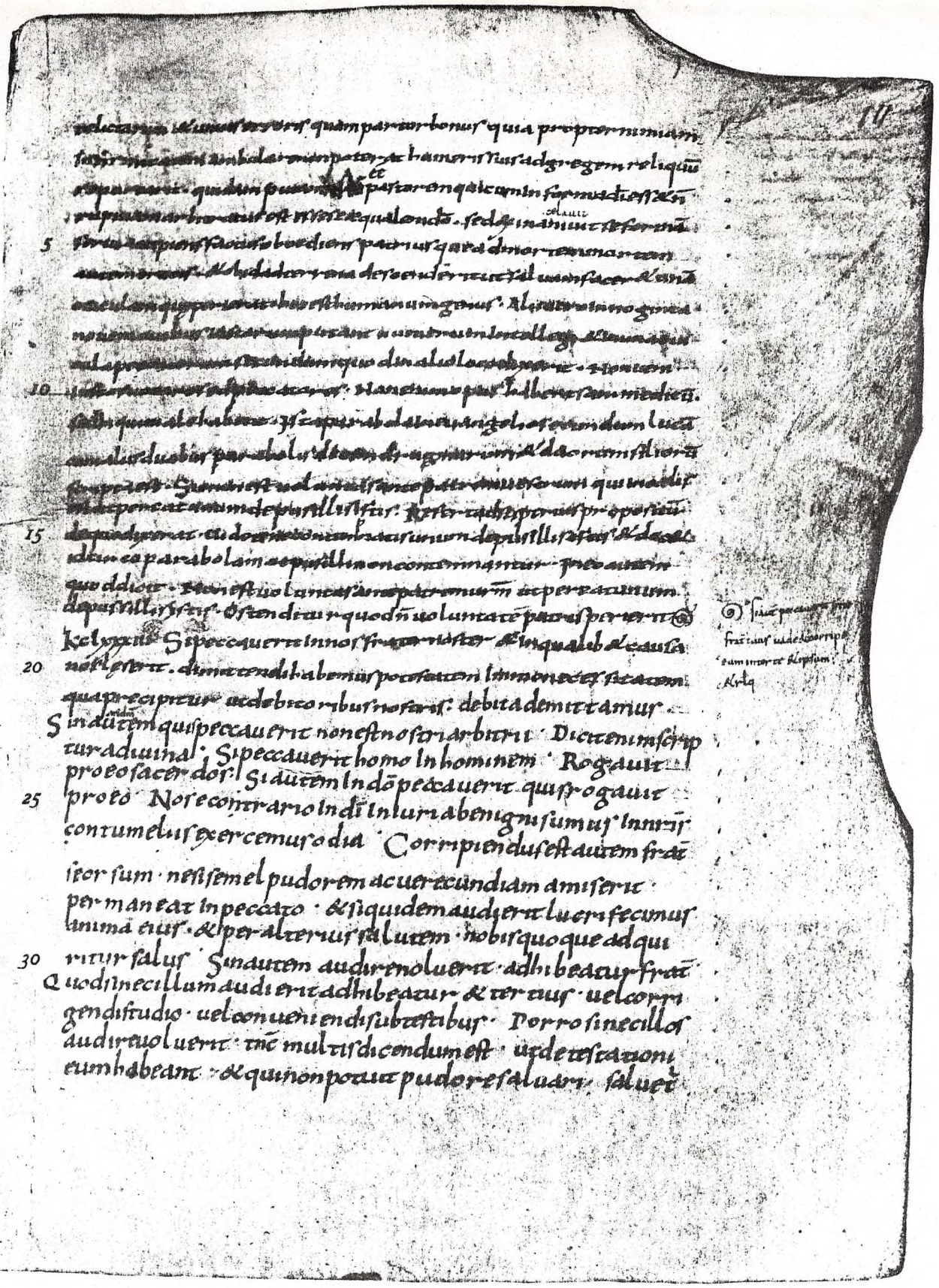
Ms. 301

fol. 91r

a)

Primus scribitur symon cognomento petrus. ad ipsius cognomen
alterius symonis. qui appellatur chananeus. Dauid galileę cana
ubi aquas dns uertit in uinum. Iacobum quoque apellat zebe
dei. quia & ipse sequitur Iacobus alphei. & apostolorum para
luga [illegible] que que consortat. iungit petrum & andre
am. [illegible] frs. notam fraternę carnis quam spa. Iacobū
& Io [illegible] hannē. qui patrem reliquerit et sorores. ue
rum patrem secutus est. Philippū & bartholomeum.
thomam quoque. & matheum publicanum. Ceteri e
uangelistę in consuetudine nominum. primum ponunt
matheū. & postea thomam. nec publicani nomen adiciunt
bunt. Neque quę conuersationis recordantes. singulla
re euangelistam uiderentur. Ipse uero ut sp diximus. &
post thomam ponit. & publicanum apellat. Ubi abun
dauit peccatum. super abundat & gratia. Symon
chananeus. ipse est qui in alio euangelista scribitur
Zelotes. Chana quippe zelus interpretatur. Taddeum.
aptim ecclesiastica tradidit historia. missum ede ssam. ad ab
garum regem. osroene qui a beato euangelista luca. Iudas Iaco
bi dicitur. & alibi apellatur lebbeus quod mē pretentur
cor caulus. Credendum q: est eum fuisse trinominum. sicut
simon petrus & filii zebedei boanerges. & firmitate &
magnitudine fidei nominati sunt. Iudas autem scario
thes uel aulico in quo ortus est uel ex tribu ysachar uocabu
lum sumsit. ut quidam uaticio in condemnationē sui na
tus sit. Ysachar enim. interpretatus est merces. uel signifi
catur pretium. ysachar productus. [illegible]
In uiam gentium ne abieritis. & in ciuitatem samaritanorum
ne intraueritis. sed potius ite ad oues que perdite domus israel.
non est contrarius locus iste. ei precepto quod postea
dicitur. Euntes docete omnes gentes. baptizantes eos
in nomine patris & filii & spūs sci. Quia hoc ante resurrec
tionē. illum post resurrectionē precepisse est. & opor
tebat primum aduentum xpi. nuntiare iudeis. Aleuste

GENT, STADT- UND UNIVERSITÄTSBI
Ms. 301



IOTHEK; Hs. No. 435; a) S. 46; b) S. 111.

Gent UB Ms. 301

Excellentissimus cõm decentia decoratus: Heinrico sublimissimo regi. & huiuscemodi ue-
nerabili archiepõ. & õnib; epis in illis partib; cõmanentib;. Et crus xpi muneri imperialis con-
sul. & senatus atq; dux uenerabilis cũ marino uenerabili patriarcha nro & epis nris uo-
bis laudẽ & magnificentia & salutẽ cũ deuotissima amicitia exobtamus. Quia corporali
per longo temporũ multitudo aquarũ diuidamus spatia ungat nos xpi caritas que in animos
habitare facit in domo. quilinguas infantiũ fecit disertas. & aperuit os mutũ. & ex ore infan-
tium & lactantiũ perfecit laudẽ. Cũ post sacrũ regenerationis chrisma te. cui uis laua cor pis gratia
& redemptoris cuncta deleri corrigenda peccata credimus. Suscipiendũ est bellũ cõtra uitia & õ-
nia spiritalis nequitie in celestib;: & fortiter subfideri certamine dimicandũ. ne terrenis addã
nabilia a reducamur peccata. Audiuimus atq; dã iudeus qui fuerat in hierosolima aduenisse & in
regionib; uris. in figura antixpi & blasphemabat nomen dni nri ihu xpi. & dicebat magnũ scelus
desco sepulchro. ita ut ipse uiuisset & euacuare regnũ xpianoq; & exaltare synagogã iudeoq;. Un
de miramur desapientia ura & epiq; uroq; si hoc credere dignaremur. Iuste nãq; cõtentio inter xpi
anos & iudeos delegere quã colebant. Sed iudei in media ducti cõgregauerãt aurũ & dederunt
principib; sarracenoq; ut exaltarent nomen eoq;. Xpianus uero hec audientes fecerũ placitũ
cũ iudeis ut laudarent synagogã iudeoq;. similiter dauderet scm sepulchrum dni. & ponerent
principes sarracenoq; custodes suos qui custodirent eos. & cum ostenderet surrectionẽ & signa
illi deo rogq; populo crederent. Facta deniq; oratione xpianoq; aperuit dns templũ & scm sepul
chrum & accensa ipsa luminaria & inluminatum est templũ. & apparuit gloria dni ita ut ostende-
ret sedens incarnatus. & quasi crucifixus. stantem in dextera columna intra suum scm sepulchrũ.
Synagoga uero iudeoq; uacua & manus remansit. Hebreus uero cõfusi ppter mirabilia dni nri ihu xpi que
uiderant crediderẽ & baptizati. Indeuero hierosolimitanus patriarcha suas litteras & legatũ suum
cõstantinopolim ad romanũ direxit imperiũ. & õnia innotuit que dns ostendere dignatus e. Cõme-
morando ut sicut hierosolima omnis iudeus xpianus factus ita & in suum imperiũ omnis iudeus ad xpi fidẽ
conuertere. Quod uero ipse imperator omnis iudeus baptizari uellet. & ipsi hebrei mirabilia dei audien-
tes sponta nea uoluntate crediderunt & baptizati. Quadere obsecram magnitudinem uram
ut hec mirabilia dni nri ihu xpi õnib; hebreis nuntiatis. & baptizari eos precipiatis. Si quis uero
hebreus baptizari noluerit. precipite ut signũ crucis in uulo metallo. nec in ullo drappo. aurali
quo sperne in uro regno suis polluti s manib; contangat. & ipse hebreus si noluerit ee xpi
anus. cõfusus & repudiatus deum uro regno abscedat. Nunc autẽ corroborati in fide dni nri
ihu xpi laudemus & exaltemus nomen eius in secula. scla

Gent UB., Ms. 306, fol. 111v

INCIPIT EPISTULA DE EXPOSITIONIBUS
EXPOSITAS A SCO GREGORIO
OMIA SCI EUANGELII SCD LUCA CAP. I.

In illo tempore. Dixit ihs discipulis suis. Erunt signa in sole & luna
OMIA SCI EUANG SCD LUCA CAP II

In illo tempore. Assumpsit ihs xii discipulos suos. & ait illis
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP III

In illo tempore. Loquente ihu ad turbas. ecce mater eius & fratres.
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP IIII

In illo tempore. Misit ihs xii discipulos suos dicens. In uiam gentium.
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP V

In illo tempore. Ambulans ihs secus mare galileae uidit duos fres
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP VI

In illo tempore. Cum audisset iohannes in uinculis opera xpi.
OMIA SCI EUANG SCD IOH CAP VII

In illo tempore. Miserunt iudei ab hierosolimis sacerdotes & scribas
OMIA SCI EUANG SCD LUCA CAP VIII

In illo tempore. Exiit edictum a caesare augusto ut describeretur
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP VIIII

In illo tempore. Dixit ihs discipulis suis. Homo quidam peregre proficiscens.
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP X

In illo tempore. Cum natus esset ihs in bethleem iudae in diebus
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP XI

In illo tempore. Dixit ihs discipulis suis. Simile est regnum celorum thesauro
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP XII

In illo tempore. Dixit ihs discipulis suis. Simile est regnum celorum decem uirginibus
OMIA SCI EUANG SCD MAT CAP XIII

In illo tempore. Dixit ihs discipulis suis. Sint lumbi uri precincti
OMIA SCI EUANG SCD IOH CAP XIIII

In illo tempore. Dixit ihs discipulis suis. Ego sum pastor bonus
OMIA SCI EUANG SCD MCA CAP XV

In illo tempore. Dixit ihs turbis simultudinem hanc. Exiit qui seminare

Gent UB. 312

Gent UB. Hs 312

fr. 1v ?

Cum clericum uidemus. ammonendus est quatenus suum uiuat ut ex emplō sui ut
secularibus prebeat. ne si quid in illo iuste reprehenditur ex eius ipsa re li
gionis nrae aestimatio grauetur. Cum monachū uidemus. ammonendus est ut
uere reuerentiā habeat sui in actu. in locutione. in cogitatione sua semp circū
aspiciat. & ea quae emundi sunt per fecte deserat. & quod ostendit humanus
oculis habitu. hoc antedi oculos moribus pretendat. Iste ita que iam sēs
est ammoneatur. ut ere scat. ille uero qui ad huc imquus est. ammoneatur
ut erriget. Quatenus quicquis se ad sacerdotē iunxerit. sale sermonis illi
us condit us recedat. Haec fr̄s uobis cū sollicite cogitate. haec proximis ur̄is
impendite. Omnipotenti dō fructū uos reddere de negotio quod accepistis
parate. Sed ista quae dicimus melius apud uos orando quā loquendo obtine
bimus. Oremus dn̄m quinos pastores in populo uocare uoluisti. presta q̄s ut hoc
quod humano ore dicimus. intus oculis esse ualeamus. Per dn̄m nr̄m ih̄m xp̄m
filiū tuū. qui tecū uiuit & regnat dn̄s in unitate sp̄s sci. p omnia secula seculoꝝ Am̄.

LEC SCI IUANG SCD IOH. CAP XVIII.

In illo tēp. Dixit ihs turbis iudeorū. Quis ex uobis arguet me de peccato.
Si ueritatē dico. quare non creditis mihi. qui est ex dō. uerba dī audit.
Propterea uos non auditis. quia ex dō non estis. & reliqua.

OMIA LECT EIUSDEM HABITA AD POPULUM IN BASI
LICA SCI PETRI APOSTOLI.

Pensate fr̄s cui mansuetudinem dī. relaxare peccata uenerat & dicebat;
Quis ex uobis arguet me de peccato. Non dedignatur exactione
ostendere se peccatorem non esse. qui ex ui ritute diuinitatis poterat
peccatores iustificare; Sed terribile est ualde quod sub ditur; qui est ex
dō uerba dī audit; propterea uos non auditis quia ex dō non estis; Sieni
ipse uerba dī audit qui ex dō est. & audire uerba eius non potest quisquis ex
dō non est. interrogēt se unusquisque siuerba dī in aure cordis percepit
& intellexerit unde sit; Caelestem patriā desiderare ueritas iubet. carnis
desideria contemnere. mundi gloriā declinare. aliena non appetere. pro
pria largire; Pens& ergo apud se unusquisque urm. si haec uox dī incor
dis eius aure conualuit. & quia si am ex dō sit agnoscat; Nam sunt nonnul
li qui praecepta dī nec aure cordis percipere dignantur. & sunt nonnulli

Gent UB. 312, f. 39v

Gent UB

Ms. 312

fol. 39v

& tamen cū in seipso florer & iam in eorū cordibus mundus aruerat. Coe
iam in seipso mundus aruit. & adhuc in nrīs cordibus flor & Ubique
luctus. ubique desolatio. undiq; p̄cutimur. undique amaritudinibus
replemur. & tamen cęca mente carnales concupiscentiae. ipsās eius
amaritudinis amamus. fugientem sequimur. Labentia inheremus. &
quia labentem retinere non possumus. cum ipso labimur quē cadentē
tenemus. Aliquando nos mundus dilectationes sibi retraxit ad ō. Nunc
tamen plagis plenus est. ut ipse iā mundus nos mittat ad dm. Pensate
ergo quia nulla sunt quae temporaliter currunt. finis temporaliū rerū
ostendit. quia nihil sit quod transire potuit. casus rerū indicat.
quia res transiens. & tunc pene nihil fuit cū stare uideretur. Haec ergo
fris cāri sollicita consideratione pensate. in aeternitatis amorē
confugite. ut dū terrena culmina adipisci contēpnitis. peruenia
tis ad gloriā quā p̄ fidem teneatis. Per dm̄ xp̄m dn̄m nr̄m qui cū eo
uiuit & regnat dō cū patre in unitate sp̄s sc̄i. p̄ oīa sc̄la sc̄lorū amen.

LEC SCI EUAN̄G · SCO MARC · CAP · XXVIIII.

In illo tēp̄. Dixit ih̄s discipulis suis. Euntes in mundū uniuersū.
praedicate euangelium omni creaturae. Qui crediderit & baptiza
tus fuerit; saluus erit. qui uero nō crediderit condempnabitur; &c̄tq.

OM̄IA LEC̄T EIUSDE̅ HABITA AD POPULŪ IN BASILICA
EI PETRI AP̄LI · DE ASCENSIONE DNI

Quod resurrectionem dominicā discipuli tarde crediderunt.
nonnā illorū infirmitas. quā mā utilia dicā futura firmi
tas fuit; Ipsa namque resurrectio illis dubitantib; p̄ multa
argumenta monstrata est. quae dū nos legentes agnoscim̄.
quid aliud quā de illorū dubitatione solidamur. Minus enim maria
magdalenae prestitit. quae cū eis credidit. quā thomas qui diu dubi
tauit; Ille enim dubitando uulnerū cicatrices tetigit. & de ipso
pectore dubietatis uulnus amputauit; Ad insinuandā quoq; ueri
tatem dominicae resurrectionis. Notandū nobis est quid lucas re
ferat dicens. Conuescens p̄cepit eis ab hierosolymis ne discederent.
& post pauca. Uidentibus illis elleuatus est. & nubes suscepit eū ab oculis eorū;

Gent, UB. 312

Gent UB
Hs. 312
fol. 72v

Gent UB. 312, f. 110v

solue bantur in captiuitate· quotiens abeius coniuge oblatae fu
issent hostię pro anime eius absolutionem· Iam longa post tem
pore reuersus admirans suae ualde indicauit uxori· Quod dieb;
certis ebdomadibus singulis· eius uinculis solue bantur· quos ui de
luc& dies eius uxor· atque horas discutiens· Iunc eum recognouit
absolutum· cum pro eo sacrificium meminerat oblatum· Hinc
ergo frs cmi· hinc certa consideratione colligite· oblata a nobis
quantu in nobis solue re ualeat ligaturam cordis· si oblata a bal
tero potuit in altero solue re uincula corporis· Multi urm
frs cmi cassium narnensis urbis epm nouerunt· Cui mos erat
cotidianas dō hostias offerre· Ita utpene nullius dies uitae eius
absederet· quo non omnipotenti dño hostiam placationis im
molaret· Cui cum sacrificium ualde etiam concordabat uita·
piam cuncta quae habebat in aelemosinis tribuens· Cum ad ho
ram offerendi sacrificii ueniss& uelud totus in lacrimis de
fluens· sem& ipsum cum magna cordis contritione immolabat·
Cuius uitam & exitum quodam uenerabilis uitae diaconus quia b
eo fuerat nutritus referente cognoui· Narrabat enim quodqu
dam nocte eius presbitero p uisum dns adstitit dicens· Uade
& dic epō· Age quod agis· operare quod operaris· Necesse pes
tuus necesse manus tua· Natale apostolorū ueniet ad me· &
red dam tibi mercedem tuam· Surrexit autem presbiter· sed
quia eu cino apostolorū natalicius dies imminebat· tam p pinq;
exitus diem epō nuntiare p timuit· Nam nocte dns rediit· eius
q; in oboedientiam uehementer increpauit· atq; ad eadem mis
sionis suae uerba retexuit· Tunc presbiter surrexit utp gere&
sed rursus infirmitas cordis impedimento facta est indicande
reuelationis ad admonitionem quoque reiterate missionis obdu
ruit p gere· & quae uiderat manifestare neglexit· Sed quia
magnam consuetudinem contempti gratiae· maior sequi sol&
irae uindictae· Uisionem tertia dns apparens iam uerbis ad
didit uerbera· & tam districta cede mactatus est· ut in eo duri

Gent UB
Ms. 312
fol. 110v

Gent UB. 312, f. 111r

tiam cordis emollirent uulnera corporis. Surrexit autē erudtus
exuerbere · perrexit adepm. Cumque iam exmore iuxta beati
iuuenalis martiris sepulchrum adofferendum sacrificium con
sistentem repperit · secretū acircumstantibus petiit · sequeeius
pedibus straurit. Cumque eum ubertim flentem epūs uix adsleua
repocuisset. lacrimarum causas cognoscere studuit. Illicuero
relaturus ordinem uisionis priusuestimento exhumeris devolu
to detexuit · plagas corporis uetera dicam testis ueritatis & cul
pe monstrauit. Quanta animadversionis districtionis membr
illius accepta uulnera luore inflicto sulcaverant. Quaemox
ut epūs uidit exhorruit · & quis sibi talia facere presumpsisset.
cū magne obstupefactionis uocibus inquisiuit. Atille respondit.
haec se proipso fuisse ppessim · excreuit cumterrore ammira
tio · sednullas iam presbiter inquisitione eius moras adiciens
secretū reuelationis aperuit. Eique iussionis dominicae pea
quae audierat uerba narrauit dicens. Age quodagis. operare
quodoperaris. noncess& manus tua · noncess& pes tuus. ha
tale apostolorū uenies adme · & retribuam tibi mercedem tuā.
Quibus auditis epūs inorationē se cummagna cordis contritionē
prostrauit · & qui oblaturus sacrificium adhoramtertiā uene
rat · hoc proextense orationis magnitudinem adhoram nonā
usque protelauit. Atque exillo iam die magis magis que ei
actasunt lucra pietatis. factus que est tam forte sinopere
quam certus exmunere. Quippe qui eum cuipse debitor fue
rat · ex promissione iam coeperat habere debitorem. Huic
autem consuetudo fuerat annis singulis natalicio apostolo
dierum romam uenire · iamque exhac reuelatione suspectus
uenire iuxta more noluit · Eodem ergo tempore sollicitus
fuit. Secundo quoque anno uelcertio · immortis suae expecta
tione suspensus. Quarto quinto seu sexto similiter · quidis pe
rare iam deueritate reuelationis poterat · siuerbis fidem
uerbera nonfecisset. Cumecce anno septimo usque adspec

Genf UB
Ms. 312
fol. 111r

ꝑficeꝛ̃ur. quando clamaꝛ̃ & dicens: quis
exurget mihi aduersus malignantes: Aut
quis consistat mihi aduersus operantes
iniquitatē? nisi quia dns̄ adiuuit me
paulominus habitauerat in inferno An
ma mea. Quasi querens & dicens: Quis
adiuuat me. contra tantos impe-us:
contra tantas suggestiones: contra tantas
importunitates malorū? Ergo quis
exurgit dicebat. quasi quęrens. & conqu-
rens ꝑagraꝛ̃ tota creatura. & iā nullū
ex hominib. aduitoꝛ̃ inuenire. Repe-i
uit dicens: Aut quis consistat mihi aduer
sus operantes iniquitatē? rediit ad fon
tē misericor. unde semꝑ hauriebat be
neficia ad elm̄ rerū omiū. & conditorē
creaturaꝛ̃. Hic & confessus n̄ ingratus
dix̄. nisi quia dns̄ adiuuit me. paulo
minus habitauerat in inferno anima
mea. Ostendit quia omis̄ anima. dm̄ sitiens
& esuriens. derelinqui in quocūq. periculo.
in quanta cumq. extremitate n̄ potuit.
Et si paululū differt beneficia. tamen
non derelinquit sperantes in se. hā quis
speraut in dno & confusus est? ꝑmansit
in mandatis eius. & derelictus est? & bene-

Gent UB.
507

Gent UB
Ms. 507
fol. 66r

tiones. uenimus ad spūales. & peruenimus
ad illā altitudinē sapientie & scientie
dī. quā oculus non uidit. nec auris audiuit.
nec in cor hominis ascendit. & proflunt eis
aqua. de altitudine fontis salientis in uitā
aeternā. Sed pāra cooperitur. quia quod
in lege uelatum ē. in aduentu xpī reuela
tum est. Cum ergo ad puteū uenit iacob.
siue moīses fuerit qui ad puteos agnouerī
futura coniugia. quid intelleguī nisi in
altitudine legis. ad eam agnoscere. Inde
ad aquantur oues. id est de uerbo spūali
¶ ā ipse iacob dum adhuc pastor eet duum
culi & soceri sui. uidebat fructū & fecundi
tatē ouium. non ad se transire. Sed fecit
pactū cū socero suo. ut siquid nascerēur ua
rium magnis. ptinere ad iacob. siquid ful
uidū. & exalbidū. ptinere ad laban. Sapi
entia illa. quę est ostensor omīum artium.
omā ingenia excedens. dicta uit illi debe
re facere puluinaſ urgaſ sculpere. eas ut
uirides in quo erat decoriare. ex parte & facere
uiride cū albo. Posuit has urgas. uario colore
decoratas. ut quocies biberent greges tēpo
re conceptus. conciperent ibi uarios foetus.
E thoc sacramēti. res erat. Virgę intelleguī

Gent UB. 507, f. 67v

Gent UB
Ms. 507
fol. 67v

inimicū. potare & uestire. iniuriā pati.
& malū pmalo non reddere. pati & non
facere. Et ut concludamus semitas iusti
ciae. quod tibi fieri non uis. alii nefeceris.
semite sunt iusticiae. Et hoc facit nō p
merito nrō. sed ppē nomen suū. Sequit
dicens. Nā & si ambulē in medio umbrę
mortis. non timebo mala quō tumeū es.
Mediū umbrę mortis agnoscimus. uitam
tēptacionis. Nā ille in medio umbrę
mortis ambulabat qui dicebat. inhabi
tau in tabernaculis cedar. id est
cum filiis tenebrarum. Cū his qui oderant
pacē. eram pacificus. dū loquebar
illis. debellabant me gratis. In medio
umbrę mortis ambulabat. qui talia tole
rabat. Nā apls quando inī falsos fratres
ambulabat. in medio umbrę mortis
incedebat. Maledicebat. benedicebat.
Iniuriam patiebat. & non comminabat.
Lapidabat. uirgis cedebat. Quando
ista patiebatur. in medio umbrę mor
tis ambulabat. Ille cū illo erat. qui
ei de celo clamauerat dicens. saule
saule quid me p̄sequeris. In medio
ergo umbrę mortis ut diximus. uita est

Genf UB. 507

Gent UB
Ms 507
fol. 92r

Contubernium eius angelicum. Mala
omnia tanquam uenena mortifera
respuebat. Bona omnia tamquam
paradisi aromata diligebat. Postremo
si uelud quendam epilogum facere uo
luerit: totus ille erat p̄fectus. & totus
erat dō plenus. Haec erant frīs patro
ni nrī beatissimi suum tueri in aduer
sis & prosperis arma, cum his in omni
agone dimicabat. de semp & ubiq.
uincebat. Non enim erat illi conlucta
cio aduersus carnē & sanguinē. sed ad
uersus principes & potestates. aduersus
mundi rectores tenebrarum harum.
contra spiritalia nequitiae in cęlestib;
Agamus ergo gratias omnipotenti dō
indi e sollempnitatis huius sacro scī
Antistitis. orantes simul & postulan
tes. ut cuius uitam gloriosam prędi
camus mtrris. eius patrocinio
p̄frui mereamur in caelis. Amen.

Jena UB. 507, f. 100v

Genf UB
Ms. 507
fol. 100v

Gent, R. A., fonds Sint-Pieters abdij charters no. 81

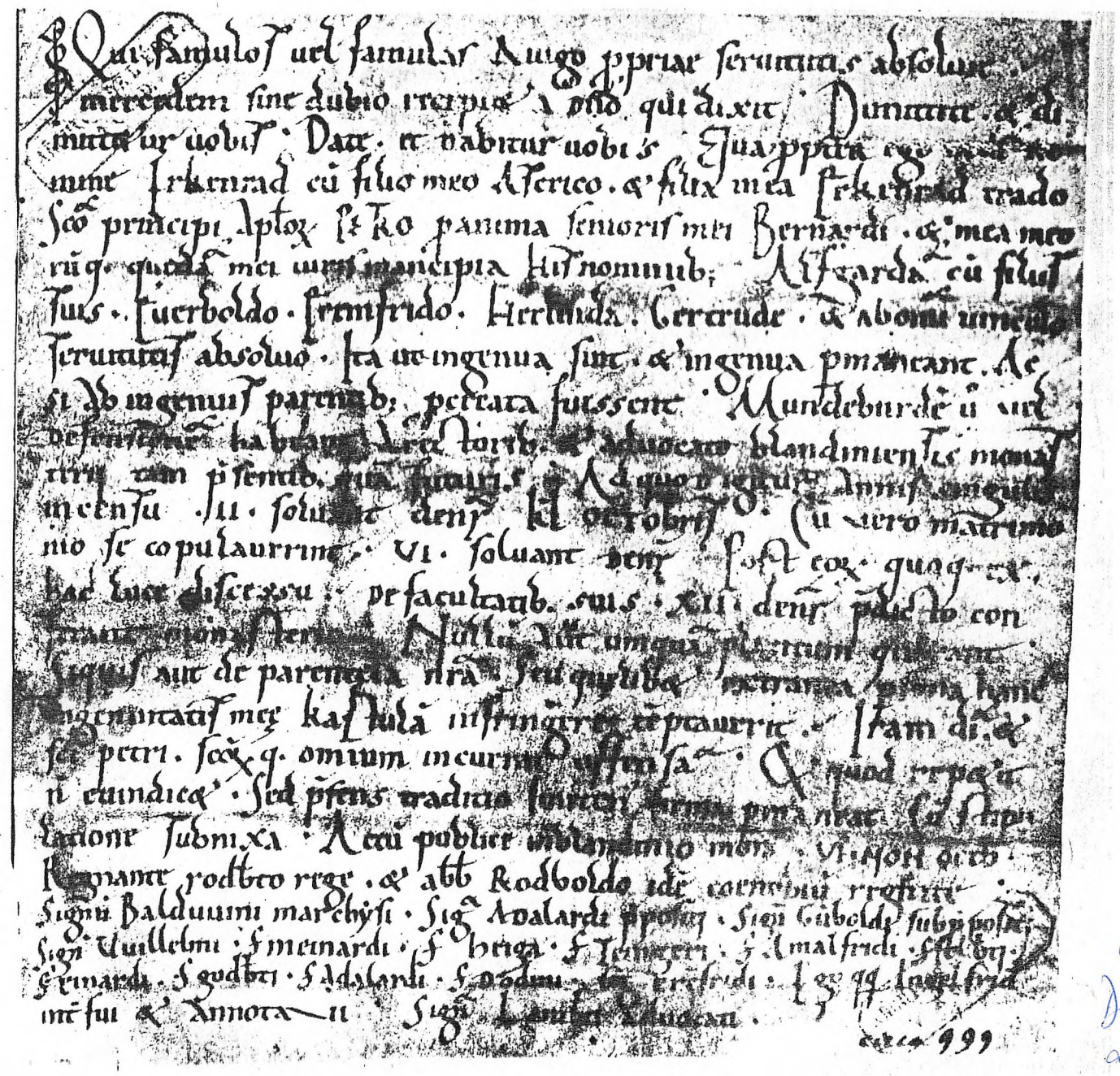


Foto A.R.A. Brussel

Gyselinck - Vanderhaeghen, Diplomata belgica ante a. MC scripta (1950)

M. Gysseling + A.C.F. Koch, Diplomata belgica ante annum MC scripta (1950)

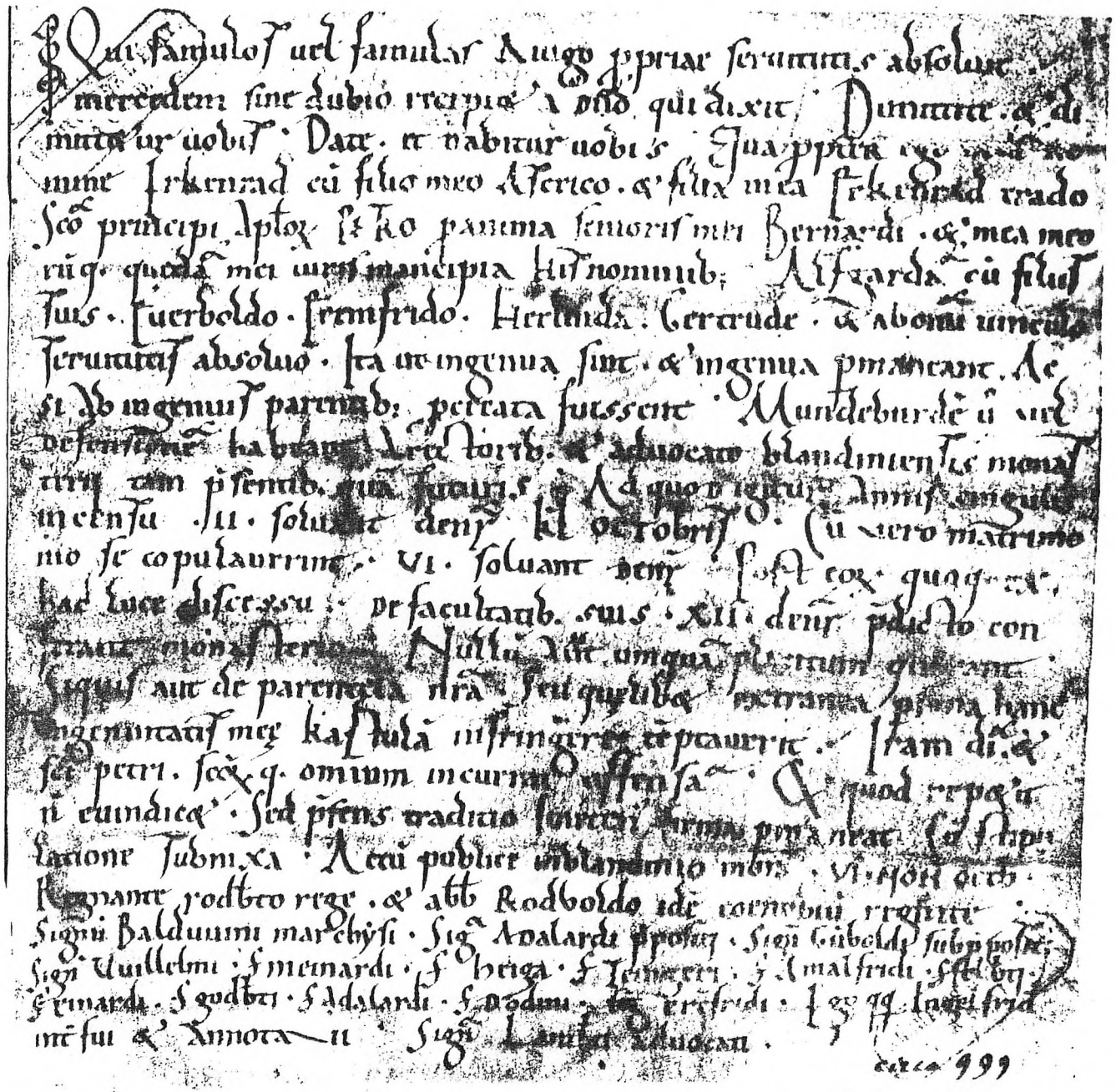


Foto A.R.A. Brussel

Gent, R.A., fonds Sint-Pietersabdij, charters no. 81

20,5 × 20,5 cm